

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้านสัมป่อย หมู่ที่ 8 ตำบลหนองกระทุ่ม
อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

นางสาวปราณี ฝอยจะบก

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต
สาขาเทคโนโลยีการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
ปีการศึกษา 2544

นางสาวปรานี ฝอยจะบก : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณี
ศึกษากองทุนหมู่บ้านสัมป่อย หมู่ที่ 8 ตำบลหนองกระทุ่ม
อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
อาจารย์ที่ปรึกษา : ดร.รังสรรค์ พาลพ่าย , 154 หน้า

โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นโครงการที่จัดสรรเงินอุดหนุนกองทุนละ 1 ล้านบาทแก่หมู่บ้าน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนภายในหมู่บ้านในการประกอบอาชีพ เพื่อการสร้างงาน สร้างรายได้ และเพื่อเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับรากหญ้า โดยการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและให้ชุมชนเป็นผู้บริหารจัดการด้วยตนเอง เพื่อสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมในหมู่บ้านให้สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

การประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จัดขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์มุ่งให้ ความรู้ และความสามารถในการบริหาร จัดการโครงการและประยุกต์ ความรู้สู่ท้องถิ่น ได้อย่างเหมาะสม อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถวิจัยติดตามประเมินโครงการตลอดสร้างจิตสำนึกในการมีส่วนร่วม การแก้ปัญหาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นให้เกิดความความเข้มแข็งโดยนำเข้าไปช่วยเหลือส่งเสริม การพัฒนาและการติดตาม ประเมินผลการวิจัย การดำเนินงาน กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้ ดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ นำมาวิเคราะห์โดยใช้เครื่องมือต่าง ๆ ในการเก็บข้อมูลและผลการ วิจัยจัดทำขึ้นในรูปแบบสารนิพนธ์

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
ปีการศึกษา 2544

ลายมือชื่อนักศึกษา.....ปรานี ฝอยจะบก
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ร่วมปรึกษา.....

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและคณะกรรมการสอบ
ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้ เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาบริหารจัดการและประเมิน โครงการของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยี
สุรนารี ได้

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

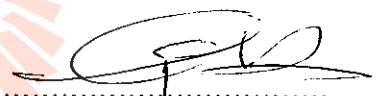

(ดร. รังสรรค์ พาลพ่าย)

คณะกรรมการสอบ

(ดร. รังสรรค์ พาลพ่าย)

(นายอุดมวิทย์ มณีวรรณ)

อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต
สาขาบริหารจัดการและประเมิน โครงการของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

(.....)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

(วันที่ ๒๐ เดือน ๑๒ พ.ศ. ๒๕๖๕)

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ เล่มนี้ สำเร็จลุล่วงด้วยดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บุคคลและกลุ่มคนต่างๆ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา คำแนะนำและให้ความช่วยเหลืออย่างดียิ่งทั้งในด้านวิชาการและด้านการดำเนินงานอาทิเช่น

อ. ดร.รังสรรค์ พาลพ่าย อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์
นายอุดมวิทย์ มณีวรรณ อาจารย์ร่วมปรึกษา
รองศาสตราจารย์ ดร.องค์กร อินริมพรรย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ขวัญกมล กลิ่นศรีสุข
ดร. พัฒนา กิติอาญา คุณพรพิศ มุมตระการ และคณาจารย์ประจำสาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี สุรนารี ที่ให้คำแนะนำปรึกษาทางด้านวิชาการ
พัฒนากรชุมชน อำเภอเมือง
นายอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้านและชาวบ้าน สัมป่อย ทุกท่าน ที่ให้ข้อมูลในด้านต่าง ๆ

ท้ายนี้ขอกราบขอบพระคุณบิดามารดา ที่ให้การเลี้ยงดูอบรมและส่งเสริมในด้านการศึกษาเป็นอย่างดี ขอขอบคุณเพื่อนๆทุกคนที่ให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจ

นางสาวปราณี ฝอยจะบก

สารบัญ

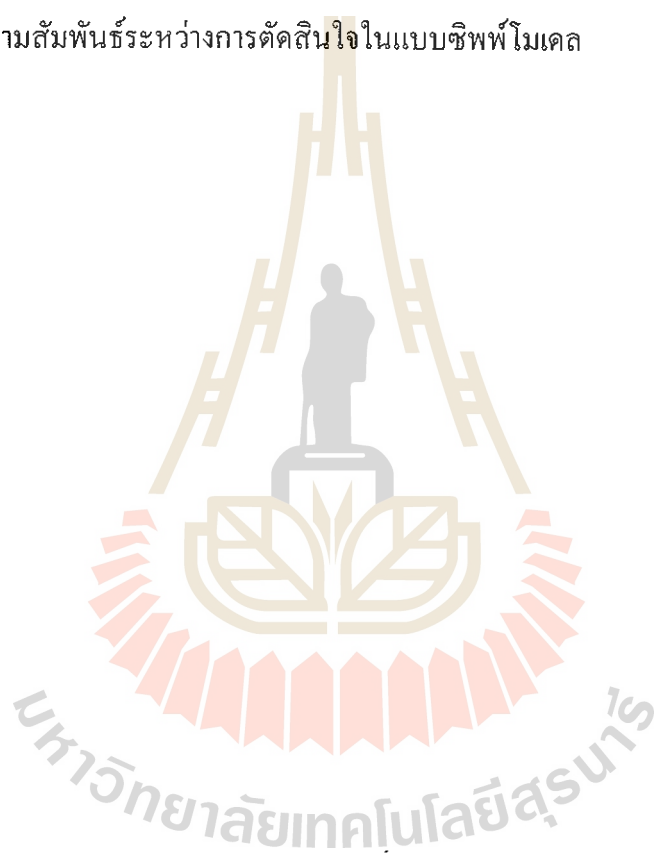
	หน้า
บทคัดย่อ	ก
หน้าอำนวยการ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญ (ต่อ)	จ
สารบัญแผนภาพ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
บทที่ 1 บทนำ	
- ภูมิหลังหรือหลักการและเหตุผล	1
- วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	1
- กรอบความคิดทฤษฎี	2
- วิธีดำเนินการ	4
- ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ	5
บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง	
- นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ	7
- ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544	9
- แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือก คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง	17
- แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง	26

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
- ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	27
- การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	36
- หลักการประเมินโครงการแบบชีพฟ์โมเดล	39
- การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	40
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการประเมินและเครื่องมือ	
- รูปแบบการประเมินและเครื่องมือ	57
- ตัวชี้วัด แหล่งข้อมูล และวิธีการเก็บข้อมูล	59
- ตัวชี้วัดบริบทและตัวแปรที่ศึกษา	60
บทที่ 4 ผลการติดตามการประเมินโครงการ	
- ผลการประเมินบริบทชุมชน	79
- ผลการประเมินโครงการ โดยภาพรวม	85
- สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมิน โครงการ	90
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	
- วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	94
- สรุป และ อภิปราย	95
- ข้อเสนอแนะ	97
บรรณานุกรม	98
ภาคผนวก ก ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี	101
ภาคผนวก ข ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน	102
ภาคผนวก ค รูปภาพการจัดกิจกรรมกองทุน	103
ประวัติโดยย่อของผู้วิจัย	

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพ	หน้า
1. หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้	3
2. ความคิดพื้นฐานการประเมินพื้นฐาน	40
3. ความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจในแบบชีพพีโมเดล	42

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1. ตัวชี้วัดข้อมูลที่ต้องการแหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูล	60
2. ตัวชี้วัดข้อมูลที่ต้องการแหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูล การประเมินปัจจัย	65
3. ตัวชี้วัดข้อมูลที่ต้องการแหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูล การประเมินกระบวนการ	68
4. ตัวชี้วัดข้อมูลที่ต้องการแหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูล การประเมินการผลิต	73
5. ความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุประสงค์การประเมินกับตัวบ่งชี้วัดตามรูปแบบการประเมิน	77

บทที่ 1

บทนำ

1. ภูมิหลัง

ความยากจนของประชาชนในชนบทและชุมชนเมือง คือการไม่มีทุนและขาดโอกาสเข้าถึงแหล่งเงินทุน เพื่อนำมาพัฒนาอาชีพสร้างรายได้ ลดรายจ่าย ตลอดจนบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วนรัฐบาลมีเจตนารมณ์ที่จะแก้ไขปัญหาความยากจน โดยได้กำหนดนโยบายเร่งด่วนในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนภายในหมู่บ้านและชุมชนเมืองใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจ อีกทั้งเพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการกองทุนของตนเอง เพื่อสร้างศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางด้านสังคมและด้านเศรษฐกิจของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน อันเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

บ้านสัมปอຍ หมู่ที่ 8 ตำบลหนองกระทุ่ม กิ่งอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ได้จัดตั้งกองทุนแล้วเสร็จและได้รับอนุมัติให้จัดตั้งกองทุน พร้อมกับการจัดสรร โอนเงินเข้ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแล้ว เพื่อที่จะให้ทราบว่าโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนี้บรรลุวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใด จึงสมควรที่จะมีการประเมินและผู้ทำสารนิพนธ์ในฐานะที่เป็นนักศึกษาบัณฑิตกองทุนหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการ ในโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชน เมื่อได้ปฏิบัติงานในพื้นที่ บ้านสัมปอຍ หมู่ที่ 8 ตำบลหนองกระทุ่ม นี้มาได้ระยะหนึ่งแล้ว จึงรับผิดชอบในการประเมินและเรียบเรียงเป็นสารนิพนธ์ (Substantive Report) ฉบับนี้

2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

2.1 เพื่อศึกษาการบรรลุเป้าหมายของกระบวนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและ ชุมชนเมืองบ้านสัมปอຍ หมู่ที่ 8 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ในประเด็นต่อไปนี้

- 2.1.1 บ้านสัมปอຍ หมู่ที่ 8 มีกองทุนหมุนเวียนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือสวัสดิการของสมาชิก
- 2.1.2 บ้านสัมปอຍ หมู่ที่ 8 มีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน
- 2.1.3 บ้านสัมปอຍ หมู่ที่ 8 มีกระบวนการพึ่งพาตนเอง โดยการเรียนรู้

และคิดริเริ่มเพื่อ แก้ปัญหาของตัวเอง มีการสร้างศักยภาพของตนเองและมีการสร้างเศรษฐกิจแบบพอเพียง

2.1.4 เศรษฐกิจของบ้านส้มป่อย หมู่ที่ 8 ได้รับการกระตุ้นและมีภูมิคุ้มกัน

2.1.5 ประชาชนในบ้านส้มป่อย หมู่ที่ 8 มีศักยภาพและความเข้มแข็งด้าน

เศรษฐกิจและสังคม

2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุ เป้าหมายตามข้อ 2.1

2.3 เพื่อศึกษากระบวนการการสร้างเครือข่ายองค์กร เพื่อการเรียนรู้ และการเกิดความเชื่อมโยงระหว่างกันภายในหมู่บ้าน ตำบล

2.4 เพื่อศึกษาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของประชาชนในบ้าน บ้านส้มป่อย หมู่ที่ 8 และระดับความเข้มแข็งของชุมชนตามตัวชี้วัด ซึ่งกำหนดโดยกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

3 กรอบความคิดทฤษฎี

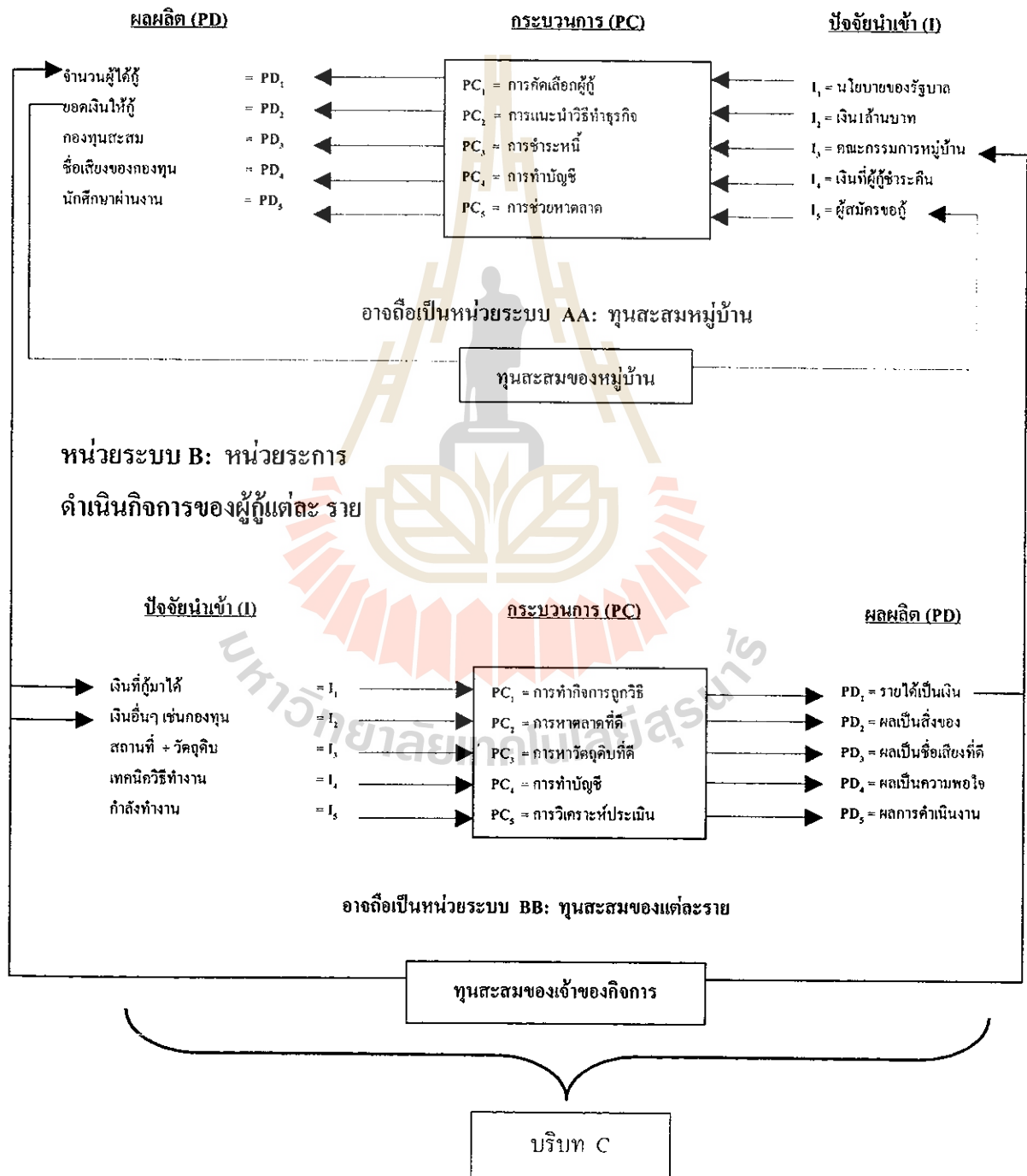
กรอบความคิดทฤษฎีที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ ได้แก่ แนวคิดตามรูปแบบการประเมินของ สตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) ที่เรียกว่า ชิฟฟ์โมเดล (CIPP Model) ซึ่งมีอักษรย่อที่มีความหมายดังนี้

C	ย่อมาจาก	Context	คือ	บริบทรายบุคคลและหมู่บ้าน
I	ย่อมาจาก	Input	คือ	ปัจจัยนำเข้า
P	ย่อมาจาก	Process	คือ	กระบวนการ
P	ย่อมาจาก	Product	คือ	ผลผลิต

เมื่อนำชิฟฟ์โมเดล มาประยุกต์ใช้กับองค์ประกอบภายในกองทุนหมู่บ้านสามารถแสดงรายละเอียดได้ตามแผน

แผนภาพข้างล่างนี้ แสดงองค์ประกอบภายในของกองทุนหมู่บ้านในรูปแบบของ “ซัพพลายโมเดล” ซึ่งมีส่วนประกอบดังนี้

หน่วยระบบ A : หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

แผนภูมินี้แสดงภาพโดยรวมของการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและผู้กู้ซึ่งประกอบด้วย 2 ส่วน

ส่วนที่ 1 เป็นหน่วยระบบ A ได้แก่ หน่วยระบบการบริหารจัดการ และแนะนำส่งเสริมผู้กู้โดยมีหน่วยระบบสะสมทุนเป็นหน่วยระบบพ่วง คือ หน่วยระบบ AA

ส่วนที่ 2 เป็นหน่วยระบบ B ได้แก่ หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละรายโดยมีหน่วยระบบสะสมทุนเป็นหน่วยระบบพ่วง คือ หน่วยระบบ BB

สำหรับหน่วยระบบ A มีปัจจัยนำเข้าได้แก่ I ตามรายการต่าง ๆ ดังปรากฏในแผนภูมิมีกระบวนการทำงานได้แก่ P ตามรายการต่าง ๆ ดังปรากฏในแผนภูมิและมีผลผลิตได้แก่ O ตามรายต่าง ๆ ดังปรากฏในแผนภูมิ

หน่วยระบบ B คล้ายคลึงกับหน่วยระบบ A คือ เป็นหน่วยระบบของผู้กู้แต่ละคนมีปัจจัยนำเข้าได้แก่ I ที่จำทำมาประกอบกิจการของผู้กู้แต่ละราย มี P คือ กระบวนการทำอาชีพตามรายการและมี O ได้แก่ ผลผลิตตามรายการ

ความเชื่อมโยงที่สำคัญของหน่วยระบบ A และ B คือ หน่วยระบบกองทุนเป็นผู้ให้เงินกู้แก่หน่วยระบบ B และอาจจะช่วยหาตลาดจำหน่ายสินค้าอย่างตลอดจนช่วยหาวิธีแนะนำดำเนินการให้ได้ผลดี ส่วนหน่วยระบบ B เมื่อดำเนินกิจการได้ผลดี ส่งคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยให้กับหน่วยระบบ A

บริบท (C) ให้ที่หมายรวมถึงบริบทของหน่วยระบบระบบ A และ B เช่นสภาพภูมิประเทศ และประชากรของชุมชนตลอดจนสภาพเศรษฐกิจ โดยทั่วไปของประเทศและนโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับกองทุนดังกล่าว

4. วิธีดำเนินการ

การดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 การศึกษาให้เข้าใจเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ขั้นที่ 2 ศึกษาสภาพการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านสัมป่อย ในชุมชนท้องถิ่นที่ผู้ทำ

สารนิพนธ์ปฏิบัติงาน

ขั้นที่ 3 ใช้ชีพวิเคราะห์โครงการกองทุนหมู่บ้าน และกำหนดตัวบ่งชี้ ตลอดจนตัวแปรที่จะทำการเก็บข้อมูล

ขั้นที่ 4 เก็บรวบรวมข้อมูล โดยอาศัยข้อมูลบางส่วนจากแบบ บร. บางส่วนทำการเก็บข้อมูลเพิ่มเติม

ขั้นที่ 5 ประมวลผลวิเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นที่จะต้องเขียนในบทที่ 3 และบทที่ 4

ขั้นที่ 6 การเขียนรายงานประเมินโครงการบทที่ 1,2,3,4,5 บรรณานุกรมและภาคผนวกจนสมบูรณ์ตามแนวทางที่มีคำอธิบายในชุดสารนิพนธ์ในโครงร่างที่เป็นชุดภาคผนวกหมายเลข ก

5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ

ผลการศึกษาครั้งนี้จะได้รับประโยชน์ดังนี้

1. ได้ทราบและมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานและกระบวนการจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
2. ได้ทราบและมีความรู้ความเข้าใจปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคและสนับสนุนการดำเนินการของกองทุนฯ
3. ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของการบริหารการพัฒนาเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านฯ และแนวทางวัดความสำเร็จในโครงการพัฒนาต่าง ๆ ระดับหมู่บ้านบึงสามพัน หมู่ที่ 8
4. ผู้ทำสารนิพนธ์ได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษาที่มีระเบียบวิธีที่เป็นวิทยาศาสตร์ อันจะนำไปสู่การคิดวิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ อย่างเป็นระบบได้

6. คำนิยามศัพท์เฉพาะ

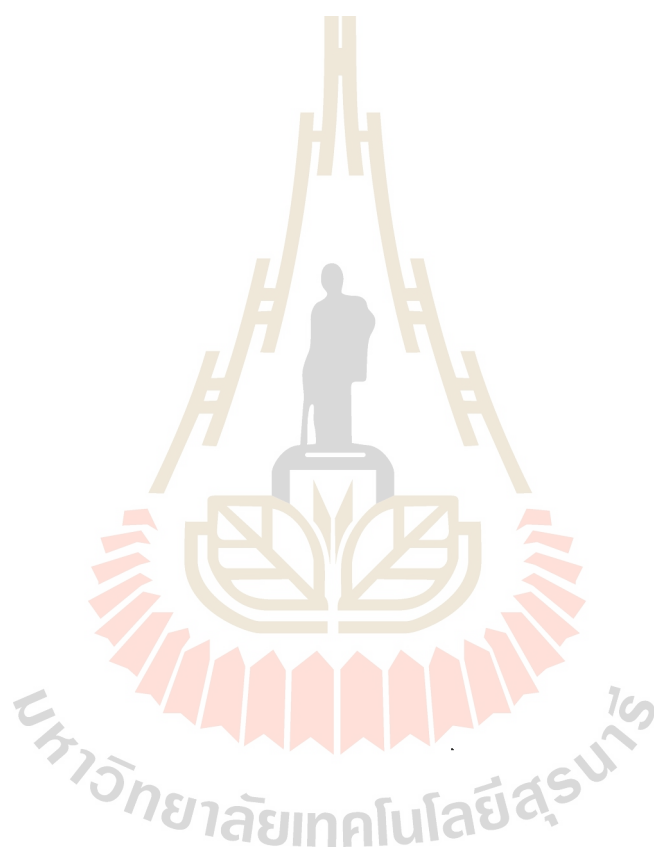
กองทุนหมู่บ้าน หมายถึง เงินกองทุนหมู่บ้านบ้านสามร้อย หมู่ที่ 8 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งประกอบด้วยเงินจากการจัดสรร 1 ล้านบาทและเงินประเภทอื่นตามระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 หมวด 6 ข้อ 23(2)-(8)

สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน หมายถึง ผู้อยู่อาศัยในบ้านสามร้อย หมู่ที่ 8 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ที่สมัครและได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านบ้านสามร้อย

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน หมายถึง ผู้อยู่อาศัยในบ้านสามร้อย หมู่ที่ 8 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ที่ได้รับการคัดเลือกจากที่ประชุมหัวหน้าครัวเรือนในหมู่บ้านและมีคุณสมบัติครบถ้วนตามระเบียบฯ ข้อ 17 จำนวน 9 คน

ประธานกองทุนหมู่บ้าน หมายถึง กรรมการกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับเลือกระหว่าง กรรมการกองทุนหมู่บ้านด้วยกันให้ทำหน้าที่เป็นประธานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งได้แก่นายสวัสดิ์ เวียนสันเทียะ

ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน หมายถึง ระเบียบ ข้อบังคับ หลักเกณฑ์หรือวิธีการเกี่ยวกับการบริหารกองทุน ออกโดยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านสัมปอย หมู่ที่ 8 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ที่สมาชิกองทุนหมู่บ้านเห็นชอบ

บทที่ 2
เอกสารที่เกี่ยวข้อง

ผู้ทำสารนิพนธ์ได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกรณีศึกษาบ้านสัมปอ หมู่ที่ 8 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ทั้งที่เป็น นโยบาย หลักการ ระเบียบต่าง ๆ รวมทั้งแนวคิดทฤษฎีการประเมินและหลักวิชาที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง สรุปได้เป็น 9 ด้านดังนี้

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544
3. การติดตามสังเกตการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
4. การขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน
5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
7. หลักการประเมินโครงการ รูปแบบการประเมินแบบ ซิฟฟ์โมเดล
8. โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
9. หลักวิชาที่เกี่ยวข้องอื่นๆ
  - 9.1 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา
  - 9.2 ความเข้มแข็งของชุมชน
  - 9.3 เครือข่ายองค์กรการเรียนรู้
  - 9.4 ประชาคม
  - 9.5 การพัฒนาที่ยั่งยืน
  - 9.6 ชุมชน
  - 9.7 ระบบบัญชีกองทุนหมู่บ้าน

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
  - 1.1 นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

เป็นนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล ซึ่งได้แถลงต่อรัฐสภาในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนในการลงทุนสร้างอาชีพเสริมและรายได้ให้แก่ประชาชนในชุมชนและวิสาหกิจขนาดเล็กเป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านการเรียนรู้ การสร้างและการพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยรัฐบาลจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กองทุนละ 1 ล้านบาท พร้อมเสริมสร้างและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองกันเอง

1.2 หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

นโยบายดังกล่าวจะประสบความสำเร็จได้ควรประกอบด้วยหลักสำคัญ 10 ประการ คือ

1. ความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง
2. การบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนหมู่บ้าน
3. การปฏิรูประบบบริหารราชการแผ่นดินตามแนวทางให้หมู่บ้านเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา
4. การติดตามและประเมินผล โดยมีตัวชี้วัดประสิทธิภาพของกองทุน
5. เสริมสร้างสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่น
6. ชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคตและจัดการหมู่บ้านและชุมชนด้วยคุณค่าและภูมิปัญญาของตนเอง
7. เกื้อกูลประโยชน์ต่อผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้าน และชุมชน
8. เชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชน ภาคราชการ เอกชนและประชาสังคม
9. กระจายอำนาจให้ท้องถิ่น และพัฒนาอาชีพโดยพื้นฐาน
10. เสริมสร้าง “ความมั่นคงด้านเศรษฐกิจ” ของหมู่บ้านและชุมชน

1.3 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีดังนี้

1. เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่ายและสร้างสัมพันธภาพที่ดีแก่ประชาชน
2. ส่งเสริมท้องถิ่นชุมชนให้มีขีดความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน
3. เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเอง โดยการเรียนรู้และคิดริเริ่มเพื่อแก้ปัญหาของตนเองมีการสร้างศักยภาพของตนเองและมีการสร้างเศรษฐกิจแบบพอเพียง

4. เพื่อเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศรวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันแก่ชุมชนท้องถิ่นและสังคมโดยรวม

5. ประชาชนในท้องถิ่นมีศักยภาพ และความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคม ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีระเบียบที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544

2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544

3. ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

4. ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (ฉบับที่2) พ.ศ. 2544

5. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2544

ในการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้ ผู้ทำสารนิพนธ์จะใช้แนวทางนโยบาย หลักการวัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติดังกล่าว เป็นหลักในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองด้วย

2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544

1) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544

2) ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 ลงวันที่ 16 มิถุนายน 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 3 ลงวันที่ 29 สิงหาคม 2544

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ประกอบไปด้วย 2 หมวดดังนี้

หมวด 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ข้อ 6 ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่ง เรียกว่า “คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ” โดยมีชื่อย่อว่า กทบ. ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นรองประธานคนที่หนึ่ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเป็นรองประธานคนที่สอง รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นรองประธานคนที่สาม ผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงพาณิชย์ ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม ปลัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม เลขาธิการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ผู้อำนวยการธนาคารออมสิน ผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรและผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจำนวนไม่เกิน 10 คน เป็นกรรมการ เลขาธิการนายกรัฐมนตรีเป็นกรรมการและเลขานุการ

คณะกรรมการอาจแต่งตั้งกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ จำนวนไม่เกิน 3 คน

ให้มีที่ปรึกษาคณะกรรมการ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งโดยคำแนะนำของคณะกรรมการ จำนวนอย่างน้อยสามคนแต่ไม่เกินเจ็ดคน

ข้อ 7 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระอยู่ในตำแหน่ง คราวละสองปี และอาจได้รับการแต่งตั้งได้อีก

ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระหรือในกรณีที่คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพิ่มขึ้นในระหว่างที่กรรมการซึ่งแต่งตั้งไว้แล้วยังมีวาระอยู่ในตำแหน่ง ให้ผู้ได้รับแต่งตั้งดำรงตำแหน่งแทนหรือเป็นกรรมการเพิ่มขึ้นอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการซึ่งได้แต่งตั้งไว้แล้ว

เมื่อครบกำหนดตามวาระตามวรรคหนึ่ง หากยังไม่มีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ขึ้นใหม่ ให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระนั้น ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่ากรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับแต่งตั้งใหม่เข้ารับหน้าที่

ข้อ 8 นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระตามข้อ 7 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจะพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- (1) ตาย
- (2) ลาออก

- (3) เป็นบุคคลล้มละลาย
- (4) คณะรัฐมนตรีมีมติให้พ้นจากตำแหน่ง
- (5) เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- (6) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก

ข้อ 9 การประชุมคณะกรรมการ ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนคณะกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม

ในการประชุม ถ้าประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ให้รองประธานกรรมการผู้มีอาวุโสตามลำดับเป็นประธานในที่ประชุม ถ้าไม่รองประธานกรรมการมาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ให้กรรมการที่มาประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

ข้อ 10 คณะกรรมการมีอำนาจและหน้าที่ ดังต่อไปนี้

1. กำหนดนโยบาย การจัดตั้ง และแนวทางการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2. กำหนดแผนการจัดหาเงินทุน และแผนการจัดสรรให้แก่กองทุน

3. จัดทำร่างกฎหมายเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติเสนอต่อ

คณะรัฐมนตรี

4. กำหนดแผนงาน ออกระเบียบ ข้อบังคับและประกาศในการจัดตั้งและแนวทางการบริหารงานกองทุน

5. ออกระเบียบเกี่ยวกับการรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน จัดหาและจัดสรรประโยชน์ของกองทุน

6. ออกระเบียบเกี่ยวกับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและบริหารกองทุน

7. แต่งตั้ง คณะอนุกรรมการ คณะทำงานเพื่อดำเนินการตามระเบียบนี้

8. ออกระเบียบ คำสั่ง และประกาศอื่น ๆ เพื่อปฏิบัติตามระเบียบนี้

9. เพื่อประโยชน์ ในการบริหารงานของสำนักงานอาจมีคำสั่งให้ข้าราชการ หรือ

ลูกจ้างของส่วนราชการหรือคณะกรรมการอาจขอให้คณะรัฐมนตรีมีมติให้พนักงานหรือลูกจ้างของรัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ไปช่วยปฏิบัติงานเป็นเจ้าหน้าที่ของสำนักงานได้ โดยถือว่าเป็นการปฏิบัติราชการหรือปฏิบัติงานตามปกติ โดยจะให้ไปช่วยปฏิบัติงานเต็มเวลา บางเวลา หรือนอกเวลาก็ได้ อีกทั้งอาจกำหนดค่าตอบแทนให้แก่ผู้ไปช่วยปฏิบัติงานด้วยก็ได้

10. การรายงานผลการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรค รวมทั้งฐานะการเงินของ กองทุนให้คณะกรรมการบริหารอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

11. ปฏิบัติหน้าที่อื่นหรือตามที่กฎหมายอื่นบัญญัติให้เป็นอำนาจและหน้าที่ของ คณะกรรมการหรือคณะกรรมการมอบหมาย

ข้อ 11 การประชุมของอนุกรรมการให้นำข้อ 9 มาใช้กับการประชุมและวินิจฉัยชี้ขาดของ ที่ประชุมอนุกรรมการ โดยอนุโลม

ข้อ 12 ให้คณะกรรมการ ที่ปรึกษา และคณะอนุกรรมการ ที่ได้รับการแต่งตั้งตามระเบียบ นี้ ได้เบี่ยงประชุมค่าตอบแทนตามอัตราที่กำหนด ในพระราชกฤษฎีกาเบี่ยงประชุมและค่าตอบแทนที่ ปรึกษา ซึ่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้ง พ.ศ. 2523 และที่แก้ไขเพิ่มเติมโดยเบิกจ่ายจากสำนักเลขาธิการ นายกรัฐมนตรี

หมวด 2 สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ข้อ 13 ให้มีสำนักงาน คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติในสำนัก- เลขาธิการนายกรัฐมนตรี

ข้อ 14 สำนักงานมีอำนาจ หน้าที่ ดังต่อไปนี้

- (1) เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ
- (2) ปฏิบัติงานธุรการของคณะกรรมการ ที่ปรึกษาคณะกรรมการและคณะ อนุกรรมการ
- (3) ศึกษารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของคณะ กรรมการและของกองทุน
- (4) ประชาสัมพันธ์การจัดตั้ง นโยบายและแนวทางการบริหารกองทุน
- (5) ดำเนินการและประสานงานกับส่วนราชการและองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อ เตรียมความพร้อมในการจัดตั้งกองทุนและแนวทางการบริหารกองทุน
- (6) จัดให้มี หรือสนับสนุนให้มีการประชุมชี้แจงและฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับ การดำเนินงานกองทุน
- (7) พิจารณาเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการในการพิจารณาแผนการบริหารและ จัดการกองทุน
- (8) ให้การสนับสนุน ปรึกษาหารือและข้อเสนอแนะแก่คณะกรรมการเกี่ยวกับ นโยบาย การดำเนินงานกองทุน

(9) ดำเนินการหรือมอบหมายให้หน่วยงานอื่น ๆ ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ
กองทุนและรายงานผลต่อคณะกรรมการดำเนินการในส่วนการบริหารกองทุน

(10) รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีของสำนักงานเสนอต่อคณะกรรมการ

(11) ดำเนินการอื่นใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

ได้มีการแก้ไขปรับปรุงระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่า
ด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544 ลงวันที่ 27
เมษายน พ.ศ. 2544 ดังนี้

ข้อ 3 ให้ยกเลิกความในวรรคสองของข้อ 6 ให้ใช้ความดังนี้แทน “คณะกรรมการอาจ
แต่งตั้งกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ จำนวนไม่เกิน 4 คน”(อ้างอิง)

**ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกอง
ทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544**

โดยที่รัฐบาลมีนโยบายเร่งด่วนในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
สำหรับเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
 อีกทั้งเพื่อสร้างศักยภาพในการส่งเสริมความเข้มแข็งด้านสังคมและด้านเศรษฐกิจของ ประชาชน
ในหมู่บ้านและชุมชนเมืองผู้พึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน อันเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของ
ประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

เพื่อให้การดำเนินงานตามนโยบายเร่งด่วนดังกล่าวเป็น ไปอย่างรวดเร็วมีประสิทธิภาพและ
สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลที่ได้แถลงต่อรัฐสภา อาศัยอำนาจตามความในข้อ 10 (8) แห่ง
ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.
2544 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จึงออกระเบียบไว้ ดังนี้

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ข้อ 5 ปรัชญาหรือหลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ คือ

(1) เสริมสร้างความเป็นชุมชนท้องถิ่น

(2) ชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคตและจัดการหมู่บ้านและชุมชนด้วยคุณค่าและ

ภูมิปัญญาของตนเอง

(3) เกื้อกูลประโยชน์ต่อผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชน

(4) เชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชน ราชการ เอกชนและ

ประชาสังคม

(5) กระจายอำนาจให้ท้องถิ่นและพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐาน

ข้อ 6 กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติมีวัตถุประสงค์ในการดำเนินการดังนี้

(1) เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉินและจำเป็นเร่งด่วน และสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิการที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้าน

(2) ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบบริหารจัดการการเงินทุนของตนเอง

(3) เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อการแก้ไขปัญหา และเสริมสร้างศักยภาพและส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

(4) กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

(5) เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

ข้อ 7 กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ประกอบด้วยเงินและทรัพย์สินดังนี้

(1) เงินอุดหนุนที่รัฐบาลจัดสรรให้

(2) เงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคให้

(3) เงินกู้ยืม

(4) ดอกผลหรือผลประโยชน์ใด ๆ ที่เกิดจากกองทุน

(5) เงินหรือทรัพย์สินอื่น ๆ ที่กองทุนได้รับ โดยไม่มีเงื่อนไขผูกพันหรือภาระติดพันอื่นใด

ข้อ 8 ให้คณะกรรมการเปิดบัญชีเงินฝากออมทรัพย์ “กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ” กับธนาคารเพื่อสำรองจ่ายและเตรียมจัดสรรให้แก่กองทุนหมู่บ้านและกองทุนชุมชนเมือง

ให้ธนาคารโอนเงินจาก “บัญชีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ” เข้าบัญชีกองทุนหมู่บ้านหรือกองทุนชุมชนเมืองตามคำสั่งจ่ายของคณะกรรมการ

ข้อ 9 ให้คณะกรรมการจัดสรรเงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติไปยังบัญชีกองทุนหมู่บ้านและบัญชีกองทุนชุมชนเมืองตามหมวด 9 แห่งระเบียบนี้ บัญชีละหนึ่งล้านบาท

ภายในระยะเวลาสามสิบวัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งเป็นหนังสือจากคณะกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัด

ในกรณีที่คณะกรรมการไม่สามารถจัดสรรเงินให้เสร็จสิ้นภายในระยะเวลาที่กำหนดตามวรรคหนึ่ง ให้ขยายระยะเวลาต่อได้อีกไม่เกินสิบห้าวัน

ข้อ 10 ในการอนุมัติให้คณะกรรมการกองทุนเริ่มเข้าบริหารจัดการและเบิกจ่ายเงินจากบัญชีกองทุนหมู่บ้านหรือบัญชีกองทุนชุมชนเมืองให้คณะกรรมการพิจารณาในหลักการดังนี้

(1) ความพร้อม ความสนใจและการมีส่วนร่วมของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง ร่วมทั้งการแสดงออกอย่างชัดเจนซึ่งความพร้อมในการเข้าร่วมบริหารจัดการ กองทุนและการควบคุมดูแลกันเองในการใช้ประโยชน์จากกองทุนของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

(2) ความพร้อมของคณะกรรมการกองทุนที่เป็นความพร้อมของบุคคลด้านความรู้และประสบการณ์ในการบริหารจัดการกองทุนหลังคมของหมู่บ้านสัปปะหรือชุมชนเมือง เช่น กลุ่ม-ออมทรัพย์ ธนาคารหมู่บ้าน กองทุนอาชีพ และกองทุนสวัสดิการ และความพร้อมในการเข้าบริหารจัดการกองทุน

(3) การบริหารจัดการกองทุนที่สอดคล้องและเกื้อกูลกันในส่วนเงินอุดหนุนจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติและกองทุนทางสังคมหรือกองทุนที่หน่วยงานราชการจัดตั้งขึ้น

(4) การมีระบบการตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนโดยสมาชิกและมีตัวชี้วัดประสิทธิภาพการดำเนินกิจกรรมของกองทุนทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการพึ่งพาตนเอง เพื่อความโปร่งใสและมีประสิทธิภาพสูงสุด

ภายใต้บังคับแห่งข้อ 11 และบัญญัติในหมวด 8 แห่งระเบียบนี้ เมื่อคณะกรรมการได้อนุมัติให้คณะกรรมการกองทุนเริ่มเข้าบริหารจัดการและเบิกจ่ายเงินจากบัญชีกองทุนหมู่บ้านหรือบัญชีกองทุนชุมชนเมืองแล้วคณะกรรมการย่อมหมดอำนาจในการบริหารจัดการเงิน กองทุนและจะเข้าแทรกแซงการบริหารจัดการเงินกองทุนของคณะกรรมการกองทุนมิได้

ข้อ 11 คณะกรรมการมีอำนาจระงับการจ่ายเงินจากบัญชีกองทุนหรือให้กองทุนขาดใช้หรือให้ส่งคืนเงินในกรณีที่กองทุนเบิกจ่ายไปแล้วอันเนื่องจากมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า คณะกรรมการกองทุนไม่ปฏิบัติตามระเบียบหรือข้อบังคับที่คณะกรรมการกำหนด หรือกระทำการอันก่อให้เกิดความเสียหายต่อกองทุน

หมวด 3 คณะอนุกรรมการสนับสนุนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ข้อ 12 ให้มีคณะอนุกรรมการสนับสนุนประกอบด้วย ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน เลขานุการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นรองประธานคนหนึ่ง เลขานุการคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน เป็นรองประธานคนที่สอง ผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงพาณิชย์ ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม ปลัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ปลัดกระทรวงทบวงมหาวิทยาลัย ปลัดกระทรวงสาธารณสุข อธิบดีกรมการปกครอง อธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร อธิบดีกรมบัญชีกลาง อธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ อธิบดีกรมการพัฒนาชุมชน ผู้อำนวยการธนาคารออมสิน ผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ผู้ทรงคุณวุฒิจากองค์กรประชาชนจำนวนห้าคนและผู้ทรงคุณวุฒิอื่นจำนวนห้าคน ซึ่งแต่งตั้งโดยคณะกรรมการ เป็นอนุกรรมการ ผู้แทนสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีมอบหมาย เป็นอนุกรรมการและเลขานุการและผู้แทนจากสำนักงาน เป็นอนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ข้อ 13 คณะอนุกรรมการสนับสนุนมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

(1) กำหนดแผนปฏิบัติการบริหารจัดการเงินกองทุนหมู่บ้านเวียนของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้เป็นไปตามแนวทางให้หมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา

(2) สนับสนุนและพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของคณะอนุกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัด ในการทำหน้าที่ให้การสนับสนุนด้านวิชาการและการจัดการแก่กองทุนอย่างมีประสิทธิภาพ

(3) บูรณาการแผนงาน โครงการ กิจกรรมและงบประมาณ เพื่อสนับสนุนการดำเนินการของกองทุน

(4) ปรับปรุง แก้ไข ระเบียบ ข้อบังคับกองทุนตามแผนงานโครงการของรัฐซึ่งมี วัตถุประสงค์ใกล้เคียงกับกองทุนเพื่อเอื้ออำนวยให้กลุ่มหรือองค์กรในหมู่บ้าน สามารถรวม กองทุน อื่นกับกองทุนได้ตามวัตถุประสงค์

(5) แต่งตั้งคณะทำงาน เพื่อช่วยดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของคณะอนุกรรมการสนับสนุน

(6) ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

คณะกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัด

ข้อ 14 ให้มีคณะกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัด ประกอบด้วย ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน ปลัดจังหวัดเป็นรองประธาน ผู้แทนคณะกรรมการซึ่งได้รับแต่งตั้งจากประธานกรรมการและผู้แทนหน่วยงานระดับจังหวัด ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ธนาคารออมสิน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาธารณสุขจังหวัด เจริญพัฒนาชนบทจังหวัด ประชาสัมพันธ์จังหวัด หัวหน้าสำนักงานจังหวัด ผู้ทรงคุณวุฒิจากองค์กรประชาชนจำนวนห้าคน และผู้ทรงคุณวุฒิอื่นจำนวนห้าคน ซึ่งแต่งตั้งโดยประธานกรรมการเป็นอนุกรรมการ และพัฒนาการจังหวัด เป็นอนุกรรมการและเลขานุการ

คณะกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัดอาจจัดตั้งศูนย์ประสานงานคณะกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัด เพื่อทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ

สำหรับกรุงเทพมหานคร ให้คณะกรรมการดังกล่าวตามวรรคแรก ประกอบด้วย ปลัดกรุงเทพมหานคร เป็นประธาน ผู้แทนการเคหะแห่งชาติ ผู้แทนคณะกรรมการซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากประธานกรรมการ ผู้แทนหน่วยงานระดับจังหวัด ของกระทรวงเกษตรและ สหกรณ์ กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม กรมประชาสัมพันธ์ ธนาคารออมสิน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ผู้ทรงคุณวุฒิจากองค์กรประชาชนจำนวนห้าคน และผู้ทรงคุณวุฒิอื่นจำนวนห้าคนเป็นอนุกรรมการ ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาชุมชน เป็นอนุกรรมการและเลขานุการ

ข้อ 15 ให้คณะกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัดมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

- (1) รับขึ้นทะเบียนกองทุนตามระเบียบและวิธีการปฏิบัติที่คณะกรรมการกำหนด
- (2) ให้ความเห็นผลการประเมินความพร้อมของกองทุน ซึ่งผ่านการประเมินของคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอร่วมกับชุมชนตามระเบียบหรือวิธีปฏิบัติที่คณะกรรมการกำหนด
- (3) สนับสนุนให้เกิดการเตรียมความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- (4) ติดตาม ตรวจสอบการดำเนินงานของกองทุนในจังหวัด ให้เป็นไปตามระเบียบหรือวิธีปฏิบัติที่คณะกรรมการกำหนดเพื่อให้เกิดความโปร่งใสและบรรลุตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์
- (5) ประสานความร่วมมือเพื่อสนับสนุนด้านวิชาการและการจัดการให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของกองทุนในจังหวัด

(6) จัดทำระบบข้อมูลเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับกองทุนต่าง ๆ ในจังหวัด เพื่อเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์แก่ประชาชนและส่วนที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ทราบ

(7) รายงานผลการดำเนินงานของกองทุนในจังหวัดให้คณะกรรมการทราบตามระเบียบหรือวิธีปฏิบัติที่คณะกรรมการกำหนด

(8) แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อช่วยดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ สนับสนุนระดับจังหวัด

(9) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่คณะกรรมการสนับสนุนมอบหมายให้คณะกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัดแต่งตั้งคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอ ประกอบด้วย นายอำเภอหรือผู้อำนวยการเขต เป็นประธานแล้วแต่กรณี ปลัดเทศบาล หรือปลัดเมืองพัทยาแล้วแต่กรณี ปลัดอำเภอฝ่ายปกครองและพัฒนาหรือผู้ช่วยผู้อำนวยการเขตแล้วแต่กรณี ผู้ทรงคุณวุฒิ จากองค์กรประชาชนและอื่น ๆ จำนวนไม่น้อยกว่าเจ็ดคนแต่ไม่เกินเก้าคน เป็นอนุกรรมการและ พัฒนาการอำเภอหรือ หัวหน้าฝ่ายพัฒนาชุมชนเขตแล้วแต่กรณี เป็นอนุกรรมการและเลขานุการ

คณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอมีหน้าที่ประเมินความพร้อม สนับสนุนการเตรียมความพร้อม สร้างความเข้มแข็งของหมู่บ้านและชุมชนเมือง สนับสนุนและติดตามการ ดำเนินกิจกรรมของกองทุนและปฏิบัติหน้าที่ตามที่คณะกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัด มอบหมาย

เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนกลไกของท้องถิ่นในการดำเนินการพัฒนาการเรียนรู้ ร่วมกันในการบริหารจัดการกองทุนด้วยความสมัครใจ ให้คณะกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัด แต่งตั้งคณะทำงานเครือข่ายชุมชนระดับอำเภอซึ่งประกอบด้วย ผู้แทนกลุ่มหรือองค์กรประชาชน เครือข่ายชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำธรรมชาติในท้องถิ่นที่มีความรู้หรือมีประสบการณ์ ด้านการ พัฒนากองทุนหรือพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ในจำนวนตามที่เหมาะสมของพื้นที่ โดยให้มีบทบาทในการ สนับสนุนการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอ

หมวด 5 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ข้อ 16 ให้กองทุนแต่ละกองทุนมีคณะกรรมการกองทุนจำนวนสิบห้าคนประกอบด้วยกรรมการซึ่งมาจากการคัดเลือกกันเองโดยสมาชิกซึ่งกรรมการดังกล่าวเป็นบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ มีประสบการณ์และมีความรับผิดชอบ ที่จะบริหารจัดการกองทุน ซึ่งเป็นที่ยอมรับของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง และต้องมีคุณสมบัติตามข้อ 17

หลักเกณฑ์และวิธีการในการคัดเลือกกรรมการกองทุนนั้นให้คณะกรรมการกองทุน ออกข้อบังคับกองทุนตามมติของที่ประชุมสมาชิก

ข้อ 17 กรรมการกองทุนต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังนี้

เป็นผู้ที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านและอาศัยในหมู่บ้านติดต่อกันเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 2 ปี ก่อนวันที่ได้รับเลือกเป็นกรรมการกองทุน

เป็นผู้บรรลุนิติภาวะโดยมีอายุยี่สิบปีบริบูรณ์

ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนา มีความรับผิดชอบ เสียสละ มีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน ไม่ติดการพนัน ไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติด และไม่มีประวัติเสียหายด้านการเงิน ตลอดจนยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย

ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ

ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้รับโดยประมาท

ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ามีความผิด แต่รอการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษในความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ยกเว้นความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินและความผิดฐานบุกรุก

ไม่เคยถูกให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่หรือสร้างความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ทางราชการ องค์กร หรือหน่วยงานที่สังกัด

(8) ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่เสียสิทธิตามมาตรา 68 วรรคสองของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

(9) ไม่เป็นผู้ที่เคยพ้นจากตำแหน่งคณะกรรมการกองทุนตามข้อ 20 (3) และ (4)

ข้อ 18 คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจหน้าที่ดังนี้

(1) บริหารจัดการกองทุนรวมทั้งตรวจสอบ กำกับ ดูแล จัดสรรผลประโยชน์ของเงินกองทุน เพื่อสอดคล้องและเกื้อกูลกับกองทุนอื่น ๆ ที่มีอยู่แล้วในหมู่บ้าน

(2) ออกระเบียบ ข้อบังคับ หลักเกณฑ์หรือวิธีการเกี่ยวกับการบริหารกองทุนที่ไม่ขัดแย้งกับระเบียบที่คณะกรรมการกำหนดและต้องได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิก

(3) รับสมาชิกและจัดทำทะเบียนสมาชิก ทั้งที่เป็นกลุ่ม องค์กรชุมชน หรือปัจเจกบุคคลในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

(4) สํารวจและจัดทําข้อมูลเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ อุตสาหกรรมครัวเรือนและวิสาหกิจชุมชนในเขตท้องที่หมู่บ้านหรือชุมชนเมืองนั้น ตลอดจนสํารวจและจัดทําข้อมูลดังกล่าวของกองทุนอื่น ๆ ที่มีอยู่แล้วในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

(5) พิจารณาการให้กู้เงินตามระเบียบ หลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด

(6) ทํานิติกรรมสัญญา หรือ ดําเนินการกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับภาระผูกพันของกองทุน

(7) จัดหรือเรียกประชุมสมาชิกตามที่กำหนดหรือได้ตกลงกัน หรือตามที่สมาชิกจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของสมาชิกทั้งหมดลงลายมือชื่อทำหนังสือร้องขอ และจะต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในสิบห้าวัน นับแต่วันที่รับคำร้อง

(8) จัดทําบัญชีและส่งมอบเงินที่ได้รับจากการจัดสรร ดอกผล ผลตอบแทน หรือรายได้ที่เกิดขึ้นจากเงินที่ได้รับการจัดสรรจากคณะกรรมการคืนให้แก่กองทุนให้ครบเต็มตามจำนวนที่ได้รับอนุมัติให้เบิกจ่ายในกรณีที่คณะกรรมการมีหนังสือหรือคำสั่งเป็นที่สุดเนื่องจากคณะกรรมการกองทุนไม่ปฏิบัติตามหรือบริหารจัดการกองทุนให้เป็นไปตามระเบียบหรือข้อบังคับที่กองทุนกำหนด

(9) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่คณะกรรมการกำหนดหรือมอบหมาย

ข้อ 19 กรรมการกองทุนมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละสองปี

ในกรณีที่กรรมการกองทุนพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ให้คณะกรรมการกองทุนประกอบด้วยกรรมการกองทุนทั้งหมดเท่าที่มีอยู่และให้คณะกรรมการกองทุนจัดให้มีการคัดเลือกบุคคลเข้าดำรงตำแหน่งแทนกรรมการกองทุนซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ในข้อ 16 ภายในระยะเวลาสามสิบวัน

กรรมการกองทุนซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระอาจได้รับคัดเลือกอีกได้ แต่จะดำรงตำแหน่งเกินสองวาระติดต่อกันมิได้

ข้อ 20 นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระแล้ว กรรมการกองทุนพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

(1) ตาย

(2) ลาออก

(3) คณะกรรมการกองทุนมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงเกินกว่าสองในสามของจำนวนกรรมการกองทุนทั้งหมดเท่าที่มีอยู่

(4) ที่ประชุมสมัชชามีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงเกินกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมด

(5) มีลักษณะต้องห้ามตามข้อ 17 (4) (5) (6) และ (7)

(6) คณะกรรมการให้ออก เนื่องจากมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าขาดคุณสมบัติและมีลักษณะต้องห้ามตามข้อ 17

ในกรณีที่กรรมการกองทุนพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ คณะกรรมการกองทุนอาจแต่งตั้งบุคคลจากสมาชิกเข้าดำรงตำแหน่งกรรมการกองทุนแทนก็ได้ และให้ผู้ได้รับแต่งตั้งแทนอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของผู้ซึ่งตนแทน

ให้นำบทบัญญัติในข้อ 19 วรรคสาม มาใช้บังคับกับกรรมการกองทุนซึ่งพ้นจากตำแหน่งตาม (2) และ (3)

ข้อ 21 ให้คณะกรรมการกองทุนเลือกกรรมการด้วยกันเป็นประธานกรรมการกองทุน รองประธานกรรมการกองทุน เภรัญญิกกองทุน และเลขานุการกองทุน

ข้อ 22 การประชุมคณะกรรมการกองทุนต้องมีกรรมการมาประชุมเกินกึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการกองทุนทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ในขณะนั้น จึงจะเป็นองค์ประชุม

ถ้าประธานกรรมการกองทุนไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองประธานกรรมการกองทุนทำหน้าที่ประธานในที่ประชุม ถ้าประธานกรรมการกองทุนและ รองประธานกรรมการกองทุนไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้กรรมการที่มาประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

กรรมการกองทุนผู้ใดมีส่วนได้ส่วนเสียเป็นส่วนตัวในเรื่องใด ห้ามมิให้เข้าร่วมประชุมในเรื่องนั้น

6 กองทุนและสมาชิกกองทุน

ข้อ 23 กองทุนหมู่บ้านและกองทุนชุมชนเมือง อาจประกอบด้วยเงินและทรัพย์สินดังนี้

- (1) เงินที่ได้รับจัดสรรจากคณะกรรมการ
- (2) เงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคให้โดยปราศจากภาระผูกพัน
- (3) เงินกู้ยืม
- (4) ดอกผลหรือผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากกองทุน

- (5) เงินฝากสัจจะและเงินรับฝาก
- (6) เงินค่าหุ้น
- (7) เงินสมทบจากกลุ่มหรือองค์กรสมาชิก
- (8) เงินและทรัพย์สินอื่น ๆ ตามระเบียบที่กองทุนกำหนด

ข้อ 24 สมาชิกกองทุน ประกอบด้วยบุคคลธรรมดาที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านนั้นและมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามข้อบังคับของกองทุน

การรับสมัครสมาชิกและการขาดจากสมาชิกภาพของสมาชิก ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ เงื่อนไขและวิธีการที่กองทุนกำหนด ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงความต้องการและการมีส่วนร่วมของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมืองเป็นหลัก

ข้อ 25 คณะกรรมการกองทุนสามารถกำหนดระเบียบเกี่ยวกับการส่งเสริมสนับสนุนให้สมาชิกถือหุ้นของกองทุนหรือมีเงินฝากสัจจะไว้ที่กองทุน

ในการชำระค่าหุ้น สมาชิกอาจชำระเป็นเงิน ทรัพย์สิน หรือแรงงานตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด

ข้อ 26 ให้มีการประชุมใหญ่สามัญประจำปีผู้ถือหุ้นอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้งภายในกำหนดระยะเวลาสิบห้าวัน นับจากวันที่กรรมการกองทุนพ้นจากตำแหน่งตามวาระ เพื่อพิจารณาผลการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนและรับรองคณะกรรมการกองทุนที่ได้รับเลือกใหม่

วิธีการในการเรียกประชุมให้เป็นไปตามที่กองทุนกำหนด โดยคำนึงถึงจารีตประเพณีของแต่ละหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

ข้อ 27 นอกจากการประชุมใหญ่สามัญประจำปีแล้ว คณะกรรมการกองทุนอาจเรียกประชุมวิสามัญเมื่อใดก็ได้ เมื่อมีเหตุที่ต้องขอมติหรือขอความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิกตามระเบียบนี้ หรือเมื่อคณะกรรมการกองทุนจะเห็นสมควร

นอกจากกรณีตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการกองทุนเรียกประชุมใหญ่วิสามัญภายในระยะสิบห้าวัน นับแต่วันที่ได้รับการร้องขอเป็นหนังสือจากสมาชิกซึ่งเข้าชื่อกันมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมด

ข้อ 28 ในการประชุมสมาชิกต้องมีสมาชิกประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม

สมาชิกจะมอบอำนาจเป็นหนังสือให้บุคคลอื่นมาประชุมแทนตนก็ได้ แต่ผู้รับมอบอำนาจนั้นจะรับมอบอำนาจจากสมาชิกเกินกว่าหนึ่งรายมิได้

การประชุมคราวใดมีสมาชิกมาประชุมไม่ครบองค์ประชุม ให้นัดประชุมอีกครั้งหนึ่งภายในสิบห้าวันนับแต่วันนัดประชุมครั้งแรก ในการประชุมครั้งหลังถ้ามิใช่เป็นการประชุมใหญ่

สามัญประจำปี เมื่อมีสมาชิกมาประชุมไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดก็ให้ถือเป็นองค์ประชุม

ข้อ 29 สมาชิกคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการออกเสียงลงคะแนน

ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก

7. การกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ข้อ 30 สมาชิกตามข้อ 18 (3) ที่ประสงค์จะขอกู้เงินจากกองทุนต้องจัดทำคำขอกู้โดยระบุวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงินอย่างชัดเจน โดยให้ยื่นคำขอกู้ต่อคณะกรรมการกองทุนให้ คณะกรรมการพิจารณาเงินกู้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด

ข้อ 31 คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจในการอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งไม่เกินจำนวนสองหมื่นบาท

ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติเห็นควรอนุมัติเงินกู้อย่างใดเกินกว่าจำนวนที่กำหนดไว้ตามวรรคหนึ่งให้คณะกรรมการกองทุนเรียกประชุมสมาชิก เพื่อให้สมาชิกพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาด แต่ทั้งนี้การอนุมัติเงินกู้อย่างหนึ่งต้องไม่เกินจำนวนห้าหมื่นบาท

การอนุมัติเงินกู้จะถูกเงินให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความเหมาะสมและจำเป็น

ข้อ 32 ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติอนุมัติเงินกู้ยืม ตามคำขอทั้งหมดหรือบางส่วนให้บันทึกความเห็นในแบบคำขอกู้ยืมเงินตลอดจน เงื่อนไขและรายละเอียดในการอนุมัติเงินกู้แจ้งให้ผู้ขอกู้และธนาคารรับทราบ โดยเร็ว

ให้คณะกรรมการกองทุนแต่งตั้งผู้แทนกรรมการกองทุนอย่างน้อยสองคนเป็นผู้แทนคณะกรรมการกองทุนในการทำสัญญากู้ยืมเงินกับผู้ขอกู้ที่ได้รับอนุมัติเงินกู้

ให้ผู้ขอกู้ที่ได้รับอนุมัติเงินกู้เปิดบัญชีออมทรัพย์กับธนาคารและแจ้งหมายเลขบัญชีออมทรัพย์ให้คณะกรรมการกองทุนรับทราบโดยเร็ว

การโอนเงินเข้าบัญชีผู้กู้ตามวรรคสอง ธนาคารจะเป็นผู้ทำหน้าที่โอนเงินเข้าในบัญชีผู้กู้ที่ผ่านการพิจารณาอนุมัติจากคณะกรรมการกองทุนตามคำสั่งและเงื่อนไขของ คณะกรรมการกองทุน

ข้อ 33 คณะกรรมการกองทุนอาจเรียกหลักประกันเงินกู้ ไม่ว่าจะเป็นบุคคลและทรัพย์สินตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่กองทุนกำหนด

ข้อ 34 ให้คณะกรรมการกองทุนกำหนดอัตราดอกเบี้ย หรือค่าตอบแทนเงินฝากและเงินกู้เป็นอัตราที่แน่นอนตามความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิก โดยคำนึงถึงจารีตประเพณี และสภาพเศรษฐกิจและสังคมในหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นหลัก และปิดประกาศอัตราดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนดังกล่าวอย่างเปิดเผย

ข้อ 35 การกำหนดระยะเวลาคืนชำระคืนเงินกู้ ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความเหมาะสมแห่งสัญญาเงินกู้แต่ละราย การชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ย หรือค่าตอบแทนให้ผู้กู้ชำระให้แล้วเสร็จสิ้น ภายในกำหนดระยะเวลาไม่เกิน 1 ปี นับแต่วันที่ทำสัญญา

การชำระคืนเงินกู้หรือเงินทุนทุกประเภทผู้กู้หรือผู้ที่นำเงินไปลงทุนจะต้องนำเงินไปส่งคืน ณ อาคารและนำหลักฐานการส่งชำระเงินคืนเงินกู้หรือเงินลงทุนไปมอบให้กับ คณะกรรมการกองทุน เพื่อเป็นหลักฐานในการจัดทำบัญชีหรือดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง

ข้อ 36 ในกรณีที่ผู้กู้ผิดสัญญาไม่ชำระเงินต้นคืนพร้อมดอกเบี้ยและค่าตอบแทน ตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในสัญญาผู้ยืมเงินให้ผู้กู้เสียเบี้ยปรับตามจำนวนที่ระเบียบหรือข้อบังคับที่กองทุนกำหนดไว้แน่นอน สำหรับจำนวนที่ขาดหรือค้างชำระ เว้นแต่ผู้กู้ได้รับ อนุญาตให้ผ่อนผันการชำระหนี้

คณะกรรมการกองทุนอาจพิจารณายกเลิกหรือปรับลดเบี้ยปรับให้แก่ผู้กู้รายหนึ่งรายใดก็ได้เมื่อมีเหตุผลอันสมควรและด้วยความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิกด้วยเสียงเกิน กึ่งหนึ่งหรือดำเนินการอื่น ๆ ตามระเบียบที่กองทุนกำหนด

ข้อ 37 ในกรณีที่ผู้กู้มิได้เริ่มดำเนินการ ตามวัตถุประสงค์ในการขอกู้ยืมเงินหรือเมื่อหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้กู้ นำเงินไปใช้นอกกรอบวัตถุประสงค์โดยปราศจากเหตุผลอัน สมควร ให้คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจยกเลิกสัญญาและเรียกคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ย หรือค่าตอบแทนที่ค้างชำระคืนเต็มจำนวนได้โดยทันที

ให้คณะกรรมการกองทุนเรียกประชุมสมาชิกเพื่อลงมติให้ผู้กู้ซึ่งนำเงินกู้ไปใช้นอกกรอบวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในคำขอกู้ยืมเงินพ้นจากสมาชิกภาพในระยะเวลาสามสิบวันหลังจากวันยกเลิกสัญญา

สมาชิกซึ่งที่ประชุมสมาชิกมีมติให้พ้นจากสมาชิกภาพ ตามวรรคสองห้ามมิให้สมัครเข้าเป็นสมาชิกกองทุนเป็นระยะเวลา 2 ปี

8 การทำบัญชีและการตรวจสอบ

ข้อ 38 ให้คณะกรรมการกองทุนจัดทำบัญชีของกองทุนตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนดอย่างน้อยเดือนละหนึ่งครั้ง และแจ้งให้สมาชิกทราบ รวมทั้งให้จัดทำสรุปผลการดำเนินงานประจำปีรายงานต่อคณะกรรมการอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง

คณะกรรมการกองทุนต้องจัดให้มีระบบการตรวจสอบภายในเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การเงิน การบัญชี และการพัสดุ โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบของสมาชิกเป็นหลัก

คณะกรรมการอาจแต่งตั้งบุคคลหรือคณะบุคคลที่เห็นสมควรเป็นผู้ตรวจสอบ กองทุนเพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบและประเมินผลการบริหารจัดการกองทุนและการดำเนินงานของ คณะกรรมการกองทุนได้ตามที่เห็นสมควร ในกรณีนี้ให้คณะกรรมการกองทุนมีหน้าที่อำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานของผู้ตรวจสอบกองทุน

ข้อ 39 ให้คณะกรรมการกองทุนจัดทำรายงานการเงินตามแบบที่คณะกรรมการกำหนด และส่งให้ผู้ตรวจสอบบัญชีที่คณะกรรมการกำหนดภายในระยะเวลาสามสิบวันนับแต่วันสิ้นปีทางบัญชีของทุกปี

ให้คณะกรรมการกองทุนแต่งตั้งผู้ตรวจสอบบัญชีกองทุน เพื่อทำหน้าที่ประเมินผลการใช้จ่ายเงินและทรัพย์สินของกองทุน โดยให้แสดงความคิดเห็นเป็นข้อวิเคราะหว่าค่าใช้จ่ายดังกล่าวเป็นไปตามวัตถุประสงค์ ประหยัด และได้ผลตามเป้าหมายเพียงใด และให้ทำบันทึกรายงานผลการสอบบัญชีต่อคณะกรรมการกองทุน พร้อมทั้งจัดพิมพ์เผยแพร่ต่อสมาชิกและ สาธารณชน

ข้อ 40 การจัดสรรกำไรสุทธิ เมื่อสิ้นปีทางบัญชีหากปรากฏว่าปีใดมีกำไรสุทธิคณะกรรมการกองทุนสามารถนำกำไรสุทธินำจัดสรรตามระเบียบและหลักเกณฑ์ที่กองทุนกำหนด

3. การติดตามสังเกตการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การติดตามสังเกตการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีความสำคัญในการประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองต่าง ๆ เนื่องจากกระบวนการเลือกคณะกรรมการกองทุนจะต้องเป็นไปตามระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและ ชุมชนเมืองว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) ลงวันที่ 16 พฤษภาคม พ.ศ.2544 และ(ฉบับที่ 3) ลงวันที่ 28 สิงหาคม 2544 ซึ่งมีสาระสำคัญคือ

1. ให้ผู้ใหญ่บ้านเรียกประชุมหัวหน้าครัวเรือนในหมู่บ้านครัวเรือนละหนึ่งคนเพื่อเปิดเวทีชาวบ้านในการชี้แจงทำความเข้าใจและเตรียมความพร้อม

2. การเลือกคณะกรรมการหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้เป็นไปตามมติที่ประชุมครั้งนี้ คณะกรรมการกองทุนจะต้องมีจำนวนไม่น้อยกว่าเก้าคน แต่ไม่เกินสิบห้าคน โดยเป็นกรรมการชายและหญิงในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน

3. หลักเกณฑ์และวิธีการเลือกให้คำนึงถึงหลักศาสนา วัฒนธรรมและจารีตประเพณีของแต่ละหมู่บ้านและชุมชนเมือง

สำหรับคุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุน จะต้องเป็นตาม ข้อ 17 ของระเบียบ คณะกรรมการว่าด้วย การจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ดังนี้

1. เป็นผู้ที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านและอาศัยในหมู่บ้านติดต่อกันเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 2 ปี ก่อนวันที่ได้รับเลือกเป็นกรรมการกองทุน

2. เป็นผู้บรรลุนิติภาวะโดยมีอายุสิบปีบริบูรณ์

3. ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนา มีความรับผิดชอบ เสียสละ มีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน ไม่ติดการพนัน ไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติด และไม่มีประวัติเสียหายด้านการเงิน ตลอดจนยืนยันในการปกครองระบอบประชาธิปไตย

4. ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ

5. ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้รับโดยประมาท

6. ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ามีความผิด แต่รอการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษในความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ยกเว้นความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์และความผิดฐานบุกรุก

7. ไม่เคยถูกให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่หรือสร้างความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ทางราชการ องค์กร หรือหน่วยงานที่สังกัด

8. ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่เสียสิทธิตามมาตรา 68 วรรคสองของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

9. ไม่เป็นผู้ที่เคยพ้นจากตำแหน่งคณะกรรมการกองทุนตามข้อ 20 (3) และ (4)

4. การขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้ประเมินความพร้อมในด้าน

ต่าง ๆ ของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตามสภาพความเป็นจริง สำหรับหมู่บ้านและชุมชนเมืองจะต้องมีความพร้อมในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. หมู่บ้านและชุมชนเมือง มีความพร้อมเบื้องต้นในด้านเศรษฐกิจ การผลิตขั้นพื้นฐาน การแปรรูปผลผลิต วัตถุดิบ ที่ใช้ในการผลิตและการจำหน่ายผลผลิต

2. มีการเลือกสรรคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและได้คณะกรรมการกองทุนที่มี คุณสมบัติตามระเบียบข้อบังคับ ข้อที่ 17 ทั้งนี้คณะกรรมการทุกคนมีความรู้ มีความสามารถ มีประสบการณ์ในการบริหารเงินกองทุนอื่น ๆ ของหมู่บ้านมาบ้างแล้ว

3. มีการจัดทำระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ เกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุน อาทิเช่น การรับสมาชิก การกู้ยืมเงิน การชำระเงินกู้ การทำบัญชี การเปิดบัญชีเงินฝากกับธนาคารออมสิน เป็นต้น

4. ชาวบ้านมีความพร้อมในการบริหารจัดการกองทุน โดยมีประสบการณ์ในการดำเนินงานกองทุนอื่น ๆ ของหมู่บ้าน เช่น กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ กลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์ กลุ่มผู้ใช้น้ำ เป็นต้น ทำให้ทราบถึงปัญหาและวิธีการแก้ไขปัญหา การประกันความเสี่ยงภัยในการให้กู้ การติดตามเงินกู้รวมทั้งมีแนวคิดในการจัดสวัสดิการให้แก่ประชาชนในหมู่บ้านเป็นอย่างดี

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ได้กำหนดแบบ กทบ. 2 เพื่อใช้เป็นแบบประเมินความพร้อมในด้านต่าง ๆ ทั้งนี้ให้คณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอทำหน้าที่ประเมินความพร้อมของหมู่บ้านในการรับขึ้นทะเบียน

5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านสัมปอย หมู่ที่ 8 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง

รัฐบาลมีนโยบายในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนภายในหมู่บ้าน เพื่อใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม อีกทั้งเพื่อให้ท้องถิ่นมีความสามารถในการจัดการระบบและบริหารจัดการเงินกองทุนของตนเอง โดยในครั้งนี้รัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณให้ทางหมู่บ้านมาทำการบริหารและจัดการ จำนวน 1 ล้านบาท

เพื่อให้การบริหารกองทุนหมู่บ้านบ้านสัมปอย หมู่ที่ 8 ตำบลหนองกระทุ่ม ซึ่งตั้งขึ้นเพื่อส่งเสริมและสร้างนิสัยการออม เสียสละ เอื้ออาทรและเป็นไปด้วยความคล่องตัว มีประสิทธิภาพ รวมทั้งเอื้อประโยชน์ต่อสมาชิกโดยรวมจึงเห็นสมควรกำหนดระเบียบเกี่ยวกับการดำเนินงานกองทุน หมู่บ้านสัมปอย หมู่ที่ 8 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง

หมวดที่ 1 ข้อความทั่วไป

1. ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบกองทุนหมู่บ้านสัมปอຍ หมู่ 8
2. ที่ตั้งของกองทุน บ้านสัมปอຍ หมู่ที่ 8 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา รหัสไปรษณีย์ 30000
3. ระเบียบนี้ใช้บังคับตั้งแต่วันประกาศเป็นต้นไป

หมวดที่ 2 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุน

กองทุนหมู่บ้านสัมปอຍมีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้กับสมาชิก
2. เพื่อส่งเสริมให้สมาชิกมีการออมทรัพย์โดยวิธีถือหุ้นเงินค่าหุ้น
3. ให้บริการเงินกู้แก่สมาชิก
4. เพื่อพัฒนาจิตในสมาชิกให้เป็นคนดี
  - เป็นคนซื่อสัตย์
  - เป็นคนไม่เห็นแก่ตัว
  - เป็นคนไม่มัวเมาในสิ่งอบายมุข
  - เป็นคนรู้จักรักสามัคคี
5. เพื่อพัฒนาสมาชิกให้เป็นคนดี
  - เป็นคนเรียนเก่งใฝ่หาความรู้ใหม่ๆ
  - เป็นคนเก่งคิด คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหา
  - เป็นคนเก่งงาน ขยันการงาน มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงาน
  - เป็นคนเก่งคนมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อทุก ๆ คน

หมวดที่ 3 แหล่งที่มาของเงินทุน

แหล่งที่มาของเงินทุนประกอบด้วยเงินและทรัพย์สินดังนี้

1. เงินที่ได้รับการจัดสรรคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
2. เงินกู้ยืม

3. ดอกผลหรือผลประโยชน์ใด ๆ ที่เกิดขึ้นจากเงินกองทุน
4. ค่าธรรมเนียมแรกเข้า
5. เงินค่าหุ้น
6. เงินสมทบจากกลุ่ม หรือองค์กรสมาชิก
7. เงินฝากสัจจะและเงินรับฝาก
8. เงินหรือทรัพย์สินอื่นๆที่กองทุนได้รับโดยไม่มีเงื่อนไขผูกพันหรือภาระติดพันอื่นใด

หมวดที่ 4 สมาชิกหรือการขาดจากสมาชิก

สมาชิกของกองทุนมี 2 ประเภท

1. บุคคลในครัวเรือนที่สมัครเป็นสมาชิก
2. กลุ่มหรือองค์กรที่สนใจสมัครเข้าเป็นสมาชิกตามมติของคณะกรรมการเห็นชอบ

คุณสมบัติของสมาชิก

1. เป็นบุคคลที่มีชื่อและทะเบียนบ้านในหมู่บ้านสัมปอຍ หมู่ที่ 8 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ไม่น้อยกว่า 180 วัน ก่อนการสมัครเป็นสมาชิกหรือจัดตั้งกลุ่ม
2. เป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจ เห็นชอบด้วยหลักการของกองทุน สนใจเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของกองทุน

3. ต้องพร้อมที่จะปฏิบัติตามระเบียบของกองทุน
4. เป็นผู้ที่คณะกรรมการกองทุนได้มีมติเห็นชอบให้เข้าเป็นสมาชิก
5. อดทน เสียสละ และเห็นแก่กองทุนเป็นสำคัญ
6. มีเงินฝากสัจจะและถือหุ้นอย่างน้อย 1 หุ้น แต่ต้องไม่เกิน 1 ใน 5 ของหุ้นทั้งหมดที่มีอยู่ในกองทุน

มีอยู่ในกองทุน

7. ต้องไม่เป็นบุคคลล้มละลาย
8. เป็นที่ประกอบอาชีพตามแหล่ง

การสมัครเข้าเป็นสมาชิกต้องปฏิบัติดังนี้

1. ยื่นคำขอสมัครเข้าเป็นสมาชิกของกองทุนตามแบบคำขอที่คณะกรรมการกำหนด
2. สามารถสมัครได้ทั้งลักษณะบุคคลและกลุ่ม
3. คณะกรรมการกองทุนเป็นผู้พิจารณาว่าจะรับบุคคลใดเข้าเป็นสมาชิกโดยชอบธรรม
4. เมื่อคณะกรรมการกองทุนเป็นผู้พิจารณาคุณสมบัติของสมาชิกและมีมติรับสมาชิกต้องชำระค่าธรรมเนียมแรกเข้าและฝากเงินตั้งจะภายใน 3 วัน นับจากวันที่มีมติรับ

สมาชิกขาดหรือพ้นสภาพการเป็นสมาชิกตามสาเหตุต่าง ๆ ดังนี้

1. ตาย
2. ลาออก
3. วิกลจริต จิตฟั่นเฟือน หรือถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ
4. ที่ประชุมใหญ่มีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียง 2 ใน 3 ของผู้ร่วมประชุม
5. จงใจฝ่าฝืนกฎระเบียบของกองทุนหรือแสดงตนเป็นปรปักษ์หรือไม่ให้ความช่วยเหลือหรือร่วมมือกับกองทุนไม่ว่าด้วยประการใด
6. จงใจปิดบังความจริงอันควรแจ้งให้ทราบในใบสมัครสมาชิก
7. นำทรัพย์สินของกองทุนไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ที่ได้ระบุไว้
8. ขาดคุณสมบัติตามที่กำหนด
9. ย้ายที่อยู่อาศัยออกจากหมู่บ้านสัมป่อย

สมาชิกผู้ไม่มีหนี้สินหรือภาระผูกพันใด ๆ กับกองทุนทั้งในฐานะผู้กู้หรือผู้ค้ำประกันอาจขอลาออกจากการเป็นสมาชิกของกองทุนได้โดยแสดงความจำนงเป็นหนังสือต่อคณะกรรมการกองทุน เพื่อพิจารณาให้ออก

ผู้ที่ลาออกจากการเป็นสมาชิก อาจยื่นสมัครเป็นสมาชิกใหม่ได้ แต่ต้องครบระยะเวลา 1 ปีไปแล้วหลังจากที่ได้รับอนุมัติให้ออก

การคิดค่าธรรมเนียมแรกเข้าคณะกรรมการกองทุนคิดค่าธรรมเนียมแรกเข้ากับสมาชิกได้ดังนี้

1. สมาชิกรายบุคคลคิดค่าธรรมเนียมแรกเข้า 20 บาท
2. สมาชิกรายบุคคลหุ้นละ 100 บาท
3. สมาชิกต้องชำระค่าธรรมเนียมภายใน 3 วัน นับจากวันที่ได้รับอนุมัติ

หมวดที่ 5 หุ้นและเงินฝาก

หุ้น ๆ หนึ่งมีมูลค่าหุ้นละ 100 บาท

1. สมาชิกแรกเข้าจะต้องถือหุ้นอย่างน้อย 1 หุ้น แต่ไม่เกิน 1 ใน 5 ของจำนวนหุ้นทั้งหมดที่มีอยู่ในกองทุน
2. สมาชิกสามารถชำระค่าหุ้นแลเพิ่มจำนวนหุ้นได้ปีละ 1 ครั้ง ในวันที่ประชุมใหญ่ประจำปีของกองทุน

วิธีการชำระหุ้น สมาชิกสามารถชำระค่าหุ้นโดยวิธีการใดวิธีการหนึ่งดังนี้

1. ชำระโดยใช้เงินสด
2. ชำระโดยใช้ทรัพย์สินที่สมาชิกมีอยู่ เช่น
  - ผลผลิตทางการเกษตรที่สามารถเก็บผลผลิตไว้ได้ในระยะยาว และสามารถขายเปลี่ยนเป็นเงินสดได้
  - ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรแปรรูปที่สามารถเก็บไว้ได้นานและสามารถเปลี่ยนเป็นเงินสดได้
  - งานจัดสรรหรืองานหัตถกรรมต่าง ๆ ที่ขายเปลี่ยนเป็นเงินสดได้
  - ทรัพย์สินต่างๆ ที่คณะกรรมการกำหนดโดยยึดตามราคาขายในท้องถิ่น ณ วันที่สมาชิกส่งชำระค่าหุ้นและไม่มีมูลค่าเท่ากับจำนวนหุ้นที่สมาชิกถือในแต่ละครั้งของการชำระหุ้น
  - ชำระโดยใช้แรงงานของสมาชิก โดยคณะกรรมการเป็นผู้จัดทำ หาผู้ว่าจ้างสมาชิกให้ทำงานภายในหมู่บ้านตามที่คณะกรรมการกำหนด

เงินฝากสัจจะ สมาชิกทุกคนต้องส่งเงินฝากสัจจะทุก ๆ เดือน ๆ ละเท่า ๆ กัน ในวงเงินไม่ต่ำกว่า 20 บาท ต่อเดือน ทุกวันที่ 5 ของเดือน และสามารถเพิ่มจำนวนเงินฝากสัจจะได้ปีละครั้งในวันประชุมใหญ่ประจำปีพร้อมกันนี้สมาชิกถอนหรือปิดบัญชีได้ก็ต่อเมื่อพ้นสภาพการเป็นสมาชิก

เงินฝากทั่วไป สมาชิกสามารถนำฝากไว้กับกองทุนได้โดยไม่จำกัดวงเงิน โดยได้รับอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 1 ต่อปี

หมวดที่ 6 คณะกรรมการกองทุน

สมาชิกเลือกพิจารณาผู้เหมาะสมมีความรู้และความชำนาญเพื่อเป็นคณะกรรมการกองทุน ภายใต้ระบอบประชาธิปไตย จำนวน 9 คน โดยสัดส่วน ผู้ชาย 6 คน ผู้หญิง 3 คน

คณะกรรมการกองทุนประกอบด้วย

1. ประธานกรรมการกองทุน
2. รองประธานกรรมการกองทุน
3. เลขานุการ
4. เภรัญญิก
5. ผู้ตรวจสอบภายในและประชาสัมพันธ์
6. กองทุนประกอบด้วยที่ปรึกษากองทุน 2 คน และผู้ทรงคุณวุฒิ 7 คน

กรรมการกองทุนมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 2 ปี

เมื่อครบกำหนดระยะเวลา 1 ปี นับแต่วันที่กรรมการกองทุนเข้ารับตำแหน่งให้กรรมการกองทุนจับสลากออกจำนวนกึ่งหนึ่งของคณะกรรมการกองทุนกำหนด

กรรมการกองทุนพ้นจากตำแหน่งตามวาระคณะกรรมการกองทุนประกอบด้วยกรรมการกองทุนทั้งหมดเท่าที่มีอยู่และคณะกรรมการกองทุนจะจัดให้มีการคัดเลือกบุคคลเข้าดำรงตำแหน่งแทนกรรมการกองทุน ซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระภายในระยะเวลา 30 วัน

กรรมการกองทุนซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระอาจได้รับคัดเลือกเข้ามาอีกได้ แต่จะดำรงตำแหน่งเกิน 2 วาระไม่ได้

คุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุนให้เป็นไปตามระเบียบของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

1. บริหารจัดการกองทุน ตรวจสอบ กำกับ ดูแล จัดสรรผลประโยชน์ของเงินกองทุน
2. ออกระเบียบข้อบังคับ หลักเกณฑ์หรือวิธีการเกี่ยวกับการบริหารกองทุน
3. รับสมาชิกและจัดทำทะเบียนสมาชิก
4. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่คณะกรรมการกำหนดหรือมอบหมาย

ประธานกรรมการกองทุนมีหน้าที่ดังนี้

1. เป็นประธานในการประชุมคณะกรรมการกองทุน
2. เรียกประชุมคณะกรรมการกองทุน

3. แต่งตั้งอนุกรรมการกองทุน เพื่อพิจารณาหรือปฏิบัติงานอย่างใดอย่างหนึ่งตามมติที่คณะกรรมการกองทุนมอบหมาย

4. ปฏิบัติงานหน้าที่อื่น ๆ ตามข้อบังคับและมติของคณะกรรมการกองทุน

รองประธานคณะกรรมการกองทุนมีอำนาจหน้าที่

- ทำหน้าที่แทนประธานกรรมการกองทุนเมื่อประธานกรรมการกองทุนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ หรือเมื่อประธานกรรมการกองทุนมอบหมายให้ทำการแทน

- ถ้าประธานกรรมการกองทุนและรองประธานกรรมการกองทุนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ในการประชุมคราวหนึ่งคราวใดได้ให้ที่ประชุมเลือกคณะกรรมการกองทุนคนใดคนหนึ่งเป็นประธาน สำหรับการประชุมนั้น

เลขานุการกองทุนมีอำนาจหน้าที่

1. ติดต่อประสานงานทั่วไป
2. นัดประชุมกรรมการ กองทุน จัดและทำบันทึกรายงานการประชุม
3. รายงานผลการดำเนินงานของกองทุน

เหรัญญิกกองทุนมีอำนาจหน้าที่

1. รวบรวม จัดเก็บ ดูแลรักษาเงินทุนและรายได้ของกองทุน
2. การจัดทำบัญชี
3. ควบคุมใช้จ่ายเงินของกองทุนให้เป็นไปอย่างรอบคอบและเกิดประโยชน์สูงสุด

ผู้ตรวจสอบภายในและประชาสัมพันธ์มีอำนาจหน้าที่

1. ตรวจสอบบัญชี
2. ดูแลเงินกองทุนให้เป็นไปตามมติที่คณะกรรมการกองทุนกำหนด
3. ประเมินผลการดำเนินงานของกองทุน
4. ผลิตเอกสาร สิ่งพิมพ์ให้ข่าวสารแก่สมาชิกและหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

กรรมการกองทุนอื่น ๆ มีอำนาจหน้าที่

- ปฏิบัติงานตามหน้าที่และตามที่คณะกรรมการกองทุนมอบหมาย

คณะกรรมการกองทุน ต้องมีการประชุมอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้งหรือถ้ามีความจำเป็นประธานอาจเรียกประชุมได้มากกว่า 1 ครั้งและต้องมีกรรมการกองทุนเข้าประชุมอย่างน้อยครั้งหนึ่งเข้าร่วมประชุมจึงจะครบองค์ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุม

1. ให้ถือเสียงข้างมาก
2. กรรมการคนหนึ่งมีเสียงลงคะแนนหนึ่งเสียง

3. ในกรณีคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งเสียงเป็น
ผู้ชี้ขาด

หมวดที่ 7 ประเภทการกู้ยืม

ประเภทการกู้ยืม สมาชิกสามารถยื่นขอกู้เงินต่อคณะกรรมการกองทุนเพื่อนำไปจ่ายใน
กิจกรรมได้ดังต่อไปนี้

- (1) การพัฒนาอาชีพ
- (2) การสร้างงาน
- (3) การสร้างและหรือเพิ่มรายได้
- (4) ลดรายจ่าย
- (5) บรรเทาเหตุฉุกเฉินและจำเป็นเร่งด่วน

การอนุมัติการกู้ยืม

1. สมาชิกต้องจัดทำโครงการ เพื่อขอกู้เงินจากคณะกรรมการกองทุน
2. สมาชิกต้องระบุวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงินอย่างชัดเจน

ลักษณะโครงการ

1. สมาชิกยื่นขอกู้เงินตามประเภทการกู้ยืมข้อ (1) - (4) ต้องมีลักษณะดังนี้
  - เป็นโครงการที่สามารถดำเนินการได้จริง
  - มีความเป็นไปได้ทางตลาด
  - สามารถเห็นได้ชัดเจนว่ามีความคุ้มค่าต่อการลงทุน
  - วงเงินไม่เกินรายละ 20,000 บาท โดยให้คณะกรรมการกองทุนมีมติเห็นชอบแต่ถ้าเกิน 20,000 บาท ให้ที่ประชุมประชุมสมาชิกมีมติเห็นชอบ
2. สมาชิกยื่นขอกู้เงินตามประเภทการกู้ยืมตามข้อ (5) ต้องมีลักษณะดังนี้
  - ต้องเป็นการกู้เฉพาะกรณีเพื่อการอันจำเป็นหรือฉุกเฉิน
  - มีประโยชน์ตามที่คณะกรรมการกองทุนเห็นสมควร
  - กู้เพื่อการสุรุ่ยสุร่ายหรือการเก็งกำไรไม่ได้
  - ในวงเงินรายละไม่เกิน 3,000 บาท

การดำเนินการตามโครงการที่ขอกู้และการจัดทำรายงาน สมาชิกจะต้องดำเนินการที่ขอกู้ให้สำเร็จไปตามวัตถุประสงค์และรายงานความก้าวหน้าตามแบบที่กรรมการกำหนด

การทำสัญญาเงินกู้ทุกประเภท ต้องมีการทำสัญญาไว้กับคณะกรรมการกองทุนตามแบบและเงื่อนไขที่กำหนด

- สัญญาเงินกู้
- สัญญาค้ำประกันการกู้เงิน

หลักประกันเงินกู้ มีข้อกำหนดดังนี้

1. กู้เงินตามประเภทการกู้เงินข้อ (1)-(4) สมาชิกต้องจัดให้มีหลักประกันดังนี้
  - เงินกู้ไม่เกิน 10,000 บาท ใช้สมาชิกกองทุน 2 คนค้ำประกัน
  - เงินกู้เกิน 10,000 บาท แต่ไม่เกิน 20,000 บาท หรือเงินกู้ที่เกิน 20,000 บาท แต่ไม่เกิน 50,000 บาท ใช้สมาชิกของกองทุน 3 คน ค้ำประกันหรือใช้สังหาริมทรัพย์ที่ไม่ติดภาระผูกพันใด ๆ ค้ำประกัน
2. เงินกู้ตามข้อ (5) ให้ทำสัญญาเพียงอย่างเดียว

การชำระคืนเงินกู้

1. เงินกู้ตามประเภทการกู้เงินข้อ 1 - 4 สมาชิกต้องชำระคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยภายในระยะเวลาไม่เกิน 1 ปี
2. เงินกู้ตามประเภทการกู้เงินข้อ 5 สมาชิกต้องชำระคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยภายในระยะเวลาไม่เกิน 120 วัน
  - อัตราดอกเบี้ยเงินกู้คิดเป็นร้อยละ 6 ต่อปี
  - ค่าปรับ ในกรณีที่ผู้กู้ผิดสัญญาเงินกู้ให้ผู้กู้เสียค่าปรับในอัตราร้อยละ 2 ต่อปี เว้นแต่ผู้กู้ได้รับอนุมัติให้ผ่อนผันการชำระหนี้จากคณะกรรมการกองทุน ด้วยเหตุสุจริตและจำเป็น
  - การจัดสรรกำไรสุทธิประจำปี เมื่อสิ้นปีบัญชีของกองทุน และได้ปิดบัญชีเป็นที่เรียบร้อยแล้ว
  - ผลปรากฏว่ากองทุนมีกำไร คณะกรรมการกองทุนจะนำกำไรสุทธิมาจัดสรรได้ดังนี้
    1. เป็นเงินปันผลค่าหุ้นร้อยละ 15
    2. จัดสรรเป็นเงินตอบแทนแก่คณะกรรมการกองทุนร้อยละ 10
    3. จัดสรรเป็นเงินเพื่อสมทบกองทุนร้อยละ 10
    4. จัดสรรเป็นทุนในการจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิกร้อยละ 10
    5. จัดสรรเป็นเงินเพื่อสาธารณประโยชน์ของหมู่บ้านร้อยละ 10
    6. อื่นๆ ตามที่คณะกรรมการกองทุนเห็นสมควรร้อยละ 10

หมวดที่ 8 การทะเบียนและการบัญชี

กองทุนหมู่บ้านจะต้องทำทะเบียนและบัญชีเงินฝาก บัญชีค่าใช้จ่ายของกองทุนอย่างรอบครอบและติดประกาศอย่างเปิดเผย ณ ที่ทำการกองทุนเพื่อให้สมาชิกทราบโดยมีประเภทที่ต้องดำเนินการดังนี้

1. รายรับและรายจ่ายของกองทุน
2. หุ้นสินทรัพย์และหนี้สินของกองทุน
3. บัญชีเงินฝากของกองทุนและทะเบียนหุ้นของกองทุน

คณะกรรมการกองทุนจะต้องตรวจสอบบัญชีของกองทุนและรายงานการตรวจสอบบัญชีต่อคณะกรรมการ เพื่อทราบถึงความก้าวหน้า สถานะทางการเงินและผลการดำเนินงานของกองทุนทุก ๆ 3 เดือนและทุกรอบปี พร้อมทั้งแสดงบัญชีกำไร - ขาดทุน งบดุล ในปีบัญชีที่ล่วงมาภายใน 120 วัน นับแต่วันสิ้นปีบัญชี

ให้คณะกรรมการกองทุนนัดประชุมใหญ่ สมาชิกอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง โดยมีวาระการประชุมดังนี้

1. ประธานกล่าวเปิดการประชุม
2. เรื่องที่ประธานแจ้งให้ที่ประชุมทราบ
3. รับรองรายงานการประชุมครั้งที่ผ่านมา
4. เรื่องพิจารณา
5. รายงานฐานะทางการเงิน
6. อื่น ๆ (ถ้ามี)
7. สรุปผลและปิดการประชุม

6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การพิจารณาเงินกู้ให้กับผู้กู้นั้น คณะกรรมการจะต้องดำเนินการตามหมวด 7 ว่าด้วยการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

1. สมาชิกที่ประสงค์จะขอกู้เงินจากกองทุนต้องจัดทำคำขอกู้โดยระบุวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงินอย่างชัดเจน โดยให้ยื่นคำขอกู้ต่อคณะกรรมการกองทุนให้คณะกรรมการพิจารณาเงินกู้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด

2. คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจในการอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งไม่เกินจำนวนสองหมื่นบาท

ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติเห็นควรอนุมัติเงินกู้รายใดเกินกว่าจำนวนที่กำหนดไว้ตามวรรคหนึ่งให้คณะกรรมการกองทุนเรียกประชุมสมาชิก เพื่อให้สมาชิกพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาด แต่ทั้งนี้การอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งต้องไม่เกินจำนวนห้าหมื่นบาท การอนุมัติเงินกู้ฉุกเฉินให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความเหมาะสมและจำเป็น

3. ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติอนุมัติเงินกู้ยืม ตามคำขอทั้งหมดหรือบางส่วนให้บันทึกความเห็นในแบบคำขอกู้ยืมเงินตลอดจน เงื่อนไขและรายละเอียดในการอนุมัติเงินกู้แจ้งให้ผู้ขอกู้และธนาคารรับทราบโดยเร็วให้คณะกรรมการกองทุนแต่งตั้งผู้แทนกรรมการกองทุนอย่างน้อยสองคนเป็นผู้แทนคณะกรรมการกองทุนในการทำสัญญากู้ยืมเงินกับผู้ขอกู้ที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ให้ผู้ขอกู้ที่ได้รับอนุมัติเงินกู้เปิดบัญชีออมทรัพย์กับธนาคารและแจ้งหมายเลขบัญชี ออมทรัพย์ให้คณะกรรมการกองทุนรับทราบโดยเร็วการโอนเงินเข้าบัญชีผู้กู้ตามวรรคสอง ธนาคารจะเป็นผู้ทำหน้าที่โอนเงินเข้าในบัญชีผู้กู้ที่ผ่านการพิจารณาอนุมัติจากคณะกรรมการกองทุนตามคำสั่งและเงื่อนไขของคณะกรรมการกองทุน

4. คณะกรรมการกองทุนอาจเรียกหลักประกันเงินกู้ ไม่ว่าจะส่วนบุคคลและทรัพย์สินตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่กองทุนกำหนด

5. ให้คณะกรรมการกองทุนกำหนดอัตราดอกเบี้ย หรือค่าตอบแทนเงินฝากและเงินกู้เป็นอัตราที่แน่นอนตามความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิก โดยคำนึงถึงจรรยาบรรณ และสภาพเศรษฐกิจและสังคมในหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นหลัก และปิดประกาศอัตราดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนดังกล่าวอย่างเปิดเผย

6. การกำหนดระยะเวลาคืนชำระคืนเงินกู้ ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความเหมาะสมแห่งสัญญาเงินกู้แต่ละราย การชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ย หรือค่าตอบแทนให้ผู้กู้ชำระให้แล้วเสร็จสิ้น ภายในกำหนดระยะเวลาไม่เกิน 1 ปี นับแต่วันที่ทำสัญญาการชำระคืนเงินกู้หรือเงินทุกประเภทผู้กู้หรือผู้ที่นำเงินไปลงทุนจะต้องนำเงินไป ส่งคืน ณ ธนาคารและนำหลักฐานการส่งชำระเงินคืนเงินกู้หรือเงินลงทุนไปมอบให้กับ คณะกรรมการกองทุน เพื่อเป็นหลักฐานในการจัดทำบัญชีหรือดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง

7. ในกรณีที่ผู้กู้ผิดสัญญาไม่ชำระเงินต้นคืนพร้อมดอกเบี้ยและค่าตอบแทน ตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในสัญญากู้ยืมเงินให้ผู้กู้เสียเบี้ยปรับตามจำนวนที่ระเบียบหรือข้อบังคับที่กองทุนกำหนดไว้อย่างแน่นอน สำหรับจำนวนที่ขาดหรือค้างชำระ เว้นแต่ผู้กู้ได้รับอนุญาตให้ผ่อนผันการชำระหนี้

คณะกรรมการกองทุนอาจพิจารณายกเลิกหรือปรับลดเบี้ยปรับให้แก่ผู้กู้รายหนึ่งรายใดก็ได้ เมื่อมีเหตุผลอันสมควรและด้วยความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิกด้วยเสียงเกินกึ่งหนึ่ง หรือดำเนินการอื่น ๆ ตามระเบียบที่กองทุนกำหนด

8. ในกรณีที่ผู้กู้มิได้เริ่มดำเนินการ ตามวัตถุประสงค์ในการขอกู้ยืมเงินหรือเมื่อหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้กู้ นำเงินไปใช้นอกกรอบวัตถุประสงค์โดยปราศจากเหตุผลอันสมควร ให้คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจยกเลิกสัญญาและเรียกคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ย หรือค่าตอบแทนที่ค้างชำระคืนเต็มจำนวน ได้โดยทันที

ให้คณะกรรมการกองทุนเรียกประชุมสมาชิกเพื่อลงมติให้ผู้กู้ซึ่งนำเงินกู้ไปใช้นอกกรอบวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในคำขอกู้ยืมเงินพ้นจากสมาชิกภาพในระยะเวลาสามสิบวันหลังจากวันยกเลิกสัญญา

สมาชิกซึ่งที่ประชุมสมาชิกมีมติให้พ้นจากสมาชิกภาพ ตามวรรคสอง ห้ามมิให้สมัครเข้าเป็นสมาชิกกองทุนเป็นระยะเวลา 2 ปี

ในกรณีกองทุนหมู่บ้านสัปปายะมีหลักเกณฑ์การพิจารณาเงินกู้ดังนี้

ประเภทการกู้ยืม สมาชิกสามารถยื่นขอกู้เงินต่อคณะกรรมการกองทุนเพื่อนำไปจ่ายใน กิจกรรมได้ดังต่อไปนี้

- (1) การพัฒนาอาชีพ
- (2) การสร้างงาน
- (3) การสร้างและหรือเพิ่มรายได้
- (4) ลดรายจ่าย
- (5) บรรเทาเหตุฉุกเฉินและจำเป็นเร่งด่วน

การอนุมัติการกู้ยืม

1. สมาชิกต้องจัดทำโครงการ เพื่อขอกู้เงินจากคณะกรรมการกองทุน
2. สมาชิกต้องระบุวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงินอย่างชัดเจน

ลักษณะโครงการ

1. สมาชิกยื่นขอกู้เงินตามประเภทการกู้ยืมข้อ (1) - (4) ต้องมีลักษณะดังนี้
  - เป็นโครงการที่สามารถดำเนินการได้จริง
  - มีความเป็นไปได้ทางตลาด
  - สามารถเห็น ได้ชัดเจนว่ามีความคุ้มค่าต่อการลงทุน
  - วงเงินไม่เกินรายละ 20,000 บาท โดยให้คณะกรรมการกองทุนมีมติเห็นชอบแต่ไม่เกิน 20,000 บาท ให้ที่ประชุมประชุมสมาชิกมีมติเห็นชอบ

2. สมาชิกยื่นขอกู้เงินตามประเภทการกู้ยืมตามข้อ (5) ต้องมีลักษณะดังนี้
  - ต้องเป็นการกู้เฉพาะกรณีเพื่อการอันจำเป็นหรือฉุกเฉิน
  - มีประโยชน์ตามที่คณะกรรมการกองทุนเห็นสมควร
  - กู้เพื่อการสุรุ่ยสุร่ายหรือการเก็งกำไรไม่ได้
  - ในวงเงินรายละไม่เกิน 3,000 บาท

การดำเนินการตามโครงการที่ขอกู้และการจัดทำรายงาน สมาชิกจะต้องดำเนินการที่ขอกู้ให้สำเร็จไปตามวัตถุประสงค์และรายงานความก้าวหน้าตามแบบที่กรรมการกำหนด

การทำสัญญาเงินกู้ทุกประเภท ต้องมีการทำสัญญาไว้กับคณะกรรมการกองทุนตามแบบและเงื่อนไขที่กำหนด

- สัญญาเงินกู้
- สัญญาค้ำประกันการกู้เงิน

หลักประกันเงินกู้ มีข้อกำหนดดังนี้

1. กู้เงินตามประเภทการกู้เงินข้อ (1)-(4) สมาชิกต้องจัดให้มีหลักประกันดังนี้
  - เงินกู้ไม่เกิน 10,000 บาท ใช้สมาชิกกองทุน 2 คนค้ำประกัน
  - เงินกู้เกิน 10,000 บาท แต่ไม่เกิน 20,000 บาท หรือเงินกู้ที่เกิน 20,000 บาท แต่ไม่เกิน 50,000 บาท ใช้สมาชิกของกองทุน 3 คน ค้ำประกันหรือใช้สังหาริมทรัพย์ที่ไม่ติดภาระผูกพันใด ๆ ค้ำประกัน
2. เงินกู้ตามข้อ (5) ให้ทำสัญญาเพียงอย่างเดียว

การชำระคืนเงินกู้

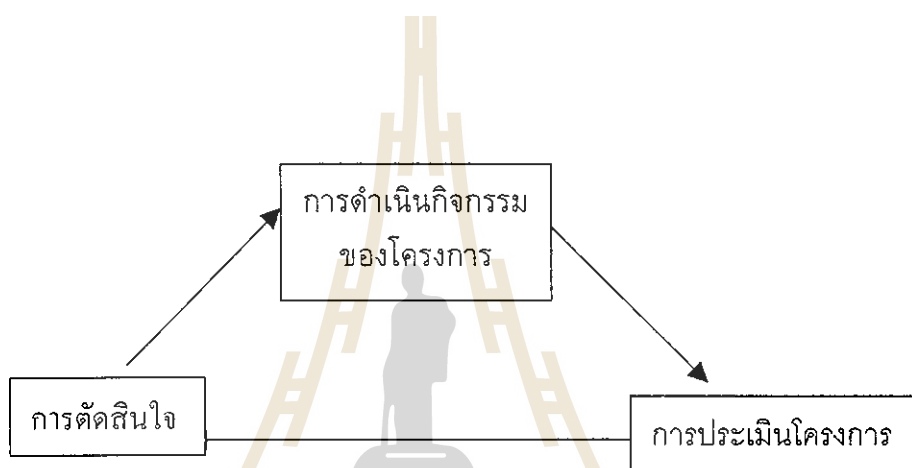
1. เงินกู้ตามประเภทการกู้เงินข้อ 1 - 4 สมาชิกต้องชำระคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยภายในระยะเวลาไม่เกิน 1 ปี
2. เงินกู้ตามประเภทการกู้เงินข้อ 5 สมาชิกต้องชำระคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยภายในระยะเวลาไม่เกิน 120 วัน

อัตราดอกเบี้ยเงินกู้คิดเป็นร้อยละ 6 ต่อปี

ค่าปรับ ในกรณีที่ผู้กู้ผิดสัญญาเงินกู้ให้ผู้กู้เสียค่าปรับในอัตราร้อยละ 2 ต่อปี เว้นแต่ผู้กู้ได้รับอนุมัติให้ผ่อนผันการชำระหนี้จากคณะกรรมการกองทุน ด้วยเหตุสุจริตและจำเป็น

7. หลักการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินแบบชิฟฟ์โอมเดล

แนวคิดและรูปแบบการประเมินชิฟฟ์ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam's CIPP Model)
 สตัฟเฟิลบีม กล่าวว่า “ การประเมินเป็นกระบวนการของการระบุหรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการรวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวม ข้อมูลและนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ให้เกิด สารสนเทศที่มีประโยชน์เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ” โดยมีแนวความคิดพื้นฐาน คือ

แผนภูมิที่ 1 ความคิดพื้นฐานการประเมินพื้นฐานของ สตัฟเฟิลบีม

สตัฟเฟิลบีม ได้จำแนกขั้นตอนการประเมินเป็น 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 กำหนด หรือระบุข้อมูลที่ต้องการ

ขั้นตอนที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์และจัดการสารสนเทศเพื่อนำเสนอผู้บริหาร

จำเนียร สุขหลายและคณะ ได้เสนอแบบจำลอง **CIPP Model** ในการประเมิน โครงการซึ่งได้ให้ความหมายของการประเมินผลว่า “เป็นกระบวนการของการวิเคราะห์เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจในทางเลือกต่าง ๆ ที่มีอยู่”

และสตัฟเฟิลบีม ได้กำหนดประเด็นที่ประเมินออกเป็น 4 ประเภท ซึ่งเป็นที่มาของการกำหนดชื่อของรูปแบบการประเมินแบบซีพีพี (CIPP Model) ที่มาจากอักษรภาษาอังกฤษตัวแรกของประเด็นที่จะประเมิน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

7.1 การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation :C) เป็นการประเมินก่อนการดำเนินโครงการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ ประเด็นปัญหา และความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ

7.2 การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation : I) เป็นการประเมิน เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความพอเพียงของทรัพยากร อาทิ จำนวนคน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งเทคโนโลยีและแผนการของการดำเนินการโครงการ

7.3 การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) เป็นการประเมิน เพื่อหา ข้อบกพร่องของการดำเนินการ ที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน

7.4 การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation :P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการยุบ เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ

นอกจากนี้ได้นำเสนอประเภทของการตัดสินใจที่สอดคล้องกับประเด็นที่ประเมิน ดังนี้

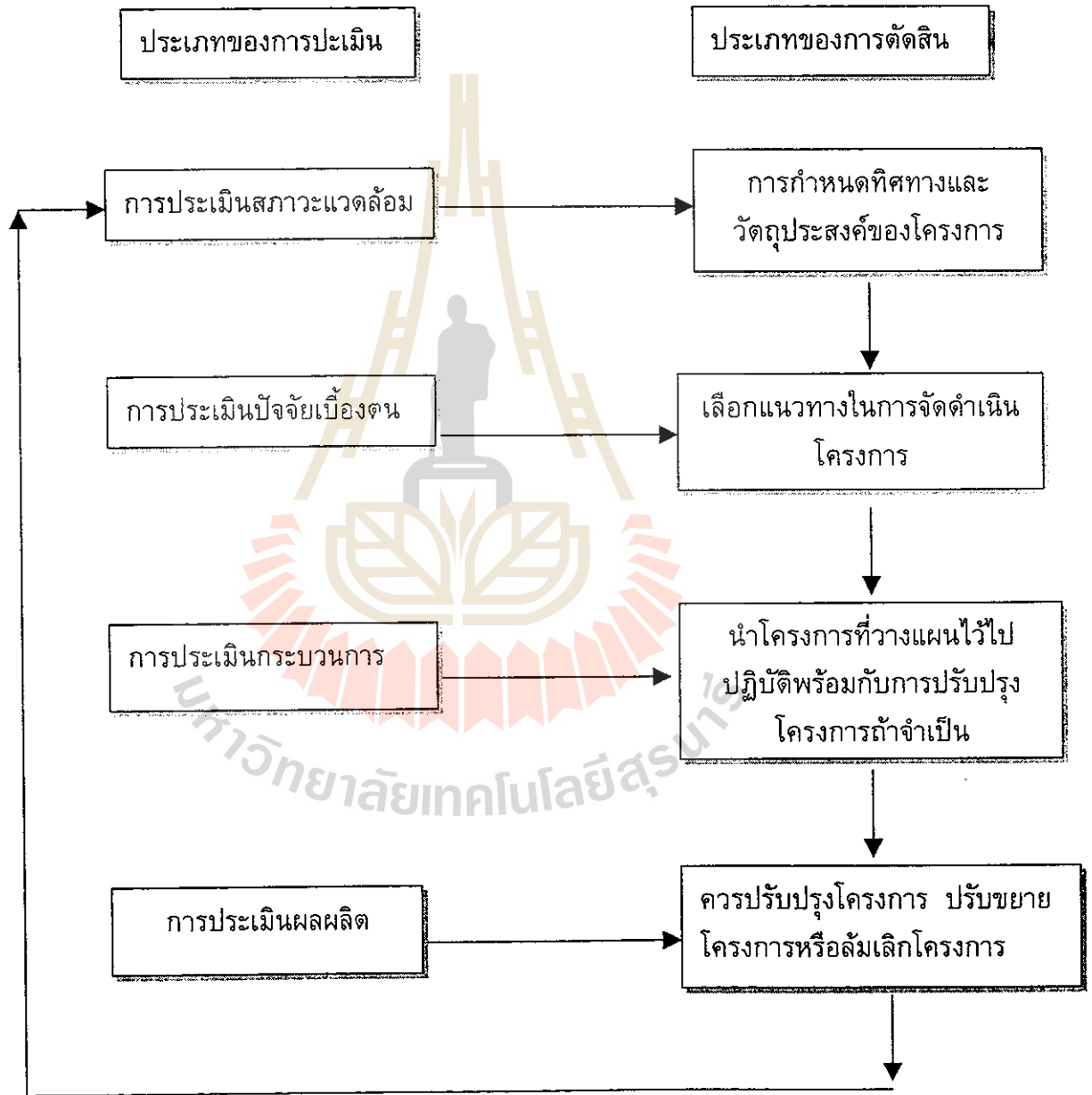
1. การตัดสินใจเพื่อการวางแผน (Planing Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินสภาพแวดล้อมที่ได้นำไปใช้โดยการกำหนดจุดประสงค์ของโครงการให้สอดคล้องกับแผนการดำเนินการ

2. การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้างของโครงการ (Structuring Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากปัจจัยเบื้องต้น ที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดโครงสร้างของแผนงาน และขั้นตอนของการดำเนินการของโครงการ

3. การตัดสินใจเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ (Implementing Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินกระบวนการ เพื่อพิจารณาควบคุมการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนและปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

4. การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ (Recycling Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ ข้อมูลจากการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น เพื่อพิจารณาการยุติ ล้มเลิก หรือปรับขยายโครงการที่จะนำไปใช้ในโอกาสต่อไป (อ้างอิงในการประเมินเพื่อพัฒนา. 2545 : 89 - 91)

และสมหวัง พิธิยานุวัฒน์ ได้สรุปความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจในแบบจำลองซัพพี
 ดังแผนภูมิที่ 2

แผนภูมิที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการประเมินและการตัดสินใจของสต๊าฟเฟิลบีม

ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ ผู้ทำสารนิพนธ์จะใช้กรอบความคิดทฤษฎีในการประเมิน โดยใช้รูปแบบของการประเมินแบบ ซิปป์โมเดล ดังได้กล่าวแล้ว

8. โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชน

โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นโครงการที่ มุ่งสนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติกองทุนแล้วเสร็จ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง นำไปสู่ความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจของชุมชนอย่างยั่งยืน โดยการจัดสรรทุนการศึกษาแก่บัณฑิตให้เข้าศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการ โดยกำหนดให้ศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติจริงในพื้นที่ หมู่บ้านและชุมชนเมืองให้เป็นกิจกรรมหลักของการศึกษา โดยเนื้อหาหลักสูตรจะมุ่งเน้นเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การการเงิน การบัญชี การจัดทำโครงการ การวิเคราะห์โครงการ การวิจัยและการประเมินผล โครงการ การออกแบบผลิตภัณฑ์และการตลาด รวมถึงการเรียนรู้ชุมชนการประเมินผลและพัฒนาชุมชนที่ใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้พึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืนโดยกระบวนการของการศึกษาบัณฑิต เพื่อเข้าไปช่วยเหลือส่งเสริมการพัฒนาและติดตามประเมินผลวิจัย นโยบายหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้ดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ
2. เพื่อเสริมรายได้ สร้างโอกาสสำหรับบัณฑิตที่ว่างงาน 74,881 คน โดยเฉพาะบัณฑิตที่อยู่ในหมู่บ้านชนบท
3. เพื่อสร้างศักยภาพและการยกระดับการศึกษาบัณฑิตให้มีทักษะในการบริหารจัดการ เป็นการพัฒนาศักยภาพมนุษย์อีกทางหนึ่ง
4. เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง รวมทั้งข้อมูลของหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

เป้าหมาย

1. เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
2. ให้บัณฑิตยกระดับฐานะการศึกษา และมีศักยภาพด้านการบริหาร โครงการ

3. มีรายงานผลความก้าวหน้านโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่องและรายงานผลการวิจัยกองทุนรวม

แผนการดำเนินการ

1. ประชาสัมพันธ์โครงการและรับสมัครนักศึกษาเข้าศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการ
2. จัดทำหลักสูตร“การศึกษาระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและประเมินโครงการ โดยสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติร่วมกับบุคลากรจากกระทรวงศึกษาธิการและทบวงมหาวิทยาลัยร่วมเตรียมการจัดตั้งคณะกรรมการอำนวยการ คณะกรรมการดำเนินการในส่วนกลางและคณะกรรมการระดับจังหวัด เพื่อทำหน้าที่ประสานและดำเนินงานให้โครงการบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมาย

ระยะเวลาในการดำเนินการ

ระยะเวลา ดำเนินการ 10 เดือน (ธันวาคม 2544 – กันยายน 2545)

การบริหารจัดการและการติดตามประเมินผล

1. ดัชนีวัดผลสำเร็จของโครงการ จำนวนเงินกองทุน 1 ล้านบาทยังคงอยู่ จำนวนบัณฑิตที่ว่างงาน มีรายได้และจำนวนบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาหลักสูตรการศึกษาระดับประกาศนียบัตรสาขาการบริหารจัดการโครงการ
2. กลไกการติดตามประเมินผล มีคณาจารย์ติดตามประเมินผล และส่งเสริมโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นระยะ ๆ จากนักศึกษา มีการประชุมสัมมนา 3 เดือนของคณะกรรมการส่วนกลางและคณะกรรมการระดับจังหวัด เพื่อนำปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมาแก้ไข
3. ผลประโยชน์ของโครงการ
  - บัณฑิตที่ว่างงาน จะได้รับเงินจากงบประมาณทั้งหมดของโครงการ ซึ่งทำให้ในแต่ละเดือนมีเม็ดเงิน หมุนเวียนและกระจายไปทั่วประเทศ ซึ่งจะทำให้มีการใช้จ่ายเงินนำไปสู่การกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากอย่างต่อเนื่อง
  - ผู้สำเร็จการศึกษาจะได้รับประกาศนียบัตรบัณฑิต หลักสูตรการจัดการและการประเมินโครงการและสามารถนำประกาศนียบัตรไปใช้เป็นหน่วยกิตสมทบในการศึกษาระดับปริญญาโทได้

- กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีการบริหารจัดการกองทุนที่มีประสิทธิภาพ ยิ่งขึ้น

9. หลักวิชาที่เกี่ยวข้องอื่นๆ

9.1 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา

9.1.1 ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วม หมายถึง การเข้าร่วมอย่างแข็งขันของกลุ่มบุคคลที่มีส่วนได้ส่วนเสีย ในทุกขั้นตอนของโครงการพัฒนาชุมชน การมีส่วนร่วมต้องเป็นไปในรูปที่ผู้รับการพัฒนา เข้ามามีส่วนร่วมกระทำให้เกิดการพัฒนา มิใช่เป็นผู้รับการพัฒนาตลอดไป ทั้งนี้การเกื้อหนุนให้เกิดการพัฒนาที่แท้จริงและถาวร

ปาริชาติ วลัยเสถียร (2542 : 138 -139) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม 2 ลักษณะดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในลักษณะที่เป็นกระบวนการของการพัฒนาโดยให้ ประชาชนมีส่วนร่วม กระบวนการพัฒนาดังแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดโครงการ ได้แก่ การร่วมค้นปัญหา การวางแผน การตัดสินใจ การบริหารจัดการ การติดตามประเมินผลรวมทั้งการรับผลประโยชน์ที่เกิดจากโครงการโดยโครงการพัฒนาดังกล่าวจะต้องมีความสอดคล้องกับวิถีชีวิต และวัฒนธรรมของชุมชน

2. การมีส่วนร่วมทางการเมือง แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

- 2.1 การส่งเสริมสิทธิและพลังอำนาจของพลเมืองโดยประชาชน หรือชุมชน พัฒนาขีดความสามารถของคนในการจัดการเพื่อรักษาผลประโยชน์ของกลุ่ม

- 2.2 การเปลี่ยนแปลงกลไกการพัฒนาโดยรัฐ มาเป็นการพัฒนาที่ประชาชนมีบทบาทหลัก โดยกระจายอำนาจในการวางแผน จากส่วนกลางมาเป็นส่วนภูมิภาค เพื่อให้ภูมิภาคมีลักษณะเป็นเอกเทศ หรือเป็นการถืออำนาจให้แก่ประชาชนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาและกำหนดอนาคตของตนเอง (อ้างในการวิจัยชุมชน.,2545 หน้า 113 -114)

ทวีทอง หงส์วิวัฒน์ กล่าวถึงความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ว่า หมายถึง การเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจและอารมณ์ของบุคคลหนึ่งในสถานการณ์กลุ่ม ซึ่งผลของการเกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นเหตุเร้าใจให้กระทำการให้บรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่มนั้น กับทั้งทำให้เกิดความรู้สึกร่วมรับผิดชอบกับกลุ่มดังกล่าวด้วย

การมีส่วนร่วมของชุมชน หมายถึง กระบวนการที่รัฐบาลทำการส่งเสริม ชักนำ สนับสนุน และสร้างโอกาสให้ประชาชนในชุมชนทั้งในรูปแบบบุคคล กลุ่มคน ชมรม สมาคม มูลนิธิและองค์กรอาสาสมัครรูปต่าง ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือ หลายเรื่องร่วมกัน (ไพรัตน์ เคะชรินทร์ อ้างอิงใน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาของ ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์. 2527 : 6)

ดังนั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาจึงหมายถึง การมีประชาชน หรือ ชุมชนหรือองค์กรของประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาท้องถิ่นของตนเองใน ขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งหรือทุกขั้นตอน ในรูปแบบของการร่วมกันตัดสินใจ การร่วมคิด ร่วมทำ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อที่จะพัฒนาหรือยกระดับความสามารถของตนในการจัดการเกี่ยวกับทรัพยากร และปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ในสังคมเพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตในทุก ๆ ด้านของชุมชน ที่ตนเองอยู่อาศัย

9.1.2 แนวคิดทั่วไปเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

แนวคิดเกี่ยวกับที่ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจการต่าง ๆ ของชุมชนนั้นได้บังเกิดขึ้นใน ชุมชนต่าง ๆ ทั่วโลก ทั้งซีกโลกตะวันออกและซีกโลกตะวันตกคงจะเห็นได้จากประเพณี “ลง แยก” ซึ่งมีการปฏิบัติในหมู่เกษตรกรทั่วโลก

การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาครอบครัว กลุ่ม ละแวกบ้าน ชุมชน หมู่บ้าน ตลอดจนสังคมนั้น ได้พัฒนาการชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์ในครอบครัวและในสังคมให้เจริญ ก้าวหน้า

การมีส่วนร่วมเกิดจากแนวความคิดสำคัญ 3 ประการคือ

1. ความสนใจและความห่วงกังวลร่วมกัน ซึ่งเกิดจากความสนใจและความห่วงกังวล ส่วนบุคคล ซึ่งบังเอิญพ้องต้องกัน กลายเป็นความสนใจและความห่วงกังวลร่วมกันของส่วนรวม
2. ความเดือนร้อนและความไม่พึงพอใจร่วมกัน ที่มีต่อสถานการณ์ที่เป็นอยู่นั้นผลักดันให้พุ่งไปสู่การรวมกลุ่ม วางแผนและลงมือกระทำร่วมกัน
3. การตกลงใจร่วมกันที่จะเปลี่ยนแปลงกลุ่มหรือชุมชนไปในทิศทางที่พึงปรารถนา การตัดสินใจร่วมกันนี้จะต้องรุนแรงมากพอที่จะทำให้เกิดความริเริ่มกระทำที่สนองตอบความเห็นชอบของคนส่วนใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมนั้น

อย่างไรก็ตาม การมีส่วนร่วมยังอาจเกิดจากแนวคิดอื่น ๆ เช่น

1. ความศรัทธาที่มีต่อความเชื่อถือบุคคลสำคัญและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรม ต่าง ๆ เช่น การลงแขก การบำเพ็ญประโยชน์ การสร้างโบสถ์วิหาร
2. ความเกรงใจที่มีต่อบุคคลที่เคารพนับถือหรือมีเกียรติยศตำแหน่งทำให้ประชาชนเกิดความเกรงใจที่มีส่วนร่วมด้วยทั้ง ๆ ยังไม่มีความศรัทธาหรือความเต็มใจอย่างเต็มเปี่ยมที่จะกระทำ เช่น ผู้ใหญ่ออกปากขอแรง ผู้น้อยก็ช่วยแรง
3. อำนาจบังคับที่เกิดจากบุคคลที่มีอำนาจเหนือกว่า ทำให้ประชาชนถูกบีบบังคับให้มีส่วนร่วมในการกระทำการต่าง ๆ เช่น บังคับให้ทำงานเยี่ยงทาส

9.1.3 รูปแบบของการมีส่วนร่วม

รูปแบบของการมีส่วนร่วมนั้น อาจจำแนกออกได้ 3 ประการ ตามลักษณะของการมีส่วนร่วมดังนี้

1. การมีส่วนร่วมแบบชายขอบ (**Marginal Participation**) เป็นการมีส่วนร่วมที่เกิดจากความสัมพันธ์เชิงอำนาจไม่เท่าเทียมกัน ฝ่ายหนึ่งรู้สึกด้อยอำนาจกว่าหรือมีทรัพยากรหรือความรู้ด้อยกว่าเป็นต้น
2. การมีส่วนร่วมแบบบางส่วน (**Partial Participation**) รัฐเป็นผู้กำหนดนโยบาย ลงมาว่าต้องการอะไร โดยที่รัฐไม่รู้จักความต้องการของชาวบ้าน ดังนั้นการมีส่วนร่วมก็เพียงแสดงความคิดเห็นในการดำเนินกิจกรรมบางส่วนเท่านั้น
3. การมีส่วนร่วมแบบสมบูรณ์ (**Full Participation**) เป็นการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนตั้งแต่การกำหนดปัญหา ความต้องการ การตัดสินใจในแนวทางการแก้ปัญหาและความเท่าเทียมกันของทุกฝ่าย

ทวิทอง หงษ์วิวัฒน์ ได้จำแนกรูปแบบของการมีส่วนร่วมออกเป็น 3 ประการดังนี้

1. การที่ประชาชนมีส่วนร่วมโดยตรง (**Direct Participation**) เป็นการมีส่วนร่วมโดยฝ่ายองค์กรที่จัดตั้งของประชาชน (**Inclusive Organization**) เช่น การรวมกลุ่มเยาวชน กลุ่มต่าง ๆ
2. การที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางอ้อม (**Indirect Participation**) โดยผ่านกลุ่มองค์กรผู้แทนของประชาชน (**Representative Organization**) เช่น กรรมการของกลุ่มหรือชุมชน กรรมการหมู่บ้าน

3. การที่ประชาชนมีส่วนร่วมโดยการเปิดโอกาสให้ (Open Participation) โดยผ่านองค์กรที่ไม่ใช่ผู้แทนของประชาชน (Non-Representative Organization) เช่น สถาบันหรือหน่วยงานที่เชิญชวนหรือเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเมื่อไรก็ได้ตลอดเวลา

9.1.4 ขั้นตอนการมีส่วนร่วม

อकिन รพีพัฒน์ (อ้างในการวิจัยชุมชน.2545 : 116) ได้กล่าวถึงขั้นตอนในการพัฒนาไว้ 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา การพิจารณาปัญหาและจัดลำดับความสำคัญของปัญหา

ขั้นที่ 2 ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการค้นหาสาเหตุแห่งปัญหา

ขั้นที่ 3 ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการค้นหาและพิจารณาแนวทางวิธีการในการแก้ปัญหา

ขั้นที่ 4 ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหา

ขั้นที่ 5 ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการประเมินผลกิจกรรมการพัฒนา

บัณทร อ่อนคำ กล่าวถึงการมีส่วนร่วมตามขั้นตอนของการพัฒนา 5 ขั้นดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาในชุมชนตลอดจนกำหนดความต้องการของชุมชนและมีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการ

ขั้นที่ 2 ขั้นมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนา โดยประชาชนมีส่วนร่วมกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ของโครงการ กำหนดวิธีการและแนวทางการดำเนินงาน ตลอดจนกำหนดทรัพยากรและแหล่งทรัพยากรที่ใช้

ขั้นที่ 3 ขั้นมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างประโยชน์โดยการสนับสนุนทรัพยากร วัสดุอุปกรณ์และแรงงาน หรือเข้าร่วมบริหารงานประสานงานและดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก

ขั้นที่ 4 ขั้นการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่พึงได้รับจากการพัฒนาหรือยอมรับผลประโยชน์อันเกิดจากการพัฒนาทั้ง ด้านวัตถุและจิตใจ

ขั้นที่ 5 ขั้นการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการพัฒนาและขั้นที่ประชาชนเข้าร่วมประเมินว่าการพัฒนาที่ได้กระทำไปนั้นสำเร็จตามวัตถุประสงค์เพียงใด

รายงานการศึกษาของสมาคมมิตรชนบท (เขียน ไทยยัง. 2529) เรื่อง “ประสบ-การณ์ การเรียนรู้จากชาวบ้าน : กระบวนการและขั้นตอนการมีส่วนร่วมในชุมชน” ได้เสนอแนะขั้นตอน การเรียนรู้ 6 ขั้นตอน เรียนว่า 6 ร่วมนั้น

1. ขั้นการร่วมอยู่ร่วมกันและรับรู้ปัญหา เป็นขั้นตอนที่นักวิจัยต้องทำตนเองให้ผสม กลมกลืนเป็นหนึ่งในเดียวกับชาวบ้าน เพราะโดยข้อเท็จจริงนักพัฒนาและนักวิจัยเป็นบุคคลอีกกลุ่ม หนึ่งเป็นคนต่างถิ่นมีการศึกษาสูงกว่าชาวบ้าน ความแปลกแยกและความแปลกหน้าระหว่างชาว บ้านและนักพัฒนาจึงยังดำรงอยู่ นักพัฒนาจึงต้องพัฒนาตนเองให้เป็นเนื้อเดียวกับชาวบ้านก่อน นักพัฒนาจึงสามารถเรียนรู้และเก็บข้อมูลเชิงลึกจากชาวบ้านได้ นั่นหมายถึงเมื่อชาวบ้านมองเห็น ว่านักพัฒนาเป็นกลุ่มเดียวกับเขา การร่วมอยู่ร่วมกันและรับรู้ปัญหาจึงเป็นกลวิธีแรกที่นักพัฒนา และนักวิจัยชุมชนต้องเรียนรู้และปรับตัว

2. ขั้นร่วมทำงานเป็นหนึ่งในเดียวกับชุมชน โดยปกติการที่ชาวบ้านจะมองเห็น นัก พัฒนาเป็นบุคคลกลุ่มเดียวกับเขาเป็นเรื่องค่อนข้างยาก สิ่งที่จะช่วยให้นักพัฒนาเป็นกลุ่มเดียวได้จึง ต้องร่วมทำงานกับชาวบ้าน นักพัฒนาทำตัวเป็นกลุ่มเดียวกับชาวบ้านได้ต้องร่วมทำงานให้เหมือน กับที่เขาทำในชีวิตประจำวัน ความไว้นเนื้อเชื่อใจจึงเกิดขึ้น

3. ขั้นร่วมคิดร่วมศึกษาปัญหาชุมชน วัฒนธรรมไทยเป็นวัฒนธรรมที่ให้เกียรติ ผู้ ใหญ่และผู้รู้ในกรณีที่นักพัฒนาหรือนักวิจัยซึ่งมีคุณสมบัติของผู้มีการศึกษาสูงเป็นผู้รู้ ชาวบ้าน จะคิดว่าเป็นผู้แก้ไขปัญหาให้ตนได้ จึงยอมรับฟังความคิดเห็นมากกว่าที่จะเป็นผู้ร่วมแสดง ความ คิดเห็นที่ได้จากนักพัฒนา มิใช่เป็นปัญหาของชุมชน ดังนั้นการที่นักพัฒนาจะเรียนรู้และได้ปัญหา ของชุมชนอย่างแท้จริงนักพัฒนาต้องทำตัวเป็นกลุ่มเดียวกับชุมชนก่อนจึงจะเป็นวิธีการที่จะได้ ปัญหาและข้อมูลที่แท้จริงของชุมชน นำไปสู่การร่วมแก้ไขปัญหาที่ตรงประเด็นในขั้นต่อไป

4. ขั้นร่วมกันพัฒนาแก้ไขปัญหาชุมชน กระบวนการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาคือ เป็นขั้นตอนการลงมือปฏิบัติระหว่างนักพัฒนาที่ชาวบ้าน การที่นักพัฒนาทำตัวให้เป็นกลุ่มเดียวกับ ชาวบ้านจึงเป็นกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาวิธีการแก้ปัญหอย่างเป็นระบบจาก นักพัฒนาสู่ ชาวบ้าน ถ่ายทอดภูมิปัญญาและข้อมูลแท้จริงของชาวบ้านสู่ นักพัฒนา ขั้นการพัฒนาและแก้ไข ปัญหาชุมชน จึงเป็นการเรียนรู้และแก้ปัญหาร่วมกันอย่างเป็นระบบระหว่าง ชาวบ้าน นักพัฒนา และนักวิจัย

5. ขั้นร่วมสรุปและร่วมประเมินผล การร่วมกันพัฒนาเป็นขั้นตอนของการปฏิบัติ จริง ดังนั้นผลที่เกิดจากการปฏิบัติ นักพัฒนาและชาวบ้านจึงรับรู้ร่วมกันด้วยการร่วมกันสรุปและ ร่วมประเมินผลข้อสรุปที่ได้จึงเป็นองค์ความรู้ใหม่ของชุมชนและนักพัฒนา

6. ขั้นร่วมรับผลและพัฒนาขั้นต่อไป ผลของข้อสรุปในขั้นที่ 5 จะเป็นองค์ความรู้ใหม่ที่นักพัฒนาและชาวบ้านใช้เป็นข้อมูลสำคัญสำหรับการวางแผนและการพัฒนาชุมชนต่อไป

9.1.5 เทคนิคและวิธีการสร้างการมีส่วนร่วม

1. **เทคนิคการประชุมแบบ ACI (Appreciation Influence Control)** เป็นเทคนิคการประชุมแบบมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ เป็นการระดมสมองที่ทำให้เกิดความเข้าใจสภาพปัญหา ชัดจำกัด ความต้องการและศักยภาพของผู้ที่เกี่ยวข้องในเรื่องต่าง ๆ งานที่ได้จากการประชุมมาจากความคิดของทุกคน โครงสร้างกระบวนการ F.S.C.(Future search conference) จะคล้ายคลึงกับ AIC ลำดับขั้นตอนไม่ซับซ้อนเท่า F.S.C โดยสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการวางแผน การพัฒนา การสร้างทีมงาน การสร้างความร่วมมือแก้ปัญหาหรือแก้ไขความขัดแย้ง มี 3 ขั้นตอนดังนี้

1. **ขั้นตอนการสร้างความรู้ A – Appreciation** คือ ขั้นตอนการเรียนรู้และการแลกเปลี่ยนประสบการณ์โดยการทำให้ทุกคน ยอมรับชื่นชม ความคิดเห็นความรู้สึกของสมาชิก ด้วยความเข้าใจในประสบการณ์สภาพและขีดจำกัดของสมาชิก ไม่ต่อต้านหรือวิจารณ์เชิงลบ ในความคิดเห็นของผู้อื่น ทุกคนมีโอกาสให้ข้อมูล ข้อเท็จจริง เหตุผล ความรู้สึกและการแสดงออกตามที่เป็นจริง เกิดการยอมรับซึ่งกันและกัน มีความรู้สึกเมตตาต่อกัน และความรู้สึกเป็นเครือข่ายเป็นประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม

2. **ขั้นตอนการสร้างแนวทางการพัฒนา I - Influence** คือ การใช้ประสบการณ์ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของแต่ละคนที่มีอยู่มาช่วยกันกำหนดวิธีการสำคัญยุทธศาสตร์เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ร่วมหรืออุดมการณ์ร่วมของกลุ่มสมาชิกในกลุ่มจะมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันมาก มีการแลกเปลี่ยนด้วยเหตุผลทั้งในประเด็นที่เห็นด้วยและเห็นแย้งจนได้วิธีการที่กลุ่มเห็นร่วมกัน

3. **ขั้นตอนการสร้างแนวทางปฏิบัติ C – Control** คือ การนำวิธีการสำคัญมากำหนดแผนปฏิบัติการโดยละเอียด สมาชิกจะเลือกว่าตนเองสามารถรับผิดชอบในเรื่องใดด้วยความสมัครใจทำให้เกิดพันธสัญญา ข้อผูกพัน (Commitment) แก่ตนเองเพื่อควบคุมตนเองให้ปฏิบัติจนบรรลุผลตามเป้าหมายร่วมของกลุ่ม

2. **เทคนิคการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อแสวงหาอนาคตร่วมกัน F.S.C (Future Search Conference)** เป็นกระบวนการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อสร้างอนาคตร่วมกันคล้ายกับการประชุมเพื่อแสวงหาข้อตกลงใจในการปฏิบัติการทางทหาร โดยมีการรวบรวมข้อมูลข่าวสารประมาณการ

ประเมินประสบการณ์และข้อตกลงว่าจะทำอะไร อย่างไร ต่อการยุทธครั้งนี้ แต่กระบวนการ F.S.C นี้เราจะนำไปใช้จัดการประชุมให้ชาวบ้านในพื้นที่เป้าหมาย โดยมีองค์ประกอบหลัก 3 ส่วน คือ

1. การวิเคราะห์เหตุการณ์ในอดีต เพื่อเชื่อมโยงกับสภาพการณ์และแนวโน้มในปัจจุบัน
2. การวิเคราะห์และสังเคราะห์สภาพการณ์ปัจจุบันเพื่อความเข้าใจ ทิศทางและปัจจัยที่มีอิทธิพลในประเด็นหลักของการประชุม
3. การจินตนาการถึงอนาคตที่พึงปรารถนา ในประเด็นหลักของการประชุมเพื่อร่วมกันกำหนดความคิดเห็นร่วม และสร้างแผนปฏิบัติการไปสู่อนาคตร่วมกัน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อร่วมกันทำความเข้าใจสถานการณ์อดีต – ปัจจุบัน ที่เชื่อมโยงและมีผลกระทบถึงอนาคต
2. เพื่อเสนอภาพรวมของสถานการณ์ในปัจจุบัน
3. เพื่อลงมติและสร้างพันธกรณี ในการมีวิสัยทัศน์ของอนาคตร่วมกัน
4. เพื่อรวบรวมแนวคิด ความมุ่งหมายเพื่อปฏิบัติการในอนาคตร่วมกัน

3. **แผนที่ความคิด (Mind Mapping)** เป็นเครื่องมือสำคัญในการประชุมระดมสมองอย่างสร้างสรรค์ โดยเฉพาะในการดำเนินการประชุมให้อยู่ในประเด็นที่ต้องการและเปิดโอกาสให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น เป็นวิธีการช่วยบันทึกความคิดเพื่อให้เห็นภาพความคิดที่หลากหลายในมุมมองที่กว้างและชัดเจนกว่าการบันทึกที่เราคุ้นเคยเป็นวิธีการที่สอดคล้องกับโครงสร้างการคิดของมนุษย์โดยเลียนแบบการทำงานของเซลล์สมอง การระดมสมองอย่างได้ผลก็คือการปล่อยให้บุคคลได้แสดงความคิดเห็นและนำเสนอความคิดเห็นดังกล่าวต่อที่ประชุมในขณะเดียวกันก็ทำการจดบันทึกข้อคิดในการประชุมเหล่านั้นด้วย

ประโยชน์ของแผนที่ความคิดในการระดมการมีส่วนร่วม

1. ช่วยในการเก็บบันทึกความคิดของผู้เข้าร่วมประชุมทุกคนได้ครบถ้วน
2. ช่วยให้ผู้เข้าร่วมการประชุมเห็นการบันทึกข้อมูล หรือเรื่องราวที่ตนนำเสนออยู่ที่ประชุม ลงบนเอกสารอย่างชัดเจน

4. ช่วยให้ผู้ฟังการนำเสนอสามารถเห็นภาพรวมและปะติดปะต่อรายละเอียด ต่าง ๆ เข้าด้วยกันง่ายขึ้น

4. **การจัดเวทีประชาคม** เวทีประชาคม คือพื้นที่สาธารณะ หรือสถานที่ที่ทุกคนสามารถมาพบปะรวมตัวกัน เพื่อพูดคุย แลกเปลี่ยน ถกแถลงข้อมูล ความคิดเห็น คุณค่าอุดมการณ์ ปัญหา วางแผน ทำงานร่วมกัน เพื่อประโยชน์สาธารณะหรือชุมชนอาจเป็นเวทีการประชุมที่มีรูปแบบเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ เช่น การสนทนา แลกเปลี่ยนที่ศาลาวัดหรือพบกันเป็นครั้งคราวก็ได้ การพูดคุยในเวทีประชาคม เป็นบรรยากาศของความร่วมมือ มิตรภาพ และสัมพันธ์ภาพที่เท่าเทียมกัน เกิดความกลมกลืน สมานฉันท์

บทบาทของผู้เข้าร่วมเวทีประชาคม

- ช่วยค้นหาข้อมูล ให้ข้อมูล ประสพการณ์ ความคิด
- ร่วมกันวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล ประมวลผลความคิดรวบยอด สรุป
- ร่วมรับผิดชอบการจัดการแลกเปลี่ยนในเวทีให้เป็นไปตามกำหนด
- ค้นหาความคิดร่วมของกลุ่ม
- ช่วยกันกำหนดกิจกรรมที่เป็นความคิดเห็นร่วมมอบหมายภารกิจนำไปสู่การปฏิบัติ

กระบวนการเสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง 4 ขั้นตอน

ขั้นที่ 1 ทิศทางทรัพยากรบุคคล

- เตรียมคน ผู้นำ
- ประชาชน
- คุณภาพ คู่กับคุณธรรม
- มีกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ขั้นที่ 2

- การกำหนดประเด็นปัญหาของชุมชนและการพัฒนาทางเลือกเพื่อดำเนิน กิจกรรม

- จัดเวทีประชาคม ร่วมค้นหา ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมติดตาม ร่วมวางแผน ร่วมประเมินผล ร่วมหาผู้นำ
- รู้เขา รู้เรา รู้เท่า รู้ทัน รู้แก่ รู้ก่อน รู้เก็บ
- เลือกกิจกรรมแบบองค์รวม

ขั้นที่ 3 ดำเนินกิจกรรมสาธารณะของชุมชน

- ลักษณะเป็นแนวราบ
- มีเป้าหมายร่วมกัน
- ร่วมพลังกัน
- จัดการร่วมกัน
- สรุปร่วมกัน

ขั้นที่ 4 ขยายเครือข่ายความร่วมมือ

- ประสานงาน
- แลกเปลี่ยน
- เรียนรู้
- สร้างกระบวนการร่วมในนโยบาย

กระบวนการจัดการเรียนรู้

การจัดการกระบวนการเรียนรู้สามารถทำได้หลายวิธีดังต่อไปนี้

1. การจัดเวทีวิเคราะห์ สถานการณ์ของหมู่บ้านเพื่อทำความเข้าใจและเรียนรู้ร่วมกันในประเด็นต่างๆ
2. จัดเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์หรือจัดทัศนศึกษาดูงานระหว่างกลุ่มองค์กรต่างๆ ภายในชุมชนและระหว่างชุมชน
3. ฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะเฉพาะด้านต่างๆ
4. ลงมือปฏิบัติจริง
5. ถอดประสบการณ์และสรุปบทเรียนที่จะนำไปสู่การปรับปรุงกระบวนการทำงานที่เหมาะสม

ประชาคม

9.4.1 ความหมายของประชาคม

ประชาคม หมายถึง การรวมตัวกันของกลุ่มคนเพื่อมาทำงานร่วมกัน ตั้งแต่การร่วมกันคิด ร่วมกันตัดสินใจ ร่วมทำกิจกรรม ร่วมรับประโยชน์ ร่วมติดตาม ตรวจสอบ เพื่อให้บรรลุผลตามที่ประชาคมได้ตั้งเป้าหมายไว้

ชาติ ณ เชียงใหม่ ได้ให้ความหมายของประชาคมไว้ว่า คือ ความเป็นชุมชน ความรู้สึกผูกพันร่วมกันที่จะทำการใด ๆ เพื่อที่จะดำรงอยู่ร่วมกันอย่างมั่นคง และยั่งยืนในพื้นที่หนึ่ง

นพ. ทวีศักดิ์ นพเกษร ได้อธิบายเวทีประชาคม คือ เวทีของการพูดคุย แลกเปลี่ยน ถกแถลง เกี่ยวกับข้อมูลความคิดเห็น คุณค่า อุดมการณ์ ปัญหา การแก้ปัญหา การวางแผนและการกระทำ/ปฏิบัติร่วมกันเพื่อประโยชน์ชุมชนของบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป มีทั้งลักษณะที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ

ประชาคม เป็นการร่วมกันของสมาชิกในชุมชนเพื่อร่วมกันทำกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนด้วยตนเอง เช่น การแก้ไขปัญหาชุมชน การวางแผนพัฒนาชุมชน การกำหนดข้อตกลงร่วมกัน โดยกระบวนการ การมีส่วนร่วมของประชาชน ที่มีวัตถุประสงค์หรือสนใจในเรื่องเดียวกัน เป็นการร่วมตัวกันตามสถานการณ์หรือสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น โดยไม่มีใครสั่ง สมาชิกที่มาร่วมกันมีส่วนร่วมกัน ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจร่วมดำเนินการและร่วมกันรับผิดชอบอย่างเสมอภาคและ เท่าเทียมกัน ภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย และศีลธรรมกันดั่งใจของสังคม ทำให้สมาชิกเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน มีความรัก ความเอื้ออาทร ผูกพันต่อกันด้วยความรู้สึกสำนึกในความเป็น เจ้าของชุมชน คำว่าประชาคมนี้มีท่านผู้มีความรู้หรือนักวิชาการบางท่านอาจเรียกว่า “ประชาสังคม” ซึ่งอยู่ในความหมายคล้ายคลึงกันซึ่งประชาคม หรือประชาสังคม จะมีตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป และมีอยู่ 2 ลักษณะ คือ

- อย่างเป็นทางการ โดยการจัดเวทีหรือการจัดประชุม
- อย่างไม่เป็นทางการ เช่น การสนทนาของคนกลุ่มเล็กๆ ในสถานที่ใดที่หนึ่งจะ

เห็นได้ว่า “เวทีประชาคม” ซึ่งเป็นเวทีของโอกาสของประชาชนนี้ไม่ได้จำกัดเพียงแค่ เวทีการพูดคุย หากแต่รวม เวทีโอกาส ทุกอย่างที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามารวมตัวกันคิดหรือทำด้วยกัน เรียนรู้ด้วยกัน แล้วก็จะเกิดความเอื้ออาทร ช่วยเหลือกันและกัน ดังนั้นการร่วมกันทำเป็นกิจกรรมใด ๆ ในการพัฒนาก็นับรวมว่าเป็น “เวทีโอกาสของประชาคม” หรือ “เวทีประชาคม” ได้ด้วย

เวทีประชาคมที่มีคุณภาพ คือ เวทีประชาคมที่ประกอบด้วยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียครอบคลุมกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ มากที่สุด หมายความว่า ประชาชนทุกหมู่เหล่าได้มีโอกาสเข้าสู่เวทีการพัฒนาชุมชนของตนเองและจะได้มีโอกาสเรียนรู้ร่วมกันด้วย

องค์ประกอบของประชาคม

1. องค์กรชุมชนและสถาบันต่าง ๆ ที่มีในชุมชน เช่น
  - องค์กรท้องถิ่น เช่น อบต. กม. ผู้ใหญ่บ้าน
  - กลุ่มกิจกรรมเศรษฐกิจ เช่นกลุ่มอาชีพ
  - กลุ่มกิจกรรมทางสังคม เช่น กลุ่มเยาวชน กพต. ผู้นำ อช. กลุ่มสตรี เป็นต้น
  - กลุ่มกิจกรรมสาธารณสุข เช่น ผสส. อสม.
2. องค์กรชุมชนและสถาบันต่าง ๆ นอกชุมชน
  - ส่วนราชการ จังหวัด อำเภอ
  - องค์กรพัฒนาเอกชนต่าง ๆ ในพื้นที่
  - สื่อมวลชน

กองการฝึกอบรมของกรมการพัฒนาชุมชนได้แยกองค์ประกอบของประชาคมไว้ดังนี้คือ

1. คนจำนวนหนึ่งมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน
2. คนเหล่านั้นมีความเอื้ออาทรต่อกัน
3. คนเหล่านั้นมีความพยายาม หรือการทำอะไรร่วมกัน
4. คนเหล่านั้นมีการเรียนรู้ร่วมกันในการกระทำซึ่งก็ต้องการติดต่อสื่อสารกันด้วย

บทบาทหน้าที่ของประชาคม

1. เป็นเวทีหรือกลไกของการประสานการวางแผน และบริหารจัดการพัฒนาร่วมกับองค์กรเพื่อตอบสนองปัญหาและความต้องการของประชาชนภายใต้หลักการมีส่วนร่วมของประชาชน
2. ระดมทรัพยากรและความร่วมมือจากองค์กรต่าง ๆ ทั้งในชุมชนและองค์กรภายนอกชุมชนเพื่อนำไปสู่การบริหารการพัฒนาที่กำหนดโดยชุมชน
3. เสนอแนะแนวทางการพัฒนาที่เป็นข้อเสนอของประชาชนเข้าสู่กระบวนการพัฒนาอย่างเป็นระบบ
4. เผยแพร่ความคิดเห็นและข่าวสารเกี่ยวกับการพัฒนาต่าง ๆ เพื่อให้ความรู้แก่ประชาชน

5. ติดตามและประเมินผลการพัฒนาของชุมชน

การพัฒนาที่ยั่งยืน

ความหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน

การพัฒนา คือ การสร้างความเจริญ ซึ่งเป็นผลผลิต (Output) โดยใช้ปัจจัยนำเข้า(Input) และกระบวนการ (Process) ที่จะก่อให้เกิดผลผลิตขึ้น

การพัฒนาแบบยั่งยืน หมายถึง การพัฒนาเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของคนในรุ่นปัจจุบัน โดยไม่ทำให้ความสามารถในการตอบสนองความต้องการของคนในรุ่นต่อไปต้องเสียไป

การพัฒนาที่ยั่งยืน หมายถึง การพัฒนาที่ตรงกับความต้องการตามความจำเป็นในปัจจุบัน และสามารถรองรับความต้องการหรือ ความจำเป็นในอนาคตได้ด้วย นอกจากนี้ต้องครอบคลุมมาตรการ การรักษามรดกทางทรัพยากร ปกป้องสิ่งแวดล้อมทั้งใน ระดับท้องถิ่น การพัฒนาที่ทำให้ประชากรมีคุณภาพชีวิตดีขึ้นอย่างแท้จริง ภายในระบบนิเวศวิทยาที่สามารถรองรับการดำเนินชีวิตต่อไป ทั้งนี้ต้องควบคู่ไปกับระบบเศรษฐกิจแบบยั่งยืน ซึ่งเป็นเศรษฐกิจที่มุ่งรักษาแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ ด้วยการปรับตัว ยกระดับความรู้ ปรับปรุงองค์กร ปรับ ประสิทธิภาพทางเทคนิคและเชี่ยวชาญ (เอกสารประกอบชุด การประเมินเพื่อพัฒนา. 2545)

การพัฒนาที่ยั่งยืน หมายถึงรูปแบบการปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคม และทรัพยากรที่มีการจัดการการใช้ประโยชน์ที่มีอยู่ในปัจจุบันอย่างเหมาะสมไม่ก่อให้เกิดภาวะความเสี่ยงแก่คนรุ่นหลัง (เอกสารประกอบชุดวิชา การวิจัยชุมชน 2545 :9)

การพัฒนาที่ยั่งยืน หมายถึง การพัฒนาที่สามารถดำรง ระดับการสร้างผลผลิตให้ยั่งยืนอยู่ตลอดระยะเวลาที่คาดหวัง อันเนื่องมาจากสามารถดำรงระดับของปัจจัยนำเข้าและกระบวนการให้ยั่งยืนอยู่ได้

ดังนั้นอาจสรุปได้ว่า การพัฒนาที่ยั่งยืน หมายถึง การพัฒนาสิ่งต่าง ๆ ให้เป็นไปตามความต้องการของคนในปัจจุบันและสามารถรองรับความต้องการคนในอนาคตและใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนให้มีคุณค่าและประโยชน์ให้มากที่สุดเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดียิ่งขึ้น

บทที่ 3

วิธีดำเนินการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ เป็นการศึกษากรณีเฉพาะ หมู่บ้านสัมปอ หมู่ที่ 8 ซึ่งผู้ทำสารนิพนธ์ได้เข้าปฏิบัติงานตั้งแต่เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2544 ในโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยมีวิธีดำเนินการประเมินดังนี้

1. รูปแบบการประเมิน

รูปแบบที่ประยุกต์ใช้ในการประเมินครั้งนี้คือ ซิฟป์โมเดล ตามกรอบความคิดทฤษฎีที่ได้เสนอไว้ในบทที่ 1 ซึ่งประกอบด้วย การประเมิน 4 องค์ประกอบ ทั้งระดับหมู่บ้านและระดับรายบุคคล (ผู้รู้) ดังนี้

- 1.1 การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นการประเมินสภาพทั่วไปของหมู่บ้านและรายบุคคล (ผู้รู้)
- 1.2 การประเมินปัจจัย (Input Evaluation) เป็นการประเมินปัจจัยนำเข้าของกระบวนการกองทุนหมู่บ้าน ทั้งระดับหมู่บ้านและรายบุคคล (ผู้รู้)
- 1.3 การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้นจากกระบวนการบริหารจัดการกองทุน ทั้งระดับหมู่บ้านและรายบุคคล (ผู้รู้)

2. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายหรือผู้ให้ข้อมูลสำหรับการประเมินได้แก่ ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในบ้านสัมปอ หมู่ที่ 8 ซึ่งมีสถานภาพและบทบาทหน้าที่ต่าง ๆ รวมทั้งข้าราชการ เจ้าหน้าที่ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจำแนกได้ดังนี้

2.1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน	จำนวน	9	คน
2.2 สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน	จำนวน	20	คน
2.2.1 สมาชิกที่ได้รับอนุมัติให้กู้	จำนวน	12	คน
2.2.2 สมาชิกทั่วไป	จำนวน	20	คน

3. วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ประเมิน

3.1 วิธีการที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีดังนี้

1) การสังเกตและบันทึก

การสังเกตและบันทึกเกี่ยวกับสภาพทั่วไปด้านต่าง ๆ ของหมู่บ้าน ตลอดจนการสังเกตและบันทึกขณะร่วมกิจกรรม ทั้งแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม

2) การสัมภาษณ์

การสัมภาษณ์คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ตัวแทนกลุ่ม ตลอดจนรายบุคคลในหมู่บ้านโดยใช้แบบรายงานต่าง ๆ (ปร.)

3) การจัดประชุมเวทีชาวบ้าน

4) การศึกษาเจาะลึกรายกรณี จากสมาชิกที่ได้รับอนุมัติเงินกู้จำนวน 5 ราย ที่มีวัตถุประสงค์การกู้แตกต่างกัน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบรายงานต่าง ๆ (ปร.) และแบบเก็บข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อใช้ในการสังเกตและกรสัมภาษณ์ มีดังนี้

1) แบบรายงานปร.1 (แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน)

2) แบบรายงานปร. 2 (แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน)

3) แบบรายงานปร. 3 (แบบรายงานความรู้ ความเข้าใจ ทักษะคดีที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)

4) แบบรายงานปร. 4 (แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน)

5) แบบรายงานปร. 5 (แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)

6) แบบรายงานปร. 6 (แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)

7) แบบรายงานปร. 7 (แบบรายงานผลการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของหมู่บ้านในทัศนคติของประชาชน)

8) แบบรายงานปร. 8 (โครงสร้างธุรกิจชุมชนหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์)

9) แบบรายงานปร. 9 (แบบบันทึกการสัมภาษณ์)

10) แบบรายงานปร. 10 (แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน)

11) แบบรายงานปร. 11 (แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี)

12) แบบรายงานปร. 12 (การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน)

13) แบบสัมภาษณ์เพิ่มเติม

4. ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลตามรูปแบบการประเมิน

จากกรอบความคิดทฤษฎีที่ได้นำเสนอไว้ในบทที่ 1 เมื่อนำมากำหนดเป็นตัวชี้วัด แหล่งข้อมูลและวิธีเก็บข้อมูลของการประเมินทั้ง 4 องค์ประกอบได้แก่ บริบทปัจจัย กระบวนการและผลผลิต ทั้งระดับหมู่บ้านและรายบุคคล (ผู้กู) ดังนี้

4.1 การประเมินบริบท มีรายละเอียดตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินบริบท

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
ระดับหมู่บ้าน C1-ประวัติความเป็น มาของหมู่บ้าน	<ol style="list-style-type: none"> ที่มาของชื่อหมู่บ้าน/ ชุมชน คนกลุ่มแรกที่เข้ามา ตั้งหมู่บ้านอพยพมา จากที่ไหนและเหตุผล ใดจึงอพยพมา สภาพเส้นทาง ภูมิศาสตร์ของหมู่ บ้านมีสภาพอย่างไร อาชีพเดิม (อาชีพ หลัก/รอง)คืออะไร อาชีพเดิมที่เลิกทำ แล้วคืออะไร เพราะ อะไรจึงเลิกทำ อาชีพใหม่ที่เพิ่มขึ้น การเปลี่ยนแปลง สาธารณูปโภคมี ประมาณ พ.ศ.ใด (ถนน, ไฟฟ้า, ประปา) 	<ol style="list-style-type: none"> ผู้นำชุมชน ผู้อาวุโสในหมู่บ้าน ผู้นำกลุ่มอาชีพ ข้อมูลที่มีการ บันทึกไว้แล้ว 	<ol style="list-style-type: none"> สัมภาษณ์ตาม แบบ บร. 1 ศึกษาจากเอกสาร
C2-สภาพภูมิศาสตร์ ของหมู่บ้าน	<ol style="list-style-type: none"> ลักษณะที่ตั้งหมู่บ้าน อาณาเขตติดต่อกับ หมู่บ้านอื่น แผนที่หมู่บ้าน 	<ol style="list-style-type: none"> ข้อมูลจากเอกสาร หมู่บ้าน ผู้นำชุมชน 	<ol style="list-style-type: none"> ศึกษาจากเอกสาร สังเกต สัมภาษณ์

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
C3-สภาพเศรษฐกิจ และสังคมของ หมู่บ้าน	<ol style="list-style-type: none"> อาชีพหลักและอาชีพรองของ ชาวบ้าน จำนวนพื้นที่ทำการเกษตร จำนวนที่ดินทำกินโดยเฉลี่ย จำนวนและประเภทร้านค้าในหมู่บ้าน โรงเรียนในหมู่บ้าน (จำนวนครู/นักเรียน) โรคที่เจ็บป่วย สถานที่รักษาเมื่อเจ็บป่วย 	<ol style="list-style-type: none"> ผู้นำชุมชน สถานีอนามัยตำบล โรงเรียน เกษตรตำบล หมู่บ้าน 	<ol style="list-style-type: none"> สัมภาษณ์ตามแบบ บร.1 สังเกต
C4-วัฒนธรรม ประเพณี	<ol style="list-style-type: none"> จำนวนวัด/โบสถ์/มัสยิด จำนวนพระ/เณร/บาทหลวง ภาษาพื้นบ้าน ประเพณีที่สำคัญ ความเชื่อด้านต่าง ๆ (ศาลปู่ตาฯ) 	<ol style="list-style-type: none"> ผู้นำชุมชน ผู้อาวุโส ชาวบ้าน 	<ol style="list-style-type: none"> สัมภาษณ์ตามแบบ บร 1 ศึกษาจากเอกสาร สังเกต

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
C5-โครงสร้างพื้นฐาน และทรัพยากร	1. จำนวนและสภาพของ โครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน, ไฟฟ้า, ประปา, โทรศัพท์, หอ กระจายข่าว, ศาลา ประชาคม, ไปรษณีย์ ฯลฯ 2. จำนวนและสภาพ ทรัพยากร เช่น ป่าไม้ แหล่งน้ำ แร่ ฯลฯ ที่ เป็นสาธารณ- ประโยชน์	1. ผู้นำชุมชน 2. หมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์ตาม แบบ บร.1 2. สังเกต
C6-ผู้นำชุมชนการรวม กลุ่มและ ภูมิ ปัญญา ท้องถิ่น	1. ประเภทผู้นำที่เป็น ทางการและไม่เป็น ทางการ 2. กลุ่มต่าง ๆ ที่มีอยู่ใน หมู่บ้าน (จำนวน สมาชิก, เป้าก่อตั้ง) 3. ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้าน ต่าง ๆ (ชื่อ, อายุ, ความ เชี่ยวชาญ)	1. ผู้นำชุมชน	1. สัมภาษณ์ตาม แบบบร. 1 2. สังเกต
C7-โครงการพัฒนาที่ ผ่านมา	1. โครงการของรัฐ 2. โครงการของภาค เอก ชน 3. โครงการที่ชาวบ้านทำ ขึ้นเอง(ชื่อ โครงการ/ กิจกรรมของโครงการ ย้อนหลัง 5 ปี)	1. ผู้นำชุมชน 2. ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง 3. ข้อมูลที่บันทึกไว้	1. สัมภาษณ์ตาม แบบบร. 1 2. ศึกษาจากเอกสาร 3. สังเกต

ตารางที่ 1(ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
C8-ความเข้มแข็ง ของชุมชน	<ol style="list-style-type: none"> 1. ความสามัคคี 2. ความซื่อสัตย์ 3. การช่วยเหลือกัน 4. การยกย่องคนทำความดี 5. โอกาสในการหาความรู้เพิ่มเติม 6. จำนวนครอบครัวที่สามารถเลี้ยงตัวเองได้ 7. ครอบครัวอบอุ่น รักใคร่ 8. การรวมกลุ่ม 9. การประชุม/เสวนา 10. การช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส 11. มีผู้นำที่มีคุณธรรม 12. การจัดทำแผนงานแก้ปัญหาชุมชน 	1. ชาวบ้าน	1. สัมภาษณ์ตามแบบบร.2 ครั้งที่ 1(มาจากข้อมูลดิบสัมภาษณ์ 10ครัวเรือน)
ระดับบุคคล C9-อาชีพเดิม	<ol style="list-style-type: none"> 1. อาชีพหลัก/รอง 2. ผลการประกอบอาชีพเดิม(เพียงพอต่อการเลี้ยงครอบครัวหรือไม่) 3. ปัญหาอุปสรรคในการประกอบอาชีพ 	1 สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับการอนุมัติเงินกู้	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ตามแบบบร.11 2. สัมภาษณ์เพิ่มเติม
C10- สมาชิกในครอบครัว	<ol style="list-style-type: none"> 1. สมาชิกในครอบครัวและรายละเอียด เช่น จำนวน,อายุ, สถานภาพ สมรส,ระดับการศึกษา. 	1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับการอนุมัติเงินกู้	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ตามแบบบร.11 2. สัมภาษณ์เพิ่มเติม

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
C11- สภาพการอยู่อาศัย	<p>ความสัมพันธ์กับ หัวหน้าครอบครัว, การมีงานทำ</p> <p>1. เป็นบ้านของตนเองหรือไม่ ถ้าไม่มี พักอาศัยอย่างไร</p>	1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับการอนุมัติเงินกู้	<p>1. สัมภาษณ์ตามแบบบร.11</p> <p>2. สัมภาษณ์เพิ่มเติม</p>
C12- รายได้ของครอบครัว	<p>1. รายได้ของครอบครัวต่อเดือน</p> <p>2. ความเพียงพอของรายได้ต่อรายจ่าย</p>	1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับการอนุมัติเงินกู้	<p>1. สัมภาษณ์ตามแบบบร.11</p> <p>2. สัมภาษณ์เพิ่มเติม</p>
C13 -หนี้สินของครอบครัวก่อนกู้เงินกองทุน	<p>1. จำนวนหนี้สินที่มีอยู่ก่อนกู้เงินกองทุน</p> <p>2. สาเหตุของการมีหนี้สิน</p> <p>3. แหล่งเงินกู้</p>	1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับการอนุมัติเงินกู้	<p>1. สัมภาษณ์ตามแบบบร.11</p> <p>2. สัมภาษณ์เพิ่มเติม</p>

4.2 การประเมินปัจจัย มีรายละเอียดตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินปัจจัย

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
ระดับหมู่บ้าน			
I1-นโยบาย ระเบียบ แนวทางปฏิบัติ	1. รายละเอียดของระเบียบ สำนักนายกฯ 2. รายละเอียดของระเบียบ กองทุนฯ	1. ระเบียบสำนักนายกฯ 2. ระเบียบที่เกี่ยวข้อง กับกองทุน หมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่ง ชาติ	1. ศึกษาจาก เอกสาร
I2-การประชาสัมพันธ์	1. ช่วงเวลาที่มีการ ประชา สัมพันธ์ 2. ประเภทสื่อในการ ประชาสัมพันธ์ 3. ความทั่วถึงในการประชา สัมพันธ์ 4. เนื้อหาในการประชา สัมพันธ์	1. ผู้นำชุมชน 2. ชาวบ้าน 3. ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง 4. ที่ทำการกองทุนหมู่ บ้าน 5. เอกสาร ประชา สัมพันธ์	1. สัมภาษณ์ 2. สังเกต 3. ศึกษาจาก เอกสาร
I3-คณะกรรมการ ระดับอำเภอที่ เกี่ยวข้อง	1. จำนวนคณะกรรมการ 2. องค์ประกอบคณะ อนุกรรมการ 3. สัดส่วนกรรมการภาค ประชาชน 4. การปฏิบัติหน้าที่ของส่วน ราชการที่เกี่ยวข้อง	1. พัฒนาชุมชน 2. คณะกรรมการกอง ทุนหมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจาก เอกสาร
I4-คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน	1. จำนวน 2. คุณสมบัติ 3. วิธีการได้มา 4. การพ้นจากตำแหน่ง 5. ระยะเวลาในการดำรง ตำแหน่ง	1. คณะกรรมการกอง ทุนหมู่บ้าน 2. ระเบียบกองทุนหมู่ บ้าน	1. สัมภาษณ์ตาม แบบบร 4 2. ศึกษาจาก เอกสาร

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
I5-การเตรียมความพร้อมการสร้างความรู้ความเข้าใจแก่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชาวบ้าน	1. วิธีการในการเตรียมความพร้อม 2. เนื้อหาในการเตรียมความพร้อม 3. จำนวนครั้งในการเตรียมความพร้อม 4. หน่วยงาน/องค์กรที่ทำหน้าที่ในการเตรียมความพร้อม	1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. ส่วนราชการ 3. ชาวบ้าน 4. ผู้นำชุมชน	1. สัมภาษณ์ชาวบ้านตามแบบ บร.3, บร.9(จากข้อมูลดิบ 30 ครั้วเรือน) 2. สัมภาษณ์ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
I6-เงินกองทุน 1 ล้านบาท	1. วันที่ได้รับอนุมัติ 2. การเก็บรักษาเงิน	1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์
I7-เงินทุนสะสมอื่น ๆ	1. ประเภท/จำนวน/ที่มา และการเก็บรักษาเงิน ทุนสะสมอื่น ๆ	1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจากเอกสาร
I8-บัณฑิตกองทุน	1. ประวัติส่วนตัว ชื่อ, วุฒิการศึกษา, อายุ, เพศ, ภูมิลำเนา, สถานภาพสมรส, ความสามารถพิเศษ(ถ้ามี) 2. บทบาทหน้าที่	1. บัณฑิตกองทุน หมู่บ้าน 2. คู่มือนักศึกษา	1. ศึกษาตนเอง 2. ศึกษาจากเอกสาร
ระดับรายบุคคล			
I9-จำนวนเงินกู้ที่ได้รับอนุมัติ	1. จำนวนเงินกู้ที่ได้รับอนุมัติ	1. สมาชิกกองทุนที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์ตามแบบบร.11
I10-จำนวนเงินลงทุนนอกเหนือจากเงินกู้	1. จำนวนเงินลงทุนนอกเหนือจากเงินกู้ 2. ที่มาของเงินทุน	1. สมาชิกกองทุนที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์ตามแบบบร.11 2. สัมภาษณ์เพิ่มเติม
I11-วัตถุประสงค์การกู้เงินตามโครงการ	1. วัตถุประสงค์การกู้เงินตามโครงการ	1. สมาชิกกองทุนที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์ตามแบบบร.11

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
I12-สถานที่ วัสดุ อุปกรณ์และวัสดุ- ดิบในการ ประกอบอาชีพ	1. สถานที่ในการ ประกอบอาชีพ 2. วัสดุอุปกรณ์ในการ ประกอบอาชีพ 3. วัสดุดิบในการ ประกอบอาชีพ	1. สมาชิกกองทุน หมู่ บ้านที่ได้รับอนุมัติ เงินกู้	1. สัมภาษณ์
I13-ความรู้และทักษะ ในการประกอบ อาชีพ	1. ความรู้และทักษะที่มี อยู่	1. สมาชิกกองทุนหมู่ บ้านที่ได้รับอนุมัติ เงินกู้	1. สัมภาษณ์ตาม แบบบร.11 2. สัมภาษณ์เพิ่มเติม
I14-จำนวนแรงงาน	1. จำนวนแรงงานที่ใช้ ในการประกอบ อาชีพ	1. สมาชิกกองทุนหมู่ บ้านที่ได้รับอนุมัติ เงินกู้	1. สัมภาษณ์ตาม แบบบร.11 2. สัมภาษณ์เพิ่มเติม

1.3 การประเมินกระบวนการมรรยละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินกระบวนการ

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
ระดับหมู่บ้าน			
PC1-การจัดทำระเบียบกองทุนหมู่บ้าน	<ol style="list-style-type: none"> กระบวนการในการจัดทำระเบียบกองทุนหมู่บ้าน ผู้มีส่วนร่วมในการจัดทำ ปัญหาอุปสรรคในการจัดทำ 	<ol style="list-style-type: none"> คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน 	<ol style="list-style-type: none"> สัมภาษณ์ตามแบบบร.4 สัมภาษณ์เพิ่มเติมจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชาวบ้าน
PC2-การจัดทำเอกสารขอขึ้นทะเบียน	<ol style="list-style-type: none"> กระบวนการในการจัดทำเอกสารขอขึ้นทะเบียน ผู้มีส่วนร่วมในการจัดทำ ปัญหาอุปสรรคในการจัดทำ 	<ol style="list-style-type: none"> คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 	<ol style="list-style-type: none"> สัมภาษณ์
PC3 - ระบบบัญชีกองทุน	<ol style="list-style-type: none"> จำนวนบัญชีที่จัดทำ (จำนวนเล่ม) ชื่อบัญชี เช่น บัญชีลูกหนี้, บัญชีเงินสัจจะ ความเป็นปัจจุบัน ผู้จัดทำ ปัญหาอุปสรรคในการจัดทำ 	<ol style="list-style-type: none"> คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน บัญชีกองทุน 	<ol style="list-style-type: none"> สัมภาษณ์ ศึกษาจากเอกสาร
PC4 - กิจกรรมที่เกี่ยวกับสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน			
PC4.1 - การรับสมัคร	<ol style="list-style-type: none"> ช่วงเวลาในการรับสมัครและเหตุผล ค่าธรรมเนียมการสมัครและเหตุผล 	<ol style="list-style-type: none"> คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน 	<ol style="list-style-type: none"> สัมภาษณ์ตามแบบบร. 4 สัมภาษณ์จาก กรรมการ

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
PC4.2 - การหมดสมาชิกภาพ	3. ขั้นตอนการรับสมัครและเหตุผล 4. คุณสมบัติผู้สมัครและเหตุผล 5. ปัญหาอุปสรรค 1. การหมดสมาชิกภาพและเหตุผล	1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน	3. ศึกษาจากเอกสาร 1. สัมภาษณ์ตามแบบบร. 4 2. สัมภาษณ์เพิ่มเติมจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 3. ศึกษาจากเอกสาร
PC4.3 – ประเภทสมาชิก	1. การกำหนดประเภทสมาชิกและเหตุผล	1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจากเอกสาร
PC4.4 – การทำทะเบียนสมาชิก	1. ความเป็นปัจจุบันในการจัดทำ 2. ปัญหาอุปสรรค	2. เอกสารด้านทะเบียนสมาชิก	
PC5 – กิจกรรมเกี่ยวกับการกู้เงินกองทุนหมู่บ้าน			
PC5.1 - ขั้นตอนการขอกู้	1. ขั้นตอนในการขอกู้ 2. เอกสารประกอบการขอกู้ 3. ปัญหาอุปสรรค	1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน 3. ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน 4. เอกสารโครงการขอกู้	1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจากเอกสาร

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
PC5.2 – การคัดเลือกผู้กู้	<ol style="list-style-type: none"> 1. หลักเกณฑ์ในการคัดเลือกและเหตุผล 2. วิธีการคัดเลือกและเหตุผล 3. ปัญหาอุปสรรค 	1. คณะกรรมการ กองทุน	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ตามแบบบร.4 2. สัมภาษณ์เพิ่มเติม
PC5.3 - การโอนเงินให้ผู้กู้	<ol style="list-style-type: none"> 1. ขั้นตอนในการโอนเงิน 2. ปัญหาอุปสรรค 	<ol style="list-style-type: none"> 1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับเงินกู้ 3. หลักฐานการโอนเงิน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจากเอกสาร
PC5.4 – การรับชำระหนี้	<ol style="list-style-type: none"> 1. ขั้นตอนในการชำระหนี้ 2. ปัญหาอุปสรรค 	<ol style="list-style-type: none"> 1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ส่งเงินคืน 3. เอกสารในการส่งเงินคืน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์
PC6 – การส่งเสริมการใช้เงินกู้			
PC6.1- การแนะนำวิธีทำธุรกิจ	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้แนะนำ 2. ประเด็นในการแนะนำ 3. วิธีการแนะนำ 4. จำนวนครั้งในการแนะนำ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับเงินกู้ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์
PC6.2 – การช่วยหาตลาด	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้ที่ช่วยหาตลาด 2. วิธีการในการส่งเสริมการตลาด 3. ปัญหาอุปสรรค 	<ol style="list-style-type: none"> 1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับเงินกู้ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์
PC7 – การตรวจสอบการใช้จ่ายเงินกู้	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้ที่ทำการตรวจสอบ 2. วิธีการตรวจสอบ 	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
PC8 – การจัดทำรายงานและเผยแพร่ผลการดำเนินงาน	3. จำนวนครั้งในการตรวจสอบ 4. ปัญหาอุปสรรค 1. ประเภทรายงานที่จัดทำ 2. ประเภทผลงานที่มีการเผยแพร่ 3. วิธีการเผยแพร่ผลการดำเนินงาน 4. ปัญหาอุปสรรค	2. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับเงินกู้ 1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. สมาชิกและชาวบ้าน 3. เอกสารการจัดทำรายงาน	1. สัมภาษณ์ 2. สังเกต 3. ศึกษาจากเอกสาร
PC9 - การจัดสรรผลประโยชน์	1. สัดส่วนในการจัดสรรและเหตุผล 2. วิธีการสร้างเครือข่าย 3. กลุ่มคนที่เข้ามาช่วยเครือข่าย 4. ความพึงพอใจของผู้ที่เข้าร่วมเครือข่าย 5. ประโยชน์ที่ได้รับจากการสร้างเครือข่าย 6. ปัญหาอุปสรรค	1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน 3. บัณฑิตกองทุนหมู่บ้าน 4. สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจากเอกสาร
PC10 – การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้โดยบัณฑิตกองทุน	1. ประเภทเครือข่าย 2. กลุ่มคนที่เข้ามาช่วยเครือข่าย 3. วิธีการสร้างเครือข่าย 4. ความพึงพอใจของผู้ที่เข้าร่วมเครือข่าย 5. ประโยชน์ที่ได้รับจากการสร้างเครือข่าย 6. ปัญหาอุปสรรค	1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. บัณฑิตกองทุนหมู่บ้าน 3. สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์ 2. สังเกตแบบมีส่วนร่วม
ระดับรายบุคคล PC11-การใช้จ่ายเงินกู้	1. รายละเอียดของการใช้จ่าย	1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ 2. บัญชีการใช้จ่ายเงิน	1. สัมภาษณ์ตามแบบบร. 11 2. ศึกษาจากเอกสาร 3. สัมภาษณ์เพิ่มเติม

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
PC12 – การหาความรู้เพิ่มเติม	1. วิธีการหาความรู้เพิ่มเติม	1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	1. สังเกตจากการเสวนาตามแบบบร. 6
PC13 – การหาตลาด	2. วิธีการหาตลาด 3. ผู้ที่ช่วยเหลือแนะนำในการหาตลาด	1. สมาชิกกองทุนที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์
PC14 – การทำบัญชีใช้จ่ายเงิน	1. การจัดทำบัญชี (มี/ไม่มี) 2. ผู้ที่ช่วยเหลือแนะนำการทำบัญชี	2. สมาชิกกองทุนที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ 3. บัญชีการใช้จ่ายเงิน	1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจากเอกสาร

4.4 การประเมินผลผลิต มีรายละเอียดตามตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินผลผลิต

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
ระดับหมู่บ้าน			
PD1 – จำนวนสมาชิกกองทุน	1. จำนวนสมาชิกเดิม (ณ วันเริ่มตั้งกองทุน) 2. จำนวนสมาชิกที่มีการเพิ่มขึ้น/ลดลง (31ก.ค 45) 3. เหตุที่สมาชิกเพิ่มขึ้น/ลดลง	1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. ทะเบียนสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์ตามแบบบร. 4 2. ศึกษาจากเอกสาร 3. ศึกษาจากเอกสาร
PD2 – จำนวนผู้ได้เงินกู้	1. จำนวนครั้งที่มีการอนุมัติให้กู้ 2. จำนวนผู้ยื่นกู้และผู้ได้รับอนุมัติให้กู้แต่ละครั้ง 3. จำนวนผู้ได้รับอนุมัติให้กู้ต่อจำนวนสมาชิกกองทุนหมู่บ้านทั้งหมด 4. จำนวนผู้ได้รับอนุมัติให้กู้จำแนกตามบร. 4 ข้อ 5	1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. บัญชีคุมลูกหนี้	1. สัมภาษณ์ตามแบบบร. 4 2. ศึกษาจากเอกสาร
PD3 - ยอดเงินที่ให้กู้	1. ยอดเงินที่มีผู้มาขอกู้และยอดเงินที่ได้รับอนุมัติแต่ละครั้ง 2. ยอดเงินที่ได้อนุมัติให้กู้ทั้งหมด 3. ยอดเงินกู้ที่ได้รับอนุมัติจำแนกตามบร.4ข้อ 5 นับถึง	1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. บัญชีคุมลูกหนี้	1. สัมภาษณ์ตามแบบบร. 4 2. ศึกษาจากเอกสาร

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
PD4 - จำนวนผู้ชำระค่าน้ำตามกำหนด	1. จำนวนผู้ที่ไม่ชำระค่าน้ำตามกำหนด จำนวนผู้ที่ไม่ชำระค่าน้ำตามกำหนด	1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. บัญชีคุมลูกหนี้	1. สัมภาษณ์ตามแบบบร. 4 2. สัมภาษณ์เพิ่มเติม 3. ศึกษาจากเอกสาร
PD5 - ยอดเงินที่มีการชำระค่าน้ำ	1. ยอดเงินผู้ที่มาชำระค่าน้ำนับถึง 31 ก.ค. 45 จำแนกเป็นเงินสด, ดอกเบี้ย, ค่าปรับ	1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. บัญชีคุมลูกหนี้	1. สัมภาษณ์ตามแบบบร.4 2. ศึกษาจากเอกสาร
PD6 - กองทุนสะสม	1. ยอดเงินกองทุนสะสมแยกประเภทตาม I7 2. การใช้ประโยชน์จากกองทุนสะสม	1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. บัญชีเงินฝากกองทุนสะสม	1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจากเอกสาร
PD7 - การใช้เงินตามวัตถุประสงค์	1. จำนวนผู้ที่ใช้เงินโครงการตามวัตถุประสงค์ 2. จำนวนผู้ที่ไม่ใช้เงินเป็นไปตามวัตถุประสงค์ 3. เหตุผลที่ไม่ใช้เงินโครงการ	1. ผู้ตรวจสอบตาม PC7	1. สัมภาษณ์ผู้ตรวจสอบ

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
PD8 - ทักษะคิดของชุมชนต่อ กองทุน	1. ทักษะคิดต่อกรรมการ กองทุนหมู่บ้านในเชิงบวก/ลบ 2. ทักษะคิดต่อกองทุน 1 ล้านบาทในเชิงบวก/ลบ	1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. สมาชิกและชาวบ้าน	1. สัมภาษณ์ตามแบบบร. 9 2. สัมภาษณ์เพิ่มเติม
PD9 – การเกิดเครือข่ายองค์กรการเรียนรู้ (หลังจากทำ PD10)	1. ประเภทเครือข่ายที่เกิดขึ้น 2. กิจกรรมของเครือข่ายที่เกิดขึ้น 3. ปัจจัยที่ก่อให้เกิดองค์กรเครือข่าย	1. บัณฑิตกองทุน	1. รายงานการปฏิบัติการของบัณฑิตกองทุน(ตัวเอง)
PD10 – การเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเอง	1. ประสบการณ์/การเรียนรู้จากการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน 2. ประสบการณ์/การเรียนรู้จากการเป็นสมาชิกกองทุน หมู่บ้าน	1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. สมาชิกกองทุน หมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์ตามแบบบร. 10
PD11-ความเข้มแข็งของชุมชนที่เกิดจากกองทุนหมู่บ้าน	1. ความสามัคคี 2. ความซื่อสัตย์ 3. การช่วยเหลือกัน 4. การยกย่องคนทำความดี 5. โอกาสในการหาความรู้ 6. จำนวนครอบครัวที่มีอาชีพเลี้ยงตัวได้	1. สมาชิกและชาวบ้าน	1. สัมภาษณ์ตามแบบบร. 2และบร.7 (จากข้อมูลดิบ 23ครัวเรือน) 2. สังเกต

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
	7. ครอบครัวอบอุ่น รัก ไคร่ปรองคอง 8. การรวมกลุ่ม 9. การประชุม/เสวนา สม่ำเสมอ 10. การช่วยเหลือผู้ด้อย โอกาส 11. มีผู้นำที่มีคุณธรรม ยุติธรรม 12. การจัดทำแผนงาน แก้ปัญหาชุมชน 13. ตัวชี้วัดความเข้ม แข็งของชุมชนตาม ทักษะของชาวบ้าน		:
ระดับบุคคล PD12 – ผลที่ได้ตาม วัตถุประสงค์ PD12.1 –ผล โดยตรง PD12.2 – ผล โดยอ้อม	1. ผลการใช้เงินกู้ตาม วัตถุประสงค์ของ โครงการ 1. ประสิทธิภาพ 2. การยอมรับจากชุมชน	1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ 1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์ 2. สังเกต 1. สัมภาษณ์ 2. สังเกตตาม แบบบร.10

5. ความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุประสงค์การประเมินกับตัวชี้วัดตามรูปแบบการประเมิน

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกรณีศึกษาหมู่บ้านสัมป่อย ครั้งนี้ได้กำหนดวัตถุประสงค์การประเมินไว้ 4 ประการ ตามที่ได้นำเสนอไว้ในบทที่ 1 และดำเนินการประเมินโดยใช้รูปแบบชีพ ซึ่งมีตัวชี้วัด แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลดังรายละเอียดในหัวข้อที่ 3 ข้างต้น เพื่อแสดงให้เห็นว่า การเก็บรวบรวมข้อมูลตัวชี้วัดตามรูปแบบการประเมิน สามารถนำมาใช้ในการตอบประเด็นต่าง ๆ ของวัตถุประสงค์ของการประเมิน ผู้ทำสารนิพนธ์จึงแสดงความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุประสงค์การประเมินกับตัวชี้วัดตามรูปแบบการประเมินดัง ตารางที่ 5 ต่อไปนี้

ตารางที่ 5 ความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุประสงค์การประเมินกับตัวชี้วัดตามรูปแบบการประเมิน

วัตถุประสงค์ในการประเมิน	องค์ประกอบการประเมิน			
	C	I	P	P
1. เพื่อศึกษาว่ากระบวนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองบ้านสัมป่อย หมู่ที่ 8 บรรลุเป้าหมายต่อไปนี้น้อยเพียงใด				
1.1 การมีกองทุนหมุนเวียนเพื่อพัฒนาอาชีพสร้างงาน สร้างรายได้หรือ สวัสดิการของสมาชิก		I6 I7 I9	PC5 PC9	PD1-PD7
1.2 มีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน		I4	PC1-PC9	
1.3 การมีกระบวนการพึ่งพาตนเอง โดยการเรียนรู้และคิดริเริ่มเพื่อแก้ปัญหาของตนเองการสร้างศักยภาพของตนเองและการสร้างเศรษฐกิจแบบพอเพียง			PC1-PC14	PD9 PD10
1.4 เศรษฐกิจได้รับการกระตุ้นและมีภูมิคุ้มกัน		I2 I5 I9	PC10 PC11	PD2-PD6 PD8,PD10
1.5 ประชาชนมีศักยภาพและความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคม			PC10	PD8-PD12

วัตถุประสงค์ในการประเมิน	องค์ประกอบการประเมิน			
	C	I	P	P
2. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายตามข้อ 1	C1-C8	I1 – I4 I8 – I14	PC1-PC10 PC11-PC14	PD8
3. เพื่อศึกษาว่ามีการสร้างเครือข่ายขององค์กรเพื่อการเรียนรู้ได้บ้าง และทำให้เกิดความเชื่อมโยงภายในและระหว่างหมู่บ้าน /ตำบล		I3 I8	PC10	PD9
2. เพื่อศึกษาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนตามทักษะของประชาชนและที่กำหนดโดยกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ				PD11

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 การวิเคราะห์โดยสถิติ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ การคำนวณค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

6.2 การวิเคราะห์โดยไม่ใช่สถิติ ได้แก่ การวิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์ การศึกษาเอกสารและข้อมูลที่มีการบันทึกไว้

บทที่ 4

ผลการติดตามการประเมินโครงการ

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน

1. บริบทระดับประเทศ

1.1 ความยากจนของประเทศ

ปัจจุบันนี้เศรษฐกิจของประเทศไทย ตกต่ำและวิกฤตเป็นอย่างมาก ทำให้รัฐบาลต้องกู้หนี้ยืมสินจากต่างประเทศเพื่อกู้วิกฤตเศรษฐกิจของไทย แต่ก็เป็นการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุสำหรับประชากรในกลุ่มต่าง ๆ ในภาคเกษตรกรรมนั้นค่อนข้างจะเป็นกลุ่มที่ยากจนและน่าเป็นห่วงอย่างมาก เพราะผลผลิตทางการเกษตรที่ได้มานั้นมีราคาที่ตกต่ำ ทำให้เกษตรกรต้องกู้ยืมทุนจากสถาบันการเงินต่าง ๆ เป็นเหตุให้ประเทศต้องตกอยู่ในความยากจน

1.2 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลาง และขนาดย่อม (SMEs)

SME คือ ธุรกิจขนาดเล็กและขนาดกลางโดยย่อมาจาก Small and Medium Enterprises เนื่องจากรัฐเริ่มให้ความสำคัญ สนใจกิจการขนาดเล็กและขนาดกลางมากขึ้น อีกทั้งกระทรวงอุตสาหกรรมก็มีนโยบายที่จะส่งเสริมและสนับสนุนกิจการขนาดกลาง และเล็กอย่างชัดเจนเพราะเห็นว่าเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศทั้งทางด้านเศรษฐกิจ และสังคม โดยมีกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมรับผิดชอบอยู่ ทั้งนี้ SME จึงไม่ใช่กิจการในลักษณะเดิม แต่จะต้องมีลักษณะใหม่ คือ

เป็นธุรกิจที่สามารถขายได้ในบาทโซน และดอลลาร์โซน

ต้องเป็น SME ที่ผลผลิตมีดีไซน์ และมีคุณภาพที่ตลาด โลกต้องการ และยอมรับได้

จะมีความสัมพันธ์ทางการบริหาร การออกแบบ และการผลิตที่เป็นสากลโดยมีหุ้นส่วนผู้บริหารมาจากที่ใดก็ได้ของโลก ที่มีทักษะมีเทคโนโลยีมาถ่ายทอดและร่วมเป็น เจ้าของร่วม

จะต้องมีความเข้าใจตลาดของตนอย่างแท้จริง

จะต้องมีการปรับผลผลิตให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของตลาด

จะต้องลดต้นทุนการผลิตให้ถูกที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยจะต้อง ไม่มองหา แหล่งเงิน

ทุนในประเทศ เท่านั้น

1.3 ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ

ภาวะการค้าและการส่งออกของประเทศมีมากในรูปแบบของภาคเกษตรกรรม เช่น การส่งออกข้าว การส่งออกอาหารสัตว์ การส่งออกเสื้อผ้า ซึ่งแต่ละปีการส่งออกสินค้าจำพวกนี้มีมากแต่ก็ไม่มากเท่ากับการรับซื้อสินค้าจากต่างประเทศ เพราะส่วนใหญ่สินค้าที่ซื้อเข้ามาจะเป็นจำพวกสินค้าสิ้นเปลือง เช่น น้ำมันดิบ รถยนต์ ซึ่งแต่ละปีไทยเสียดุลทางการค้ามาก ซึ่งทำให้ส่งผลเสียทางเศรษฐกิจ ดังนั้น ทางที่ดีต้องลดการขาดดุลการค้าโดยการประหยัดเพื่อการซื้อสินค้าจากต่างประเทศจะได้ลดน้อยลงอาจทำให้ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศลดน้อยลงก็ได้

1.4 สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

ปัจจุบันนี้ ประเทศไทย มีสภาพแวดล้อมที่เลวลงเป็นอันมากเนื่องจากว่าคนไทยส่วนใหญ่เห็นแก่ตัว ไม่รู้จักรักษาสมดุลทางธรรมชาติ ยิ่งในเขตเมืองหลวงสภาพมลพิษทางอากาศยิ่งทวีคูณมาก ผู้คนเป็นโรคเกี่ยวกับทางเดินหายใจ ทั้งโรคมะเร็งปอด โรคหอบ โรคหืด ฯลฯ และในต่างจังหวัดก็มีการตัดไม้ทำลายป่ากัน บุกรุกที่ป่าสงวน ทำให้อากาศร้อน ฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล เมื่อน้ำแล้งก็แล้งจัดถ้าอยากให้ประเทศมีสภาพเหมือนเดิมทุกคนในประเทศต้องร่วมแรงร่วมใจกันปกป้องและรักษาสมดุลธรรมชาติ และต้องไม่ทำร้ายธรรมชาติกันเหมือนที่เคยเป็นอยู่ในปัจจุบันนี้

1.5 ความเดือนร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน

เมื่อเศรษฐกิจตกต่ำ สินค้ามีราคาแพงขึ้น ประชาชนต้องการความอยู่รอดจึงต้องหาหนทางต่าง ๆ โคนกรกู้ยืมเงินจากนายทุน และแหล่งเงินกู้จากสถาบันทางการเงินต่าง ๆ เพื่อนำมาประกอบอาชีพ เมื่อเศรษฐกิจไม่ดี ผู้คนก็ไม่มีการบริโภคสินค้าทำให้เกิดการขาดทุนของธุรกิจขนาดเล็ก ทำให้ผู้ที่กู้เงินมาไม่มีเงินคืนทำให้เกิดความเดือนร้อนจากการเป็นหนี้สินของประชาชน

1.6 บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท

เมื่อสังคมไทยเปลี่ยนไปจะเกิดผลกระทบตั้งแต่สังคมในเมืองผู้คนต่างเห็นแก่ประโยชน์ของตัวเองเป็นหลัก มีการแก่งแย่งชิงดีกัน สภาพครอบครัวจากขยายมาเป็นครอบครัวเดี่ยวเมื่อเมืองใหญ่คือแหล่งทำมาหากิน ทำให้ผู้คนในชนบทหันเหเข้ามาหางานทำในเมืองกันมากขึ้นเป็นเหตุให้ท้องถิ่นไม่มีผู้คนอยู่ ทำให้สังคมในท้องถิ่นเกิดการล่มสลาย การเป็นอยู่ของท้องถิ่น

เปลี่ยนไปคนหนุ่มสาวในวัยแรงงาน ออกไปหางานทำยังเมืองใหญ่ เหลือไว้แต่เด็กกับคนชรา ที่อยู่เฝ้าบ้านเพียงลำพัง และจะเกิดการเปลี่ยนแปลงมากยิ่งขึ้น ถ้าสังคมไทยยังเป็นอยู่อย่างนี้

1.7 ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรม และสินค้าจากต่างประเทศ

ในปัจจุบันนี้คนไทยเปลี่ยนแปลงการเป็นอยู่อย่างมาก โดยหันมานิยมวัฒนธรรม และสินค้าจากต่างประเทศ โดยเฉพาะวัฒนธรรมการกิน , การแต่งตัว , การดำรงชีวิตประจำวัน ซึ่งค่านิยมนี้ทำให้คนไทยต้องเสียดุลทางการค้าจากต่างประเทศเป็นอย่างมาก เพราะต้องนำเข้าสินค้าบางประเภทสิ่งเหล่านี้เป็นวัฒนธรรมที่ผิด ๆ ถ้าคนไทยมองย้อนกลับมาและใช้ชีวิตเหมือนเดิม ที่ปู่ย่าเราได้ปฏิบัติกันมานาน ประเทศไทยก็คงไม่เป็นหนี้สินต่างประเทศมากมายขนาดนี้ก็ได้

2. บริบทระดับท้องถิ่น

หลังจากผู้ทำ.สารนิพนธ์ได้เก็บรวบรวมข้อมูลตามตัวชี้วัดต่างๆ ซึ่งประยุกต์จากรูปแบบการประเมินแบบชีพพี ดังกำหนดรายละเอียดไว้ในบทที่ 3 เมื่อนำมาวิเคราะห์โดยจำแนกตามวัตถุประสงค์ของการประเมิน โครงการครั้งนี้ ผลการวิเคราะห์ออกได้เป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพทั่วไปของบ้านสัมปอຍ หมู่ที่ 8

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับหมู่บ้าน (ชุมชนเมือง) จำแนกตามวัตถุประสงค์ของการประเมิน

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับรายบุคคลแต่ละตอนมีรายละเอียดตามลำดับต่อไปนี้

ตอนที่ 1 สภาพทั่วไปของบ้านสัมปอຍ หมู่ที่ 8

(ใช้ข้อมูลจากตัวชี้วัด C1-C7)

2.1 ประวัติความเป็นมา (C1)

บ้านสัมปอຍหมู่ที่ 8 เดิมเมื่อก่อนเล่ากันว่าก่อนที่จะมีผู้คนมาตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนนั้น พื้นที่บริเวณนี้เป็นเกาะที่ลอยอยู่กลางนารอบข้างก็เป็นแต่ที่นาที่เต็มไปด้วยน้ำเกาะนี้มีต้นไม้ขึ้นอยู่หนามากผู้ที่อพยพเข้ามานั้นช่วยกันอาที่คืนนั้นให้ดู โลง่มากขึ้นเพื่อจะสร้างที่อยู่อาศัย ต่อมาได้มีการเลือกผู้ใหญบ้านคอยดูแลชาวบ้าน คนที่ได้รับเลือก คือ ตาสี จุ้ยหมื่น ไวยได้เป็นผู้ใหญ่บ้านในตอนนั้นยังไม่มีชื่อหมู่บ้านเลขชาวบ้านก็ช่วยกันคิดกันตั้งชื่อหมู่บ้าน ตาสพ ก็เลยนึกขึ้นก่อน

ได้ว่าก่อนที่เข้ามาอยู่บริเวณนี้มีต้นไม้อชนิดหนึ่งที่ดูแล้วมีมากกว่าต้นไม้อชนิดอื่น คือต้นส้มป่อย จากนั้นตั้งชื่อหมู่บ้านเป็นหมู่บ้าน " ส้มป่อย " จนถึงปัจจุบัน

2.2 การขยายตัวของประชากร (C2)

ปัจจุบัน หมู่บ้านส้มป่อย หมู่ 8 ต.หนองกระทุ่ม อ.เมือง จ.นครราชสีมา มีจำนวน 20 ครัวเรือน ประชากรชาย 72 คน ประชากรหญิง 62 คน รวมประชากรทั้งสิ้น 135 คน

2.3 ทำเลที่ตั้ง (C3)

1.1.3 ชาวบ้านส้มป่อย หมู่ 8 เป็นหมู่บ้านที่มีขนาดเล็กอยู่กันอย่างเรียบง่าย

ต่างคนต่างช่วยกันทำมาหากินตามอาชีพของตน ส่วนใหญ่จะทำสวนผักมากบริเวณหมู่บ้านอยู่ห่างจากหมู่บ้านอื่นไม่ไกลนักสามารถเดินไปมาหาสู่กันได้โดยไม่ต้องใช้รถ

2.4 ระบบสาธารณูปโภค (C4)

หมู่บ้านนี้ยังไม่ค่อยเจริญเหมือนกับหมู่บ้านอื่นๆ เพราะ ยังเป็นหมู่บ้านที่มีขนาดเล็กมากถ้าเปรียบเทียบกับหมู่บ้านอยู่ในระแวกนี้ น้ำประปาก็ยังไม่ มี ไฟฟ้าสาธารณะยังไม่เข้าแล้วอีกอย่างหมู่บ้านนี้ ไม่มีร้านค้าคอยบริการชาวบ้านอีกด้วย

แหล่งน้ำที่สำคัญของหมู่บ้าน

บ่อน้ำตื้น	5	บ่อ
สระน้ำ	1	สระ
คลองน้ำ	1	แห่ง
ฝายกั้นน้ำ	1	แห่ง
เขื่อนกั้นน้ำ	1	แห่ง

** ทั้งหมดที่กล่าวมานั้นสามารถใช้ได้ตลอดทั้งปี **

2.5 ระบบสังคมวัฒนธรรม ประเพณี(C5)

เครือข่าย บ้านส้มป่อยหมู่ที่ 8 จากความสัมพันธ์ในอดีตมีการอพยพมาจากที่เดียวกันจะมีความสัมพันธ์เหมือนเครือญาติ และในอดีตชาวบ้านส้มป่อยมักจะมีการนำคนภายในหมู่บ้านกันเองมาแต่งงานเพราะจะได้มีการโยกย้ายออกจากหมู่บ้านเพราะหมู่บ้านนี้มีขนาดเล็กและประชากรในบ้านนั้นยังไม่ถึง 150 คน

วัด ชาวบ้านส้มป่อยนับถือศาสนาพุทธการนับถือศาสนานี้สืบทอดกัน ตั้งแต่บรรพบุรุษวัดจะมาเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของชาวบ้านในเรื่องพิธีกรรมเป็นส่วนใหญ่ สำหรับความเชื่อทางด้านเรื่องบาป บุญ คุณ โทษ การตกนรก ขึ้นสวรรค์ มีจริงหรือไม่ วัดและศาสนาจึงเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชาวบ้านส้มป่อย ส่วนวัดที่ชาวบ้านส้มป่อยมักจะไปทำบุญ หรือ ทำกิจกรรมทาง

ศาสนาถือวัดบ้านฝ้าย เพราะวัดนี้จะเป็นศูนย์รวมของหมู่บ้านที่อยู่บริเวณรอบๆ วัด ได้แก่ บ้านฝ้าย บ้านส้มป่อย ประมาณ 500 เมตร ถนนหนทางไปมาจะมีความสะดวก

ประเพณี ชาวบ้านส้มป่อย มีประเพณีที่สมาชิกภายในหมู่บ้านได้ถือปฏิบัติสืบทอดกันมา ตั้งแต่บรรพบุรุษ ซึ่งชาวบ้านให้ความสำคัญกับงานประเพณีไม่เปลี่ยนแปลงสำหรับงานประเพณีที่สำคัญดังนี้

เดือนมกราคม	ทำบุญประเพณี	ฉลองวันขึ้นปีใหม่
เดือนเมษายน	ทำบุญประเพณี	วันสงกรานต์มีประเพณีรดน้ำดำหัว
เดือนพฤษภาคม	ทำบุญประเพณี	ฉัตรมงคล, พิษุมงคล, วันวิสาขบูชา
เดือนกรกฎาคม	ทำบุญประเพณี	ทำบุญวันเข้าพรรษา
เดือนสิงหาคม	ทำบุญประเพณี	ทำบุญตักบาตรวันแม่แห่งชาติ
เดือนตุลาคม	ทำบุญประเพณี	วันออกพรรษา, ใส่บาตรเทโว
เดือนธันวาคม	ทำบุญประเพณี	ส่งท้ายปีเก่า ต้อนรับปีใหม่

เศรษฐกิจ

การประกอบอาชีพของชาวบ้านส้มป่อย ส่วนใหญ่แล้วจะประกอบอาชีพทำสวนผัก ทำนา เป็นส่วนใหญ่แต่การทำนาเป็นอาชีพหลักของชาวบ้านที่นั่น ส่วนผลผลิตแล้วระยะเวลาที่จะเก็บเกี่ยวนั้น 2 เดือนครั้ง หลังจากนั้นก็ทำการปลูกขึ้นใหม่ แล้วเปลี่ยนชนิดผักที่จะปลูกหมุนเวียนกันไปเรื่อยๆ

โรงเรียนการศึกษา

1. ชื่อโรงเรียน บ้านฝ้าย มีครูจำนวน 5 คน ตั้งเมื่อ พ.ศ. 2487

2. โรงเรียนที่นี้มีครูที่สอนจบวิชาดังนี้

2.1 วิชาเอก อุตสาหกรรม	จำนวน	1	คน
2.2 วิชาเอก เทคโนโลยี	จำนวน	1	คน
2.3 วิชาเอก บริหารการศึกษา	จำนวน	1	คน
2.4 วิชาเอก เกษตร	จำนวน	1	คน
2.5 วิชาเอก วิทยาศาสตร์	จำนวน	1	คน

3. จำนวนนักเรียนในโรงเรียนระดับอนุบาล ประถม มัธยม

ชั้นอนุบาล 1	มีจำนวน	12	คน
ชั้นอนุบาล 2	มีจำนวน	13	คน
ชั้น ป.1	มีจำนวน	7	คน
ชั้น ป.2	มีจำนวน	9	คน

ชั้น ป.3	มีจำนวน	20	คน
ชั้น ป.4	มีจำนวน	9	คน
ชั้น ป.5	มีจำนวน	11	คน
ชั้น ป.6	มีจำนวน	12	คน
สมาชิกในหมู่บ้านศึกษาดูนอกหมู่บ้าน		9	คน
ระดับมัธยมศึกษา		1	คน
นักศึกษาผู้ใหญ่		6	คน
สูงกว่าระดับมัธยมศึกษา		2	คน

3. ตัวชี้วัดบริบทเฉพาะตัว ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

ความรู้ความสามารถของผู้กู้และครอบครัว

ชาวบ้านมีความรู้และความสามารถตั้งแต่ปู่ย่าตายาย และได้นำความรู้มาประกอบอาชีพทั้งอาชีพเก่าและอาชีพใหม่ที่มีเข้ามาในปัจจุบัน เช่น ด้านเกษตรกรรม เพื่อสร้างงาน สร้างอาชีพหารายได้เลี้ยงครอบครัวและสมาชิกภาพในครอบครัวและยังสามารถขยายอาชีพให้กับญาติพี่น้องได้อีกทาง

ทรัพย์สินของผู้กู้และเครือญาติ

ชาวบ้านมีทรัพย์สินของปู่ย่า ตีดำมาไว้ให้และมาประกอบอาชีพสร้างฐานะกันใหม่ก็มีจำนวนมาก

หนี้สินธนาคารของผู้กู้

ชาวบ้านมีหนี้สินมากมาจากเงินกู้ธนาคารเพื่อการเกษตร และสถาบันการเงินอื่น ๆ เพื่อนำเงินมาทำการเกษตรแต่ฝนก็ไม่ตกตามฤดูกาลทำให้ไม่ได้ผลผลิต จึงไปกู้ยืมเงินมาใช้หนี้และใช้จ่ายในครอบครัว

หนี้ภายนอกของระบบของผู้กู้

ชาวบ้านมีหนี้ภายนอกมากเพราะไม่มีเงินมาใช้จ่ายในครอบครัวและทำงานใช้หนี้กัน โดยการทำงานโรงงานหรือถ้าไม่มีจริงก็ทำโดยการขายที่ดินใช้หนี้

อาชีพหลักของผู้กู้/อาชีพรอง

อาชีพหลักคือการทำไร่ ทำการเกษตร และอาชีพรองคือ เมื่อรอการเก็บเกี่ยวผลผลิตก็ทำงานโรงงานควบคู่กันไป

รายได้ของครอบครัว

รายได้จากการทำงานและทำการเกษตรตลอดทั้งปีมีประมาณ 40,000-50,000 บาทต่อหลังคาเรือน

ประสบการณ์ในการดำเนินกิจการ

ชาวบ้านมีประสบการณ์มาก่อนในการทำกิจการและการเกษตรเป็นอาชีพดั้งเดิมจึงไม่มีอะไรยากในการประกอบอาชีพถ้าเป็นอาชีพใหม่ก็มีการฝึกหัดกัน เช่น ด้านการเกษตรกรรม

ตอนที่ 2 ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

2.1 ผลการประเมินหน่วยระบบ A (หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้)

2.1.1 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A พบว่า

(1) นโยบายของรัฐบาล เกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งชาติจากการสัมมนาและเปิดเวทีชาวบ้านพบว่าชาวบ้านส่วนใหญ่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายของรัฐบาลพอสมควร เพราะได้มีการประชาสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่อง ได้ข้อมูลจากการสอบถามและการสัมมนา

(2) เงิน 1 ล้านบาท คือเงินที่รัฐบาลจัดสรรให้เป็นเงินหมุนเวียนภายในหมู่บ้านเพื่อประกอบอาชีพ เพิ่มรายได้ให้ครอบครัว และพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้ดีขึ้น

(3) คณะกรรมการหมู่บ้าน คือตัวแทนที่ชาวบ้านตั้งขึ้นเพื่อบริหารงานจัดการกองทุนหมู่บ้าน โดยมี

(4) เงินที่ผู้กู้ชำระคืน คือเงินที่สมาชิกกองทุนกู้ยืมไปเพื่อ ประกอบอาชีพ หรือพัฒนาอาชีพ แล้วเกิดดอกผลนำมาชำระคืนเมื่อถึงกำหนดเวลาคืนเงิน

(5) ผู้สมัครขอกู้ คือประชาชนในหมู่บ้านที่มีความประสงค์จะสมัครเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านแล้วเขียนคำร้องขอสมัคร เพื่อขอกู้เงินกองทุน

2.1.2 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A

(1) กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ พบว่าก่อนที่กองทุนหมู่บ้านจะปล่อยเงินกู้ให้กับสมาชิกจะต้องผู้กู้ว่ามีคุณสมบัติตรงกับระเบียบกองทุนที่กำหนดไว้หรือไม่ และพิจารณาเรื่องการเขียน โครงการเพื่อขอกู้เงินของผู้กู้ซึ่งคณะกรรมการกองทุนจะเป็นผู้พิจารณาเพื่อปล่อยเงินกู้ และจะได้ผู้กู้ที่มีคุณสมบัติตรงตามข้อกำหนดของหมู่บ้าน โดยคณะกรรมการร่วมกันสรรหาบุคคลด้วยความยุติธรรม แต่ส่วนใหญ่จำนวนผู้ขอกู้ได้จะเป็นเครือญาติของคณะกรรมการเอง จำนวนเงินที่กู้ได้ไม่เท่ากัน วิธีการคัดเลือกโครงการยังไม่ชัดเจนอาจเกิดข้อกล่าวหาได้

(2) กระบวนการทำบัญชีของกองทุน พบว่าคณะกรรมการมีการจัดทำบัญชีในรูปแบบที่เรียบง่ายสามารถเข้าใจได้ดี สมาชิกสามารถเข้าใจง่ายเมื่อได้ดูวิธีการทำบัญชี เป็นหลักฐานในการจ่ายเงินให้กับสมาชิกสามารถตรวจสอบได้ การทำบัญชีต้องมีความรัดกุม ผู้ที่รับหน้าที่ทำบัญชีต้องสามารถอธิบายที่มาที่ไปของเงินได้

(3) การแนะนำวิธีทำธุรกิจของผู้กู้ ในหมู่บ้านนั้นมีหลายประเภทส่วนแล้วชาวบ้านจะทำโดยอาศัยความรู้เดิมเป็นฐานที่ได้อยู่แล้ว ทำกันเป็นครอบครัว ค่าใช้จ่ายต่ำ การทำธุรกิจของชาวบ้านจะเหมือนๆ กันทำให้ราคาตกต่ำเพราะของมีปริมาณมาก ฝีมือยังไม่ดีเท่าคู่แข่ง

(4) การช่วยหาตลาด ผู้ประกอบธุรกิจจะมีตลาดในแต่ละชุมชนนั้นๆ ทำให้สินค้าเป็นที่รู้จักแก่บุคคลภายนอกมากยิ่งขึ้น ขายสินค้าได้ดีขึ้นแต่มีข้อเสียคือบุคคลไม่เชื่อถือในฝีมือ

(5) การรับชำระหนี้ ทุกคนที่กู้เงินจะนำเงินมาส่งคืนที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านทำให้ทราบว่า มีใครที่ยังไม่ได้นำเงินมาส่งคืน แต่จะล่าช้าเพราะจะต้องรอผู้กู้นำเงินมาชำระคืนและไม่ปลอดภัยเนื่องจากถือเงินไว้มาก

2.1.3 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ

1. ผลโดยตรง

(1) จำนวนเงินของผู้ให้กู้ พบว่ากองทุนหมู่บ้านได้อนุมัติเงินกู้ให้กับผู้กู้ทั้งหมด จำนวน 12 ราย เป็นเงิน 380,000บาท การอนุมัติเงินกู้ให้กับผู้กู้ทั้ง 12 ราย เป็นการสร้างงาน สร้างรายได้ ให้กับผู้กู้ทำให้เงิน 1 ล้านบาทที่ได้ปล่อยกู้ไปเป็นการหมุนเวียนใน หมู่บ้านและเกิดรายได้กับกองทุนมีดอกเบียดจากการกู้ยืมกลับมาเป็นทุนสะสมของกองทุน ทำให้กองทุนเข้มแข็งและเป็นการขยายเงินกองทุนอีกทางหนึ่งด้วย จากการมีผู้กู้ในจำนวน 12 รายนั้นและได้รับอนุมัติทุกราย แต่ลักษณะการประกอบกิจการของผู้กู้ไม่สามารถปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ของการขอกู้ตาม โครงการได้จริงทุกราย เนื่องจากเมื่อกู้ไปแล้วพบว่าจำนวนเงินไม่เพียงพอต่อการทำกิจการ จึงต้องเปลี่ยนไปดำเนินกิจการอย่างอื่นทำให้ไม่ตรงกับวัตถุประสงค์ที่วางไว้

(2) ยอดเงินให้กู้ ให้สมาชิกกู้เป็นเงินทั้งหมด 380.000 บาท

(3) กองทุนสะสม/เงินออมทรัพย์ พบว่ามีสมาชิกที่กู้ได้จำนวน 12 ราย และกองทุนหมู่บ้านมีทุนสะสมของหมู่บ้านทั้งสิ้น 620.000 บาท จากการที่สมาชิกส่งเสริมออมทรัพย์เป็นประจำทุกเดือน และจากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้กู้พบว่า ผู้กู้นำเงินที่กู้ไปดำเนินกิจการตามปกติและนำไปขยายกิจการของตนเอง

2. ผลกระทบโดยตรง

- (1) จำนวนผู้ที่กู้ได้ จำนวนผู้กู้ได้มีทั้งหมด 12 ราย จากสมาชิก 20 ราย
- (2) จำนวนทุนสะสมของหมู่บ้านมีทั้งหมด 620,000บาท
- (3) การขยายกิจการของผู้กู้ นำเงินที่กู้ไปขยายกิจการเช่น ทางการเกษตร นำเงินไปซื้อเมล็ดพันธ์ และซื้อปุ๋ยเพิ่มเพื่อจะได้ผลผลิตเพิ่มขึ้น
- (4) การเกิดกิจการใหม่ๆ ขึ้นในท้องถิ่นผู้กู้้นำเงินไปซื้อเครื่องจักรอุตสาหกรรมเพื่อเข้าผ้าโหลและซื้อเครื่องขยายเสียง

3. ผลกระทบทางอ้อม

- (1) กองทุนหมู่บ้านมีศักยภาพและความเข้มแข็ง พบว่าการทำงานของคณะกรรมการมีความร่วมมือกันดีมีความสามัคคีกันในหมู่คณะทำให้กองทุนมีศักยภาพและเข้มแข็งพอสมควรภายในท้องถิ่น
- (2) ท้องถิ่นมีเครือข่ายการเรียนรู้ มีเครือข่ายการเรียนรู้มีพอสมควรคือมีหน่วยงานของรัฐมาแนะนำข้อมูลให้กับชาวบ้าน บ้านทับม้า เดือนละ 1 ครั้ง
- (3) ท้องถิ่นมีเครือข่ายการตลาด การสร้างเครื่องมือทางการตลาดของผู้กู้ยังเป็น ไปไม่ได้เนื่องจากไม่มีการรวมกลุ่ม
- (5) ท้องถิ่นมีภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจ ในการทำกิจกรรมของผู้กู้แต่ละระบบเศรษฐกิจในหมู่บ้านอยู่ในเกณฑ์ดี มีรายได้เฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์ จปฐ. คือประมาณ 40,000-50,000 บาท/ปี ต่อครอบครัว ถือว่ากลุ่มผู้กู้สามารถประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองได้

2.2 หน่วยระบบ B คือหน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย

2.2.1 ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของหน่วยระบบ B พบว่า

- (1) ประสิทธิภาพในการดำเนินกิจกรรมของผู้กู้พบว่า ผู้ส่วนใหญ่ที่กู้เงินไปประกอบกิจกรรมส่วนตัวแต่มีประสพการณ์ในการดำเนินกิจการของตนเองเป็นอย่างดี เช่น การทำการเกษตร ผู้กู้จะเตรียมสถานที่มีการคัดเลือกวัตถุดิบให้เหมาะสมกับความต้องการของตลาด การดำเนินกิจการของผู้กู้ถึงแม้จะมีประสพการณ์เกี่ยวกับอาชีพนั้นๆ อยู่แล้วแต่ยังไม่สามารถทำให้ผู้ประกอบอาชีพได้อย่างถูกวิธียังขาดการปรับปรุงกิจการบางอย่าง เช่น การตลาด การส่งเสริมแนะนำอาชีพที่เหมาะสมกับพื้นที่และตลาดเป็นต้น
- (2) หนี้สินของผู้กู้และเครือข่าย ผู้กู้มีหนี้สินกันเกือบทุกครัวเรือนทั้งนอกระบบและของรัฐโดยชาวบ้านบอกว่ำนำเงินมาทำการเกษตรและเพื่อเพิ่มทุนทำกิจการค้าขาย

(3) หนี้สินธนาคารของผู้กู้ ชาวบ้านมีหนี้สินส่วนใหญ่จะเป็นหนี้กับธนาคารเพื่อการเกษตร ร้อยละ 80 เพราะอัตราดอกเบี้ยถูกและมีการพักหนี้ด้วยจึงทำให้ยากู้กันเป็นจำนวนมาก

(4) หนี้สินของผู้กู้จากการสัมภาษณ์พบว่ากลุ่มผู้กู้กองทุนหมู่บ้านพบว่าผู้กู้ร้อยละ 80 เป็นหนี้สินกับสถาบันการเงินของรัฐและร้อยละ 20 เป็นหนี้รายทุนซึ่งมีอัตราดอกเบี้ยสูง

(5) อาชีพหลักของผู้กู้จากการสัมภาษณ์พบว่ากลุ่มผู้กู้ร้อยละ 80 ประกอบอาชีพทางการเกษตร และร้อยละ 20 ประกอบอาชีพค้าขายและอื่นๆ

(6) รายได้ของผู้กู้พบว่าผู้กู้ยืมเงินของกองทุนหมู่บ้านมีรายได้ไม่มากนัก แต่ก็ไม่ได้ต่ำกว่าเกณฑ์ จปฐ. นึก

(7) ประสบการณ์ในการดำเนินการ ผู้กู้ได้เกิดกระบวนการเรียนรู้ในเรื่องกระบวนการผลิต การเกษตร ด้านการตลาด

2.2.2 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B พบว่า

(1) จำนวนเงินที่ได้จากการกู้ยืมเงิน จากการสัมภาษณ์พบว่ากลุ่มผู้กู้ที่ได้รับเงินมาแล้วนำไปประกอบกิจการต่างๆ ตามโครงการของผู้กู้ เช่น นำไปซื้อพันธุ์พืช, พันธุ์สัตว์, ปุ๋ย ยาปราบศัตรูพืช หรือการค้าขายเป็นต้น ผู้กู้ที่ได้เงินมาแล้วแต่ไม่มีเงินทุนสะสมของตนเองหรือมีแต่น้อยมากทำให้ต้องรอเงินกู้เพียงอย่างเดียวเพื่อเป็นทุนในการประกอบอาชีพ และเงินที่ให้กู้ตามระเบียบรายละเอียดไม่เกิน 20,000 บาท ถ้าเกินก็ต้องพิจารณากันยังทำให้กลุ่มผู้กู้มีเงินจากการกู้ไม่พอในการลงทุนประกอบอาชีพ

(2) สถานที่และวัตถุดิบ ในการประกอบกิจการของผู้กู้พบว่ากลุ่มผู้กู้ด้านการเกษตรมีสถานที่ในการประกอบอาชีพทุกรายแต่วัตถุดิบในการดำเนินงานต้องซื้อทุกชนิดทำให้ต้นทุนในการผลิตสูงขึ้นส่วนผู้กู้ด้านการค้าขายร้อยละ 20 ไม่มีพื้นที่ในการประกอบกิจการต้องเช่าพื้นที่ในการทำการค้าขายร้อยละ 70 ใช้วิธีการเร่ขาย และร้อยละ 10 มีพื้นที่ทำการค้าขายเป็นของตนเอง

(3) เทคนิคการทำงาน พบว่ากลุ่มผู้กู้เงินของกองทุนส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการดำเนินกิจการทุกรายแต่ขาดเทคนิควิธีการทำงาน และต้องการคำแนะนำเสนอแนะจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอีกมาก

(4) กำลังทำงาน พบว่ากลุ่มผู้กู้ด้านการเกษตรร้อยละ 85 ขาดแคลนกำลังคนในการทำงานต้องจ้างคนงานในการประกอบอาชีพทั้งการเพาะปลูกและการเก็บเกี่ยวกลุ่มค้าขายและ

อื่นๆ เป็นการใช้กำลังทำงานน้อยเพียงผู้ประกอบคนเดียวในการค้าขายไม่มีการจ้างงานในกิจการกลุ่มนี้

2.2.3 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยงานระบบ B พบว่า

(1) การทำกิจการอย่างถูกวิธี ของผู้กู้แต่ละรายพบว่าผู้กู้มีวิธีในการประกอบกิจกรรมโดยการอาศัยแหล่งน้ำธรรมชาติ เช่น ทำนาต้องอาศัยน้ำฝนและจะทำตามฤดูกาลซึ่งได้มีการใช้เทคโนโลยีต่างๆ มาใช้ด้วย เช่น ใช้เครื่องเกี่ยวข้าวแทนแรงงานคน การทำกิจการข้างต้นนี้ต้องรอดูฤดูกาลก่อนไม่เช่นนั้นจะทำไม่ได้และการใช้เครื่องจักรถ้าใช้ไม่ถูกวิธีจะส่งผลเสียแก่ผลผลิตได้ เช่น อาจจะเก็บข้าวได้ไม่ดีเท่าแรงงานคน

(2) การหาตลาดที่ดี ของผู้กู้เนื่องจากผู้กู้แต่ละรายมีการประกอบอาชีพที่ต่างกัน ส่วนใหญ่เป็นการประกอบอาชีพการเกษตรกรรม การหาตลาดก็จะเป็นลักษณะของตลาดเดิมๆ ซึ่งมีการซื้อขายกันอยู่ก่อนแล้ว การหาวัตถุดิบที่ดี แต่ราคาในการซื้อต้องแพงตามค่าของวัตถุดิบด้วย

(3) การหาวัตถุดิบที่ดี เป็นสิ่งที่ผู้ประกอบอาชีพทุกรายต้องการมากที่สุดเพราะเป็นสิ่งที่จะช่วยให้สินค้าได้ราคาตามความต้องการของตนเอง การหาวัตถุดิบที่ดี แต่ราคาในการซื้อต้องแพงตามค่าของวัตถุดิบด้วย

(4) การทำบัญชี โดยทั่วไปผู้กู้เงินจะไม่ค่อยทำบัญชีรายรับรายจ่ายถึงแม้จะทำก็ทำในรูปแบบง่ายๆ ไม่ยุ่งยากทำตามความรู้ความเข้าใจของตนเอง บางครั้งการทำบัญชีแบบชาวบ้านนั้นจะลงข้อมูลที่ไม่ค่อยละเอียดเท่าที่ควรนักเพราะว่ารายละเอียดเล็กๆ น้อยๆ นั้นจะไม่ค่อยลงกัน ทำให้ข้อมูลอาจผิดพลาดได้ง่าย

(5) การวิเคราะห์ประเมิน จะเห็นได้ว่าการประเมินกระบวนการของระบบ B นั้นมีวิธีดำเนินกิจการของตนเองโดยอาศัยภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่แล้วในการประกอบอาชีพแต่อาจอาศัยเทคโนโลยีบางอย่างในการทำกิจกรรมซึ่งได้ช่วยส่งเสริมให้มีผลผลิตและความรวดเร็วในการผลิตสินค้ามากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นผลดีต่อครอบครัวและเศรษฐกิจของชุมชนในอนาคต

2.2.4 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B

(1) รายได้เป็นเงิน จะเป็นในเรื่องของรายได้ของผู้ประกอบกิจการซึ่งรายได้ส่วนใหญ่จะได้ในจำนวนที่เป็นเงินก้อนในช่วงระยะเวลาที่เก็บเกี่ยวผลผลิต อาจจะใช้ระยะเวลา 6 - 7 เดือน หรือว่าเป็นปี ซึ่งรายได้แต่ละครั้งจะขึ้นอยู่กับการประกอบอาชีพ มีพื้นที่หรือมีจำนวนผลผลิตมากน้อยเพียงใด แต่จะอยู่ในช่วง 20,000 - 30,000 บาท / ปี จะเห็นได้ว่าระยะเวลาในการได้ผลกำไรเป็นในรูปแบบของค่าตอบแทนนั้นจะใช้ระยะเวลาพอสมควร และจะได้เพียง 1 ครั้งต่อปี ถ้าในระยะเวลาที่ไม่หาอาชีพเสริมก็จะมีรายได้จากอาชีพหลักเพียงอย่างเดียว

(2) ผู้กู้อาจได้ผลิตเป็นสิ่งของ ส่วนใหญ่ผู้กู้เงินของบ้านสัปปะยจะได้อผลตอบแทนเป็นในรูปแบบของค่าจ้าง ค่าตอบแทนมากกว่าสิ่งของ

(3) ผลเป็นชื่อเสียงที่ดี ผู้กู้อาจขยายกิจการ ในจำนวนผู้กู้ทั้ง 12 รายนั้น ส่วนมากผู้กู้อาจนำเงินไปเพิ่มทุนในการผลิตมากกว่าการขยายกิจการเพราะเนื่องจากวงเงินที่ให้ผู้น้อย

(4) ผลที่เป็นความพอใจ พบว่าผู้กู้อาจพอใจที่ได้เงินไปเป็นเงินทุนในการประกอบอาชีพ

(5) ผลการดำเนินงาน พบว่ากลุ่มผู้กู้อาจไม่มีการเรียนรู้เกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีมาปรับใช้ยังไม่มีการนำภูมิปัญญาในท้องถิ่น ของตนเองมาปรับปรุงเพื่อใช้ในการประกอบอาชีพ ขาดความเข้าใจในเรื่องของเศรษฐกิจแบบพอเพียงต้องการผลกำไรมากโดยไม่คำนึงถึงต้นทุนที่สูงตามไปด้วย เป็นผลทำให้กิจการของตนเองไม่สามารถคงอยู่ได้ในภาวะที่เศรษฐกิจตกต่ำและจากการสัมภาษณ์ประชาชนในหมู่บ้านพบว่าไม่มีการกลับคืนถิ่นของประชากร กลุ่มคนที่ทำงานอยู่ต่างถิ่นเมื่อกลับมากู้เงินแล้วก็กลับไปดำเนินกิจการที่เดิม

ตอนที่ 4 การบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

การบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนแห่งชาติทั้ง 5 ข้อ พบว่า

(1) เพื่อทราบกระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ บรรลุเป้าหมายมากเพียงใด

จากการประเมินพบว่า สมาชิกกองทุนหมู่บ้านได้กู้เงินกองทุนไปเพื่อพัฒนาอาชีพ และเป็นเงินทุนในการทำกิจการ เกิดการหมุนเวียนรายได้ การจ้างงาน มีดอกผลแล้วนำเงินมาชำระคืนให้กับกองทุน ทำให้เงินกองทุนเพิ่มขึ้น และนำเงินมาปันผลคืนแก่สมาชิก ผู้กู้เกิดกระบวนการเรียนรู้ในการดำเนินกิจการ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีการแก้ปัญหาในการดำเนินกิจการด้วยตนเอง เพิ่มศักยภาพให้กับตนเอง ทำให้เกิดเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านราษฎรในหมู่บ้านรวมทั้งผู้นำของหมู่บ้านให้ความสนใจนโยบายของรัฐบาลและมีความต้องการอยากให้มีการจัดตั้งกองทุนขึ้นเพราะในหมู่บ้านก็ได้มีกลุ่มองค์กรอยู่ก่อนแล้วจึง ประสานความร่วมมือกันทั้งกำนัน แพทย์ประจำตำบล และพัฒนาการอำเภอ รวมถึงศูนย์บริการการศึกษาโรงเรียนได้มาให้ความรู้และคำแนะนำในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านจนประสบความสำเร็จในปัจจุบันการวางระบบโครงสร้างของกองทุนในการจัดการบริหาร มีการคัดเลือกและแต่งตั้งคณะกรรมการครบทั้ง 9 คน มีการแบ่งหน้าที่ ของคณะกรรมการและมีการประชุมคณะกรรมการเป็นประจำ การเปิดรับสมาชิก การจัดทำบัญชีและการไปเงินกู้ตามระเบียบข้อบังคับของกองทุน มีการจัดสรรผล

ประโยชน์ของกองทุนอย่างยุติธรรม การเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเองพบว่า ประชาชนในหมู่บ้านมีการเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเองโดยใช้เศรษฐกิจแบบพอเพียง และได้ใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านในการประกอบอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้ในการประกอบอาชีพ ให้กับครอบครัวและชุมชน การส่งเสริมภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจพบว่าคณะกรรมการมีการชี้แนะให้ประชาชนเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนว่าเป็นของสมาชิกทุกคน ให้ช่วยกันรักษาสามารถจัดการบริหารกันเองได้ ส่วนกลุ่มผู้สูงอายุขาดแนวคิดในการประกอบอาชีพ ยังหวังผลกำไรที่เป็นจำนวนมากโดยมิได้คำนึงถึงการผลิตเพื่อการบริโภคและขาดตลาดรองรับผลผลิตที่แน่นอนทำให้การประกอบอาชีพไม่สามารถคงอยู่ได้ในภาวะที่เศรษฐกิจตกต่ำ และยังมีบางส่วนยังคงเป็นทาสเงินกู้ นายทุนอยู่เนื่องจากมีระบบการกู้ที่ง่ายกว่าการมีศักยภาพและมีความเข้มแข็ง พบว่าภายในหมู่บ้านยังมีสภาพแวดล้อมที่ดี เหมาะแก่การทำการเกษตรจำนวนของประชากรเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ของหมู่บ้านมีกลุ่มต่าง ๆ ตั้งขึ้นก่อนแล้ว ภายในหมู่บ้าน ไม่มีโรงเรียนและวัด แต่ก็สามารถเดินทางไปเรียนได้โดยสะดวกกลุ่มผู้กู้เงินกองทุนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตรการดำเนินกิจกรรมเป็นไปตามฤดูกาล

(2) เพื่อทราบว่าปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบ ที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายดังกล่าวมีอะไรบ้าง

2.1 ปัจจัยด้านบวก

- (1) การมีกลุ่มองค์กรต่าง ๆ อยู่ก่อนแล้ว
- (2) มีเงินทุนสะสมของหมู่บ้าน
- (3) การมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุนของสมาชิกในหมู่บ้าน

2.2 ปัจจัยด้านลบ

การทำงานของคณะกรรมการบางส่วนขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่สมาชิกบางส่วนไม่พอใจการตัดสินใจ

(3) เพื่อให้กระบวนการทำสารนิพนธ์เป็นกระบวนการสร้างเครือข่ายองค์กรเพื่อการเรียนรู้ มีความเชื่อมโยงระหว่างกัน ภายในชุมชนท้องถิ่น ระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล ระดับประเทศ

พบว่าในหมู่บ้านมีการจัดตั้งกลุ่มองค์กรและมีหน่วยงานต่าง ๆ ให้การส่งเสริมและพัฒนาการเรียนรู้การดำเนินงานกิจการ และการเรียนรู้ระดับท้องถิ่น ตำบล และประเทศ

(4) เพื่อให้ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนพื้นที่เป้าหมาย และเพื่อทราบข้อมูลระดับความเข้มแข็งของชุมชนตามตัวชี้วัดที่ทางกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กำหนด

ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้านลำป่อย มีประชากรรวม 20 ครัวเรือน โดยการสุ่ม 15 ครัวเรือน ใน 23 หลังคาเรือน

ตารางที่ 7 ความเข้มแข็งของชุมชน กองทุนหมู่บ้านลำป่อย หมู่ที่ 8

ตัวชี้วัด	เกณฑ์ใช้วัด
1. สมาชิกในชุมชนมีความสามัคคี	( ) มาก (✓) ปานกลาง ( ) น้อย
2. สมาชิกในชุมชนมีความซื่อสัตย์	( ) มาก (✓) ปานกลาง ( ) น้อย
3. ชุมชนยกย่องคนทำความดี	( ) มาก (✓) ปานกลาง ( ) น้อย
4. สมาชิกในชุมชนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน	( ) มาก (✓) ปานกลาง ( ) น้อย
5. สมาชิกในชุมชนมีโอกาสหาความรู้เพิ่ม	(✓) ใช่ จำนวนครั้ง ..... ครั้ง ต่อ 1 ปี ( ) ไม่ใช่
6. สมาชิกในชุมชนมีอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัวได้	จากปีก่อนมี...20 .....ครอบครัว ( ) เพิ่มขึ้นเป็น.....ครอบครัว ( ) ลดลงเหลือ.....ครอบครัว (✓) เท่าเดิม
7. ครอบครัวในชุมชนมีความอบอุ่นอยู่พร้อมหน้ารักใคร่ปรองดองกัน	จากปีก่อนมี.....20 .....ครอบครัว ( ) เพิ่มขึ้นเป็น.....ครอบครัว ( ) ลดลงเหลือ.....ครอบครัว (✓) เท่าเดิม
8. ในชุมชนมีการรวมตัวกลุ่มองค์กรประชาชน	จากปีก่อนมี.....1.....กลุ่ม (✓) เพิ่มขึ้นเป็น.....1.....กลุ่ม ( ) ลดลงเหลือ.....กลุ่ม (✓) เท่าเดิม
9. ในชุมชนมีการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกชุมชนเป็นประจำ โดยการประชุมหรือเสวนา	( ) มาก (✓) ปานกลาง ( ) น้อย
10. ในชุมชนมีการช่วยเหลือเด็ก สตรี คนชรา คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส	จากปีก่อนมี.....-.....คน ( ) เพิ่มขึ้นเป็น.....-.....คน ( ) ลดลงเหลือ.....คน ( ) เท่าเดิม
11. ในชุมชนมีผู้นำที่มีคุณธรรม ยุติธรรม	(✓) ใช่ ( ) ไม่ใช่ ( ) ไม่แน่ใจ
12. ในชุมชนสามารถร่วมกันแก้ปัญหาของชุมชนได้โดยมีแผนงานที่คิดโดยสมาชิกในชุมชน	(✓) ใช่ ( ) ไม่ใช่

จากตาราง ความเข้มแข็ง ของชุมชนจะเห็นว่า

ความสามัคคีในชุมชนมีความสามัคคีปานกลางซึ่งคิดเป็นร้อยละได้ 80 ของการ
 สุ่มตัวอย่าง

ความซื่อสัตย์ สมาชิกในชุมชนมีความซื่อสัตย์ปานกลาง ซึ่งคิดเป็นร้อยละได้
 60 ของการสุ่มตัวอย่าง

ยกย่องคนทำดี จะเห็นได้ว่าชุมชนมีการยกย่องคนทำดีมากคิดเป็นร้อยละได้ 80
 และปานกลางคิดเป็นร้อยละได้ 20 จากการสุ่มตัวอย่าง

การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สมาชิกในชุมชนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันระมาก
 ซึ่งคิดเป็นร้อยละได้ 80 ของการสุ่มตัวอย่าง

สมาชิกในชุมชนมีโอกาสหาความรู้เพิ่มเติม คิดเป็นร้อยละได้ 100 คือ 12 ครั้ง
 ต่อปี

สมาชิกในชุมชนสามารถเลี้ยงครอบครัวได้ มีจำนวนเท่าเดิมจากการสำรวจครั้งแรก
 คือ จำนวน 20 ครอบครัว

ครอบครัวในชุมชนมีความอบอุ่นอยู่กันพร้อมหน้ารักใคร่ปรองดองกัน มีจำนวน เท่า
 เดิมจากการสำรวจในครั้งแรก คือ จำนวน 20 ครอบครัว

ในชุมชนมีการรวมตัวกลุ่มองค์กรประชชน มีจำนวนเท่าเดิมคือ 1 กลุ่ม

ชุมชนมีการรับฟังความคิดเห็น ชุมชนมีการรับฟังความคิดเห็นกันปานกลาง
 เมื่อคิดเป็นร้อยละได้ 60 ของการสุ่มตัวอย่าง

ในชุมชนมีผู้นำที่มีความยุติธรรม ซึ่งคิดเป็นร้อยละได้ 100 ของการสุ่มตัวอย่าง

ในชุมชนสามารถร่วมกันแก้ปัญหาของชุมชนได้ ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 100

ซึ่งเมื่อดูจากตารางจะเห็นได้ว่าสมาชิกในชุมชนบ้านส้มป่อย หมู่ 8 มีความเข้มแข็ง
 ในระดับปานกลาง ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ดีที่สามารถรวมตัวกันเพื่อประกอบกิจการกันได้

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

จากการติดตามผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านบ้านบ้านส้มป่อย หมู่ที่ 8 สรุปได้ดังต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

เพื่อทราบว่าการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง บรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงใด

- (1) เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านเพื่อพัฒนาอาชีพสร้างงานสร้างรายได้กับสมาชิกในหมู่บ้าน
- (2) ส่งเสริมพัฒนาหมู่บ้าน ให้มีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน
- (3) เสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถและแก้ไขปัญหาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง
- (4) กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศรวมทั้งเสริมภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต
- (5) เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชน

2. วิธีดำเนินการ

- (1) ศึกษาเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- (2) ศึกษาวิธีการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน
- (3) ใช้ชีพีชีโมเดลวิเคราะห์กองทุนหมู่บ้าน และกำหนดตัวบ่งชี้ ตลอดจนตัวแปรที่จะทำการเก็บข้อมูล
- (4) เก็บรวบรวมข้อมูล โดยอาศัยข้อมูลบางส่วนจากแบบ บร. บางส่วนหาจากการเก็บข้อมูลเพิ่มเติม
- (5) ประมวลผลสังเคราะห์ข้อมูล
- (6) ลงมือเขียนจนสมบูรณ์แบบ

3. ผลการดำเนินงาน

3.1 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าได้แก่

- (1) นโยบายของรัฐบาล ประชาชนส่วนใหญ่เข้าใจเกี่ยวกับนโยบายของรัฐบาล
- (2) เงิน 1 ล้านบาท คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านได้นำไปจัดสรรตามระเบียบของกองทุนโดยแบ่งเป็น การกู้เพื่อพัฒนาอาชีพ เพื่อการสร้างงาน สร้างรายได้ ลดค่าใช้จ่าย เพื่อบรรเทาเหตุฉุกเฉินและจำเป็นเร่งด่วน
- (3) คณะกรรมการหมู่บ้าน มีส่วนแบ่งในการจัดตั้งกองทุนโดยเป็นส่วนหนึ่งของคณะกรรมการกองทุน
- (4) เงินที่ผู้กู้ชำระคืน ยังไม่มีการชำระคืนเนื่องจากว่ายังไม่ถึงกำหนดระยะเวลา 1 ปี นับตั้งแต่วันที่ปล่อยกู้
- (5) ผู้สมัครขอกู้จำนวน 12 รายได้รับอนุมัติเงินกู้ทุกรายตามระเบียบ

4. อภิปรายสรุปผลได้ดังนี้

4.1 การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านสัมป่อย หมู่ที่ 8 บรรลุทั้ง 5 ข้อได้แก่

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การเกิดกองทุน กองทุนหมู่บ้านสัมป่อย หมู่ที่ 8 เกิดจากความร่วมมือของคนในชุมชนและมีแนวโน้มที่คนในชุมชนจะมีส่วนร่วมมากขึ้น

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การมีระบบการบริหารกองทุน กองทุนหมู่บ้าน มีการจัดสร้างองค์รอย่างชัดเจน มีการตั้งคณะกรรมการบริหารกองทุนและมีการแบ่งหน้าที่การทำงานถูกต้องมีระเบียบข้อบังคับของกองทุนชัดเจน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 การมีการเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง กองทุนหมู่บ้านเปิดโอกาสให้คนในชุมชนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอแต่ยังไม่ถึงขั้นพึ่งตนเองได้ทั้งหมดยังต้องอาศัยความร่วมมือจากชุมชนภายนอกอยู่

วัตถุประสงค์ข้อที่ 4 การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคม คนในชุมชนกองทุนหมู่บ้านมีการร่วมตัวเป็นกลุ่มในการประกอบอาชีพ แต่กลุ่มไม่เข้มแข็ง

วัตถุประสงค์ข้อที่ 5 การมีศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น คนในชุมชนมีความซื่อสัตย์ ร่วมมือร่วมใจ มีความสามัคคี เชื่อเพื่อเมื่อแผ่ช่วยเหลือพึ่งพาซึ่งกันและกัน

4.2 ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวกและด้านลบ

4.2.1 ปัจจัยด้านบวก

(1) ประสบการณ์ของคนในชุมชนที่ประสบความสำเร็จมาก่อนจึงได้อาศัยเป็นบทเรียนที่ให้แก่คนในชุมชนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และรวมตัวกันเป็นกลุ่มในการประกอบอาชีพเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาซ้ำซาก

(2) หมู่บ้านมีเงินสะสมของหมู่บ้านและมีการรวมกลุ่มองค์กรอยู่ก่อนแล้วทำให้มีประสบการณ์ในการบริหารกลุ่มองค์กรต่างๆ และนำมาปรับใช้กับการบริหารกองทุนให้ได้ผลดียิ่งขึ้น

4.2.2 ปัจจัยด้านลบ

(1) คนในชุมชนยังมีสภาพเป็นลูกหนี้ของธนาคารและนายทุนซึ่งอัตราดอกเบี้ยค่อนข้างสูงทำให้ขาดเงินทุนหมุนเวียนเพราะเงินบางส่วนหนึ่งต้องนำไปชำระหนี้ ทำให้ไม่สามารถดำรงทุนให้เติบโตได้ในระยะเวลาอันสั้น

(2) คนในชุมชนบางส่วนไม่พึงพอใจในการตัดสินใจเงินกู้ของคณะกรรมการ

4.3 การเกิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้

จากการปฏิบัติงานภาคสนามผู้วิจัยพบว่าสมาชิกผู้ประกอบการเกษตรและการค้าขายยังไม่มีมีการรวมกลุ่มเพื่อการเรียนรู้ เพื่อเสริมประสิทธิภาพและความแข็งแกร่งในการดำเนินโครงการ และยังไม่มีการสร้างเครือข่ายกับองค์กรภายนอกชุมชน

4.4 ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน

คนในชุมชนรู้หน้าที่ของตนเอง กระบวนการสื่อสารหรือสื่อความเข้าใจแบบไม่เป็นทางการที่มีประสิทธิผล การอยู่ในชุมชนอย่างสันติ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน รักใคร่ปรองดองซึ่งกันและกัน แบ่งปันสิ่งของให้แก่กัน

4.5 ผลโดยตรงและผลกระทบต่างๆ คือ

(1) ผลโดยตรง เมื่อเวลาผ่านไปสมาชิกที่กู้เงินไปดำเนินการสามารถก่อให้เกิดรายได้และสามารถนำเงินส่งคืนกองทุนทั้งเงินต้นและดอกเบี้ยทำให้กองทุนเติบโตขึ้น

(2) ผลกระทบโดยตรง สมาชิกกู้เงินไปดำเนินโครงการสามารถปลดเปลื้องภาระหนี้สินได้ และเพิ่มศักยภาพในการประกอบอาชีพและสร้างฐานะทางเศรษฐกิจให้เข้มแข็งมากยิ่งขึ้น

(3) ผลกระทบโดยอ้อม วิธีชีวิตคนในชุมชนเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี และก่อให้เกิดสันติสุขในชุมชน

5. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับกองทุนเกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุน

ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 ระยะเวลาในการชำระเงินกู้ควรจะให้คืนเป็น 4 งวดๆละ 3 เดือน เพื่อเงินจะได้มีการหมุนเวียนในกองทุนมากกว่านี้

ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 การให้กู้ต้องรวมกลุ่มกันเพื่อจะได้เกิดองค์กรใหม่ๆ และสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการกองทุนให้มีการปรับปรุงแก้ไขเกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุน

ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 กองทุนหมู่บ้านต้องมีเจ้าหน้าที่ประจำกองทุนอย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 คน หรือมากกว่านี้ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่สมาชิกที่มาติดต่องาน

ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขข้อมูลต้องเรียกประชุมคณะ กรรมการ และสมาชิกทุกครั้ง

ข้อเสนอแนะนำเงินกู้ไปพัฒนากิจกรรมอาชีพของสมาชิกกองทุน

ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 ควรมีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารเกี่ยวกับการตลาดการประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับความต้องการของตลาดให้กลุ่มผู้กู้ได้นำไปพัฒนากิจกรรมของตนเอง

ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 ควรมีการแนะนำเทคนิควิธีการใหม่ ๆ ประกอบอาชีพให้กับกลุ่มผู้ประกอบอาชีพหรือกลุ่มสนใจทราบ

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ,สำนักงานมาตรฐานการศึกษา. 2544. ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา. ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง. กรุงเทพฯ :กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ,สำนักงานมาตรฐานการศึกษา. 2544. ชุดวิชาการวิจัย. ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง. กรุงเทพฯ :กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ,สำนักงานมาตรฐานการศึกษา. 2544. ชุดวิชาสารนิพนธ์. ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง. กรุงเทพฯ :กระทรวงศึกษาธิการ.
- กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.(ออนไลน์),2545.แหล่งที่มา<http://www.agri.cmu.ac.th/others/rfund/asknanser.html>. (5 มกราคม 2545).
- กองสำรวจและจำแนกดิน กรมพัฒนาที่ดินอำเภอสีคิ้ว. “รายงานความเหมาะสมของดินเพื่อการปลูกพืชเศรษฐกิจ โครงการใช้ประโยชน์ที่ดินตามแผนการใช้ที่ดินอำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ฉบับที่ 699”.กรกฎาคม 2545.
- กรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ. สำนักงาน. 2544. คู่มือสำหรับประชาชน เพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ. สำนักงาน. 2544. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วย คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ.2544 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ. 2544. กรุงเทพฯ : บริษัท สหพัฒนการพิมพ์ จำกัด.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ. สำนักงาน.2544. คู่มือการดำเนินงาน สำหรับคณะกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี.
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี “คู่มือนักศึกษา หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต การจัดการและการประเมินโครงการ”.นครราชสีมา,(2544).
- ศาสตราจารย์ สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2544). รวมบทความทางการประเมินโครงการ. พิมพ์ครั้งที่ 6. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย:211-234.
- ศึกษาธิการอำเภอสีคิ้ว “แบบรายงานการศึกษาส่วนภูมิภาค ภาพสถิติ (รศ.ก) ปีการศึกษา (2544).

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์,การประเมินโครงการประชุม:หลักการและการประยุกต์ใช้. กรุงเทพมหานคร.
พีรพัทธนา,2525.

NOK National Study Committee on Evaluation.Educational Evaluation and Decision
Making.Indiana:Phi Dela Kappa,Incorporated.1977.

Worthen,B.R.and SANDERS,J.R.,Educational Enaluation: Theory and Practice.Ohio:Charles
And Joanes,1973.

